Šejh Muzaffer Ozak

Ljubav je Vino

predavanja sufijskog šejha
u Americi

هو

sakupio i uredio
Šejh Ragib Frager

Izdavač:
Ahmed Ananda

Dizajn i DTP:
HAWSON

Stručni saradnik:
Mehmed Karahodžić

Lektura:
Armin Havić

Štampa:
Bemust Sarajevo

Tiraž: 1000 primjeraka

Sarajevo, 2007. godine

© 2007. Ahmed Ananda

Šejh Muzaffer Ozak

~ ljubav je vino ~

Predavanja sufijskog šejha u Americi

sakupio i uredio
Šejh Ragib Frager

هو

prijevod sa engleskog jezika
Ahmed Ananda

بسم الله الرحمن الرحيم

U ime Allaha, Samilosnog, Milostivog!

Sadržaj

Predgovor *9*

Uvod *13*

Sufizam *21*

Ljubav *29*

Duhovni odgoj derviša *35*

Vjera *49*

Samospoznaja *55*

Časni Kur'an *61*

Snovi *67*

Predanost Allahu *79*

Strpljenje *85*

Iskušenja *91*

Plemenitost *113*

Rječnik manje poznatih riječi *131*

Predgovor

Godine 1996. nađoh se po prvi put u Istanbulu. U predvečerje stigosmo u stari dio grada i ubrzo počeše prvi pozivi za molitvu. Grad bijaše okupan svjetlošću smiraja, dok mi, zavaljeni na divanima ispred čajdžinice, ispijasmo turski čaj. Ne prođe dugo, a priđe nam neki čovjek. Više se i ne sjećam kako smo započeli razgovor - bar je to lahko na istoku - ispostavilo se da je bio derviš halvetijske tekije na Karagumruku; i već te prve večeri, nakon prijatnog razgovora, dobili smo poziv da sljedećeg dana prisustvujemo sijelu derviša.

Otišli smo u tekiju i prisustvovali *~semau~* ritualnom plesu i *~zikru~* prizivanju i prisjećanju Allaha. Potom je svima poslužena večera, a nakon noćne molitve bijasmo u prisustvu šejh Safera. Nakon smrti šejh Muzaffera, on je postao šejh halvetijsko-džerrahijskog sufijskog reda. Mirno je odgovarao na pitanja gostiju, uglavnom nekih umjetnika iz Francuske i Njemačke. Imao sam osjećaj da smo mi, posjetioci tekije, poput djece koja se bijahu okupila oko mudrog čovjeka i mnogovrsnog i obilnog voća koje nam je dijelio. U tekiji se osjećala neka lepršava opuštenost, radost i ljepota. Vrijeme je stajalo. Tek kada se šejh podigao, u jedan sat iza ponoći, shvatili smo da smo tu već punih sedam sati. Kada se potom nađosmo u crnoj noći Istanbula, sve nam je igralo pred očima. Bijasmo opijeni najgušćim i najopojnijim vinom, vinom božanske ljubavi...

Naravno, tada nisam ni sanjao da ću jednoga dana prevoditi knjigu *Ljubav je Vino*, šejh Muzaffera Ozaka, u čijoj sam tekiji proveo tako nadahnjujuće i nezaboravne trenutke. Neka veza je postojala među nama i još uvijek postoji, mada on već odavno nije, svojim tijelom, na ovome svijetu. Što se njegovoga duha tiče, on je itekako prisutan, i još dugo će lelujati u mom srcu i svijesti. Šejh Ragib se, u svom uvodu, na najbolji način, dotakao njegove ličnosti, pa se ja neću više zadržavati na tome.

Knjiga *Ljubav je Vino* govori o brojnim postavkama sufijskog znanja i mudrosti. Kroz priče, poučne primjere, i najtajanstvenije stvari postaju jasnije i bliže. Priča ima neposrednost, moć da uvede i ponese slušaoca u neki drugi svijet, te da mu zorno predoči tajne koje su raciju nedokučive, maglovite i nejasne. Uistinu, razum se lahko spetlja kada su u pitanju neka dublja područja čovjekove svijesti i njegovoga bića; tu se traži poezija, priča i izravno iskustvo. Bez toga, teško je razumjeti, a kamoli ući u duhovni svijet koji je, nedvojbeno, u svakom trenutku prisutan unutar ovoga prolaznog svijeta varki i iluzija...

Šejh Muzaffer se, u svojim predavanjima američkim dervišima, pa i slušaocima drugih vjerskih denominacija, dotakao mnogih suptilnih stvari sufijskog puta. On na kratak ali veoma slikovit način govori o ljubavi, snovima, strpljenju, plemenitosti, predanosti i izazovima na duhovnom putu. Ovo su samo neke od tema kojima se bavi ova knjiga. Mnogo je još toga rečeno iza zastora riječi; no, u zavisnosti od kapaciteta i duhovnog stanja, svaki čitalac može za sebe pronaći po neki biser iz njenih riznica.

Zaista, u ovoj kratkoj knjizi sakupljena su hiljaduvjekovna znanja duhovnog pregalaštva. Mnogo je vremena i truda potrebno da bi nam se jasno obzanila neka od duhovnih tajni; ovdje se ne radi o suhom znanju, već o otvaranju srca i duhovnom iskustvu na koje se ponekad čeka i cijeli jedan životni vijek. Takve duhovne istine zvuče veoma jednostavno sa usana duhovnih velikana; međutim, biti jednostavan i govoriti jednostavno sve je teže u svijetu koji iz dana u dan postaje sve komplikovaniji. Svi mi, u ovoj buri dešavanja i promjena, vapimo za daškom olakšanja i osvježenja koji može donijeti samo vjetar ljubavi, tolerancije i širine. I nije slučajno što jedan istočnjak, poimenice šejh Muzaffer, govori grupi zapadnjaka. I nije slučajno što su oni uspjeli uspostaviti jedan ljudski topao i duhovan odnos - odnos dva različita svijeta koji, u svojoj biti, ne mogu biti dvoje; ipak ovo je jedini svijet koji mi kao ljudi imamo dijeliti i stoga moramo u njemu naći mjesta za ljubav i razumijevanje.

Ova knjiga nam zacijelo nudi mnoge odgovore i rješenja naših duhovnih nedoumica i strijemljenja. Na arapskom jeziku poglavlje se obično naziva ‘bab’ što znači vrata; ovdje su nam data mnoga vrata u onostrano; nadati se da će oni žedni istine pronaći neka od ovih dveri u svijet duhovnih tajni i spoznaja. Ta vrata ljubavi stoje otvorena još od iskona; možda samo oni opijeni vinom ljubavi znaju put. Nadajmo se da će se, voljom Allaha Veličanstvenog, i pehari naših srca otvoriti tom božanskom vinu i da ćemo i mi pronaći tu kapiju spasa, unatoč uraganima, nestalnostima, pometnjama ovoga svijeta.

Ahmed Ananda

Uvod

Šejh Muzaffera sam upoznao u Aprilu 1980. godine. Institut za psihologiju, u kojem radim, pozvao je u goste njega i njegove derviše za vrijeme njihovog boravka u sjevernoj Kaliforniji. Sve pripreme za njihov dolazak obavila su dvojica mojih kolega tako da ja nisam vidio ni šejha ni njegove derviše sve dok se nisu jednoga dana pojavili na vratima instituta.

Bio sam u svojoj kancelariji, zaokupljen telefonskim razgovorom, kada pored mene protutnji impozantan čovjek krupnije građe. Prostrijelio me je krajičkom oka i prošao ne mijenjajući ni brzinu ni ritam svojih koraka. Kao da je vrijeme stalo u trenutku kada je bacio svoj pogled na mene. Učinilo mi se da je on u tom jednom jedinom pogledu saznao sve o meni; i da su sve informacije mog života, u maniru najbržeg kompjutera, pročitane i analizirane u jednom djeliću sekunde.

Imao sam osjećaj da je svjestan svega onoga što je prouzrokovalo naš susret, zbog čega sam se nalazio u svojoj kancelariji, mog telefonskog poziva, pa čak i njegovog ishoda.

Čim je prošao pomislih: "Nadam se da je to bio šejh, jer ako je to samo jedan od njegovih derviša, sumnjam da bih bio u stanju podnijeti susret sa njime!"

Nakon izvjesnog vremena krenuo sam da se upitam sa šejhom i njegovim dervišima, te da im poželim dobrodošlicu ispred instituta. Kao što sam i očekivao, čovjek koga sam vidio bio je šejh Muzaffer efendi. U njegovom prisustvu osjetio sam mješavinu velike snage i mudrosti, s jedne strane, te duboko razumijevanje i ljubav sa druge. Bilo bi gotovo nemoguće podnijeti snagu koja je izbijala iz njega da u njemu nije bilo te, podjednako snažne, ljubavi koja je isijavala iz svake pore njegovog bića.

Imao je jaku građu, poput kakvog turskog hrvača. Ruke su mu bile ogromne, najkrupnije koje sam ikada vidio. Imao je dubok glas, tečni bas - najbogatiji i najdublji glas koji sam čuo van opere. Lice mu je bilo krajnje mobilno. Načas bi izgledao strog i ozbiljan, načas sama prilika šaljivog pripovjedača. Oči mu bijahu čiste i prodorne; ponekad žestoke kao u sokola, ponekad pune ljubavi i svjetlucave lahkoće.

Te večeri, za sofrom, Efendi me je pozvao da sjednem kraj njega. Nakon večere ispričao nam je dvije sufijske priče. Slušajući ga kako govori, shvatio sam da sve knjige koje sam do tada čitao o sufizmu nisu, ni izbliza, imale snagu njegovog izravnog podučavanja. Čitati izbor nevezanih priča izvučenih izvan konteksta, uistinu je daleko od onoga što čovjek osjeća kada uživo sluša šejha - sufiju. Prva priča mi je srce otvorila, a druga dotukla i na koljena oborila.

Tek kada je Efendi završio primijetio sam da je soba bila ispunjena posjetiocima, dervišima i mojim studentima. Dok je govorio, izgledalo mi je da su te priče samo meni namijenjene, imao sam osjećaj da sem nas dvojice u sobi nema više nikoga.

Prva priča ide ovako:

Jednom, nekakav čovjek posudio novac svom starom prijatelju. Nekoliko mjeseci nakon toga novac mu je zatrebao, te se uputi prema susjednom gradu u kome je ovaj živio, u namjeri da povrati posuđeni novac. Stigavši u taj grad odmah ode do kuće svoga jarana, ali ga ne nađe tamo. Žena njegovog prijatelja bila je kod kuće, te on od nje saznade kako da ga pronađe. Nalazio se u drugom kraju grada, u posjeti svojoj rodbini. Kako bi upućen, tako se čovjek i zaputi.

Na putu naiđe na grupu ljudi koji bijahu krenuli na dženazu. Pošto nije bio u žurbi, odluči da im se pridruži. Mezarje je bilo veoma staro. Zbog nedostatka prostora u njemu i kopanja novih raka, neki stari grobovi bijahu isprevrtani. Dok je junak ove priče stajao kraj svježe iskopanog mezara, primijetio je lobanju kraj sebe. Između dva prednja zuba na lobanji bijaše jedno zrno leće. Bez razmišljanja on uze to zrno i brzo ga proguta.

Upravo tada kraj njega nađe se čovjek bijele brade i svijetloga lica, godine mu se po izgledu nisu mogle odrediti.

“Znaš li ti zbog čega si ovdje danas ?“ čovjek ga upita.

Očito zbunjen ovako direktnim pitanjem, on odgovori:

“Tu sam u posjeti svome prijatelju.“

“Ne,” reče bjelobradi, “ovdje si došao samo zato da bi progutao ono zrno leće. Vidiš, ono je tebi bilo suđeno, a ne čovjeku koji je već duže vremena bio ispod zemlje. On ga nije mogao progutati, jer ono je tebi određeno i moralo ti je doći.“

Nakon što je završio priču Efendi reče: “Ova istina vrijedi za sve stvari. Allah se brine za vašu nafaku. Sve što vam je određeno to će vam i doći.“

Potom ispiča i drugu priču.

Bijaše nekakav bogataš u Istanbulu koji odluči jedne godine da prisvoji monopol u prodaji riže. Po završetku žetve on posla svoje sluge na svaku kapiju grada. Već tu, pred kapijama grada, oni pokupovaše svu rižu od seljana i smjestiše je u hambare koje gazda bijaše unaprijed iznajmio. Na taj način, ništa od te žetve nije stiglo na tržište. Bogati čovjek je vjerovao da će ovim lukavstvom zaraditi velike pare, jer time je samo on mogao diktirati cijenu u prodaji riže. Kada su njegove sluge uskladištile svu rižu, nadglednik ga provede kroz hambare. Riža je bila sortirana po vrsti i kvalitetu. U krajnjem hambaru nalazila se riža najboljeg kvaliteta. Bijaše to riža sijana u najboljoj zemlji, rasla uz optimalnu količinu sunca i vode. Kada bogati gazda ugleda tu rižu, zrna dva puta većih od običnih, u njemu se odmah javi želja da je proba, te uze nešto od te prvoklasne riže i ponese kući.

Te večeri njegova hanuma iznese pred njega tu izvrsnu rižu, kuhanu sa puterom i raznim začinima. Gazda pohlepno navali na rižu, ali već pri prvoj kašici jedno zrno mu zastade u grlu. Nije ga mogao ni progutati, ni ispljuvati.

Nema šta nije pokušavao nakon toga da bi se oslobodio tog nesretnog zrna riže. Ništa mu nije polazilo za rukom. Ništa nije pomagalo, ništa nije moglo pomjeriti ili izbaciti to zrno iz njegovoga grla. Na kraju bijaše primoran da ode ljekaru. I ovaj je na sve moguće načine pokušavao da ga oslobodi tog zrna, ali ni on ne bijaše u stanju da to učini. Naposljetku mu reče:

"Žao mi je, ali moraćemo izvršiti operaciju. U biti, to je jednostavna operacija, malo ćemo vam zarezati grkljan i direktnim putem odstraniti zrno iz njega."

Bogataš je bio užasnut pri pomisli da mu neko reže grkljan, te ode specijalisti za oči, uši, nos i grlo. Na nesreću, ovaj mu predloži isto.

Onda se on sjeti šejha koji je već godinama bio savjetnik njegove porodice i za kog se pričalo da ima sposobnost liječenja. Ode do šejha i ovaj mu reče: "Da, ja znam lijek za tvoje stanje, ali moraš postupiti tačno onako kako ti kažem. Uzmi kartu za sutrašnji let u San Francisko. Kada stigneš tamo uzmi taksi do Seint Francis hotela. Otiđi do sobe br. 301. Uđi u nju, okreni se na lijevu stranu i bićeš izliječen.

Zbog šejhovog ugleda i zbog toga što mu se nikako nije sviđala ideja da mu režu vrat, čovjek sjede u avion i ode do San Franciska. Osjećao se užasno neugodno sa zrnom riže u svome grlu, disanje mu je bilo otežano i jedva da je, s vremena na vrijeme, uspio progutati par gutljaja vode.

Čim je stigao u San Francisko, čovjek ode pravo do Seint Francis hotela i pronađe sobu br. 301. Osjetio je uzbuđenje i zadovoljstvo što je našao hotel i sobu o kojoj je šejh govorio.

Pokuca na vrata, zatim uhvati za ručku i polako ih otvori. Proviri unutra i ugleda, nalijevo od sebe, čovjeka koji je spavao zavaljen na krevetu i lagano strugao. U tom trenutku, iznenada, naš bogataš kihnu, riža mu ispade iz grla i pade pravo u usta čovjeka koji je hrkao. Taj čovjek se probudi i bez svoje volje proguta zrno riže.

Na tečnom turskom jeziku probuđeni čovjek povika: “Šta se to dešava? Ko si ti?“ Zapanjen svime što se desilo i što je naletio na zemljaka u San Francisku, bogati čovjek mu sve ispriča. Čovjek u hotelu bijaše iz Istanbula, iz četvrti u kojoj je bogati čovjek živio.

Kada se vratio u Istanbul, bogataš ode pravo šejhu. Šejh mu objasni da riža koju je pokušao pojesti njemu nije bila određena. Bila je suđena čovjeku koji ju je progutao i stoga je on nije mogao progutati. Jedino rješenje bilo je da to zrno dođe do čovjeka kome je bilo i namijenjeno. Potom mu šejh reče, naglašavajući svaku riječ: “Zapamti, sve što ti je namijenjeno, ne može te mimoići, a sve što je određeno drugima, stići će ih zasigurno.”

Bogati čovjek je otišao kući i dugo i intenzivno razmišljao o onome što mu je šejh rekao. Sljedećeg jutra on otvori svoje hambare i podijeli svu rižu fukari u Istanbulu…

Efendi tada reče: “Ovo je istina, sve što vam je određeno, uključujući materijalnu i duhovnu dobrobit, ne može vas mimoići. Makar morala preći put od Istanbula do

San Franciska ili obratno, kad tad vaša odredba će stići do vas.“

Otišao sam kući te večeri, razmišljajući o šejh Muzafferu i pričama koje nam je ispričao. Razmišljao sam o tome koliko često sam opterećen brigama da neću uspjeti. Shvatio sam da mogu bolje djelovati, pa čak biti zadovoljniji i uspješniji, ako vjerujem da sve što treba da dobijem sigurno ću i dobiti.

Sljedećeg dana kada ugledah efendiju, rekoh mu kako su snažno djelovale njegove priče na mene i to da bi moj život bio veoma drugačiji ako bih bio u stanju da ih se uvijek prisjećam i slijedim njihove poruke.

On, gledajući me svojim dubokim i prodornim pogledom, na to reče: ”Ti ih nikada nećeš zaboraviti!”

To što mi je rekao bila je prava istina. Mada sam zapamtio mnoge priče koja sam čuo od njega, ove dvije su ostale najjasnije u mojem sjećanju. Kao da se svaki njihov detalj urezao u moju pamet. I to što sam ja rekao bila je istina. Od tada sam imao neki poseban osjećaj povjerenja i smirenosti, kao nikada do tada. Konačno sam razumio i intimno osjećao istinu da Allah Uzvišeni sve opskrbljuje, mnogo bolje i obilnije nego što to mi obično mislimo.

Gotovo polovina ove zbirke predavanja i priča izvađena je iz šejh Muzafferovih posjeta Kaliforniji. Većina njegovih slušalaca bijahu studenti psihologije zainteresirani duhovnošću. U nekim oblastima, kao što je poglavlje o snovima, Efendi ulazi u detaljna objašnjenja koja su mnogo suptilnija od bilo čega što sam do tada čuo ili čitao na nekim drugim mjestima.

Druga polovina ove knjige potiče iz predavanja koje smo ja i drugi snimili za vrijeme njegovih čestih posjeta Nju Jorku. Imao sam tu dobru sreću da slušam Efendiju dva puta godišnje, u proljeće i jesen, od 1981. do 1985. g. kada je on preselio na drugi svijet. Njegovi slušaoci su uglavnom bili američki derviši koji su izučavali Islam i sufizam.

Učenja i priče sakupljene u ovoj knjizi su jedinstveni. Oni predstavljaju sufijsku misao i uputu velikog sufijskog učitelja američkim slušaocima. Ovo u biti nije učena rasprava o sufizmu, niti zbirka priča i rukopisa zarobljena unutar drevne blisko-istočne vjerske i kulturne tradicije koju je mali broj zapadnjaka tek počeo da razumijeva. Ova učenja pripadaju živoj sufijskoj tradiciji, prilagođenoj i okrenutoj zapadnjacima ovog vremena.

Šejh Muzaffer Ozak bio je glava halvetijsko-džerrahijskog tarikata - tristo godina starog ogranka jednog velikog sufijskog reda. Bio je priznat u Turskoj kao jedan od nekolicine velikih živih šejhova i učitelja sufizma. Efendi je, na jedinstven način, bio pogodna ličnost da zapadu donese potpunost i bogatstvo sufijske tradicije. On je razumio zapadnog čovjeka kao nijedan sufijski učitelj prije njega. Njegova knjižara vjerske literature privukla je na stotine tragača sa zapada u posjeti Turskoj. Efendi je posjetio Evropu i Ameriku više od dvadeset puta, često se zadržavajući mjesec il' dva u komadu. Na svojim putovanjima uveo je na stotine amerikanaca i evropljana u halvetijsko-džerrahijski tarikat, tumačeći njihove snove, odgovarajući na njihova pitanja - od najsuptilnijih duhovnih pitanja vjere, pa do pitanja braka i zarađivanja opskrbe.

Ova učenja su imala snažan i presudan značaj na moj život. Od vremena kada sam prvi put sreo Efendiju, uređivao sam i sakupljao njegove dersove - on je sam želio da učenja sufizma proširi što većem broju slušalaca. Nadam se da će ova učenja dodirnuti i vaša srca kao što su dirnula i probudila moje.

Duboko sam zahvalan šejhu Tosun Bajraku koga je Efendi imenovao da bude moj vodič na putu istine. On me je ohrabrio i nadahnuo da uredim i sakupim ovu zbirku. Ona je velikim dijelom proizvod njegovih suptilnih i osjećajnih prevoda predavanja koja je Efendi držao na turskom jeziku. Bez njega ova knjiga ne bi bila moguća.

Šejh Tosun i ja smo bili počašćeni tom blagodeti i milošću da rad na ovoj knizi privedemo kraju u Medini - mjestu krajnjeg zemaljskog odmorištu našeg voljenog poslanika Muhammeda s.a.v.s. Njegov život nam je darovao bezbrojne primjere neprocjenjivih uputa i model najuzvišenijih ljudskih postignuća za sve muslimane-derviše od samog početka tesavvufa pa sve do današnjih dana. Medina je sva prožeta njegovim prisustvom. Molitve moje idu ka tome da svjetlost njegova zablista u ovim *dersovima* i dotakne srca svih onih koji budu čitali ovu knjigu.

Sve greške i netačnosti u ovoj knjizi pripadaju neznanju i nemarnosti urednika.

Šejh Ragib Halveti-Džerrahi,
Medina, Redžeb 18. 1407. g. H

Sufizam

Sufizam je srce Islama, sama bit islamske duhovnosti. Duhovnost potiče od Adema a.s. Ona je kroz vijekove poprimala različite boje i oblike. Preko Isa a.s. i raznih duhovnih ljudi pa sve do Muhammeda a.s., u raznim oblicima duhovnost neprestano teče. Jedna rijeka može teći kroz mnoge zemlje i svaka zemlja je može prisvajati, smatrati isključivo svojom, ali ipak ta rijeka je jedna. Od samog praiskona teče jedna voda.

Istina se ne mijenja. Mijenjaju se ljudi. Ljudi nastoje prisvojiti istinu ljubomorno je čuvajući samo za sebe, skrivajući je od drugih. Ali istinu je nemoguće prisvojiti.

Sufijski put vodi ka ukidanju posrednika između Allaha dž.š. i pojedinca. Cilj je djelovati u skladu sa Njegovom voljom i ne protiviti Mu se.

Biti derviš ne znači samo moliti se, prizivati i spominjati Allaha, već služiti i pomagati drugima. Biti iskreni derviš znači podići one koji su pali, obrisati suze sa lica onih koji pate, biti milostiv prema siročadima i onima koji su ostavljeni i sami na ovome svijetu.

Različiti ljudi imaju različite mogućnosti. Neki mogu pomoći svojim rukama, neki svojim jezicima, neki svojim *dovama*, a neki svojim imetkom.

Čovjek može i sam putovati, ali to je težak put. Svi naši lični ciljevi nalaze isti kraj. Istina je samo jedna. Zašto da odbacimo hiljadugodišnja iskustva koja se nalaze u vjeri? Ovdje i sada postoji istinska mudrost, koja nam je dostupna kao proizvod mnogogodišnjeg traženja kroz iskušenja i greške.

Velika greška je uzeti samo dio vjere. To će vas zasigurno udaljiti od istine. To je strašna greška! Jako je opasno ići na liječenje nekom ko je samo djelimično ljekar. Tiranin je onaj sa djelimičnom sposobnošću upravljanja.

Mnogi su zalutali u labirintu vjera i vjerskih različitosti. Nalik su psima koji se bore oko jedne kosti, tražeći samo svoje uskogrudne, samožive interese. Izlaz će pronaći onaj koji se prisjeti jednostavne istine koja kaže da postoji samo jedan Stvoritelj koji sve nas održava. Što se više budemo prisjećali našeg zajedničkog Stvoritelja, biće manje nesuglasica među nama.

Šejh je poput doktora, a *~murid~* učenik je onaj koji je bolestan. Učenik pristupa šejhu da bi se izliječio. Pravi šejh propisuje izvjesnu metodu rada, lijekove, da izliječi bolest *murida*. Ako oni budu slijedili šejhove upute, biće izliječeni, a ako se uzohole, bolovaće sve dok ih bolest ne satare. Bolesnici koji zanemare ili zloupotrijebe lijekove i upute ljekara, sami sebe bacaju u nesreću.

Na višem nivou, veza šejha i *murida* je poput one između grozda i vinove loze. Šejh veže grozd za lozu, životni sok unutar loze, te sami izvor tog životnog soka, koji se nalazi u korijenu vinove loze.

Od velike je važnosti razumjeti ovu vezu. Ona je poput veze između sijalice i električne energije. Ista struja se nalazi u sijalici kao i u transformatoru. Neki šejhovi imaju snagu od 20, a neki od 100 W, no kroz njih teče ista Božanska energija.

Oči su prozori duše. Ponekada čak i pogledom šejh veže muride za sebe. Šejhov pogled *~nazar~* može biti izvor ogromne snage.

Početni stadij je zaimati vjeru. Prvi korak na tom nivou je vjerovati svom šejhu, a to znači biti mu pokoran. Kroz tu pokornost i predanost vaša arogancija i grubost će se preobraziti u poniznost, a vaša srdžba i razne negativnosti požudne duše *~nefsa~* preobrazit će se u blagost i dobroćudnost. Ovaj prvi korak je uistinu golem i značajan.

Nije šejh svaki onaj koji nosi turban, *hrku* i sličnu tradicionalnu odjeću derviša. Pravoga šejha nije lahko naći i prepoznati, ali jednom kada ga nađete, Allahovom pomoću, prvi vaš korak pred njime je *~teslimijet~* pokornost.

Kritičko mišljenje i propitivanje, koje se danas na zapadu tako mnogo potencira, imaju svoje vrijednosti, a oni iskreni i sa njima, s vremenom, mogu stići do istine. Činjenica je da postoji nešto tajanstveno i zastrašujuće u slijepoj pokornosti. Možda je isprva najbolje istražiti, posmatrati, dobro razmisliti i riješiti se svih sumnji i pitanja prije nego izaberemo nekog čovjeka za svoga šejha.

U našoj tradiciji obično se smatra velikim nepoštivanjem derviškog kodeksa ponašanja *~adaba~* propitivati ili sumnjati u svoga šejha. Ali, može biti veoma korisno pitati šejha o onome što nam nije jasno, jer dobijajući odgovore na ta pitanja naša vjera se učvršćuje i postaje nam jasnija.

Čak je i poslanik Ibrahim a.s. pitao svoga Uzvišenog Gospodara: ”Gospodaru moj, na koji način ti oživljavaš mrtve?”

Uzvišeni Gospodar mu odgovori: ”Ibrahime, šta se događa sa tvojom vjerom, zar ti sumnjaš u mene?“

Ibrahim a.s. odgovori: “Ti znaš šta je u mome srcu i da ja ne sumnjam u Tebe, ali sam poželio to vidjeti sopstvenim očima.“

U vjeri postoje četiri nivoa. Na prvom je znanje - neko vas prvo obavijesti o nečemu što ranije nikada niste vidjeli. Na primjer, mnogi ljudi su mi govorili o ovoj zemlji - Americi, ali ja je ranije nisam vidio. I tako, jednog dana odlučio sam da sjednem u avion i nakon izvjesnog vremena ugledao sam vašu zemlju kroz njegov prozor. Kada je očima svojim ugledah, prirodno je moja vjera o njenom postojanju postala jača. Sada kada sam tu, ja sam se uvjerio u njeno postojanje. Na krajnjem nivou čovjek bi trebao postati dio ove zemlje, tj. postati ono u šta se lično uvjerio.

Četiri nivoa vjere su: Znanje o nečemu, Viđenje nečega, Biti u nečemu i Postati nešto.

U početku je dobro sumnjati, ali ne smijete ostati u sumnji. Sumnja bi vas trebala dovesti do istine. Nemojte ostati na pitanjima. Pamet vas isto tako može prevariti. Znanje i nauka vas mogu zavarati. Postoji izvjesno stanje koje su neki ljudi doživjeli, a to je da oči, koje vide, prestanu vidjeti; uši, koje čuju, prestanu slušati; a pamet, koja nastoji stvari objasniti, prestane stvari objašnjavati.

Narod Ibrahima a.s. bijaše idolopoklonički. On je lično čeznuo da spozna istinu. Jedne noći ugleda najsjajniju zvijezdu i reče: “Ti si moj Gospodar!” Potom se pojavi pun mjesec. Bio je daleko veći i sjajniji od bilo koje zvijezde. Ibrahim a.s. ga ugleda i reče: “Ti si moj Gospodar!“ S jutrom se pojavi sunce, a mjesec i zvijezde iščeznuše. Ibrahim a.s. ugleda sunce, *hal* žudnje za Gospodarom ga je još držao te reče: “Od tebe nema ništa veće. Ti si moj Gospodar!“ Ali, noć se opet spusti i sunce nestade. Ibrahim a.s. tada izjavi: “Moj Gospodar je Onaj koji čini da se stvari pojavljuju i nestaju, Onaj koji stoji iza svih promjena.“

Dakle, putem mnoštva, uistinu, moguće je stići do jedinstva.

U nama postoji bitka između strastvene duše ~*nefsa*~ i razuma. Ova bitka traje cijeli život. Pitanje se nužno postavlja: Ko će koga prevaspitati, ko će kime zagospodariti? Ako pobijedi vaš razum onda ćete po prirodi stvari postati oni koji vjeruju, oni koji prihvataju istinu. Ali, u slučaju da vaša strastvena duša zagospodari vašim razumom, vi biste tada neizostavno bili među onima koji poriču istinu.

* * *

Kaže se da šejh ne bi trebao nikada ići sultanu; no, ako i ode do njega, i u tom slučaju sultan je njegov gost. To znači da šejh ide sultanu da bi ga podučio i za njegovu dobrobit, a ne da bi bilo šta od njega dobio. Pa ipak, i šejhovi se moraju čuvati iskušenja novca, slave i moći.

Desilo se da je sultan Otomanskog carstva počeo dolaziti na sijela našega derviškog reda. Ubrzo je bio zadivljen mudrošću džerrahijskog šejha i zavolio *zikr* derviša. Nakon izvjesnog vremena, on reče šejhu: "Ja sam zaista dirnut i nadahnut posjetama tekiji, tobom i tvojim dervišima. Želio bih da vas potpomognem najbolje što mogu. Molim te, ne ustručavaj se da zatražiš od mene šta god da poželiš." Ovo je bila zaista velikodušna ponuda, širom otvorena vrata riznica vladara jedne od najvećih i najbogatijih imperija na zemlji toga vremena.

"Da, moj sultanu, ti možeš učiniti jednu stvar za mene," šejh mu odgovori. " Molim te da više ne dolaziš u tekiju."

Ovo je jako uzdrmalo sultana, te on u zaprepaštenju upita: "Da nisam u čemu pogriješio? Ja ne poznajem sva derviška pravila i *adabe*, izvinjavam se ako sam vas čime povrijedio."

"Ne, ne," reče šejh, "ti me nisi ničim povrijedio, problem nije u tebi već u mojim dervišima. Prije tvoga dolaska oni su klanjali i *zikrili* samo zarad Allaha, no sada, pri spominjanu Allaha i molitvi, oni misle na tebe. Oni sada razmišljaju kako da steknu tvoju naklonost, o bogatstvu i moći koja bi ih mogla zapasti ako zadobiju tvoje simpatije. Ne, moj sultanu, problem nije u tebi nego u nama; bojim se da mi nismo dovoljno duhovno sazreli da podnesemo tvoje prisustvo u tekiji, zbog toga sam prisiljen da te zamolim da ovamo više ne dolaziš."

* * *

Jednom prilikom sultan je jahao ulicama Istanbula, okružen svojom vojskom i dvorjanima. Da vidi lice sultana bijaše se mnogo svijeta okupilo. Dok je sultan prolazio, narod mu je naklonom izražavao poštovanje. Svi se redom sultanu klanjaše osim jednog siromašnog derviša. Kada to sultan primijeti, zaustavi povorku i naredi svojim slugama da mu dovedu tog neotesanca.

"Zašto mi se nisi poklonio kao i svi ostali," sultan ga upita. "E moj sultanu," derviš reče, "zar ne vidiš da ti se svijet klanja samo zato što imaš ono što oni žarko žele: novac, moć, položaj. Hvala dragom Allahu meni te stvari ništa ne znače. Pored toga, zašto bih se ja klanjao tebi kada ja imam dva roba koji tobom gospodare."

Kao grom iz vedra neba, odjeknuše ove riječi. Svjetina razjapi usta od zaprepaštenja, a sultan od bijesa preblijedi. "Šta misliš time da kažeš!" sultan zaurla povrijeđeno.

"Srdžba i pohlepa su dvije stvari koje robuju meni, a tobom gospodare," reče mirno derviš gledajući sultana pravo u oči.

Pogođen strijelom istine, pravo u srce, sultan u trenu shvati poruku derviša. Neko vrijeme bijaše nepokretan, skamenjen, potom mirno sjaha sa svoga konja i nakloni se siromašnom dervišu.

* * *

Uzvišeni Allah je rekao: "Mene cijeli svemir ne može obuhvatiti, ali može srce iskrenoga vjernika." U biti, Allah dž.š. ne može stati u ljudska srca, On ne može biti ograničen prostorom, ali On se može obznaniti u srcima ljudi. Mi nismo Njegov djelić, On je nedjeljiv. On je sve stvorio i On se manifestuje u našim srcima čineći nas, na taj način, njegovim namjesnicima *~halifama~*, Njegovim predstavnicima na zemlji. Mi smo Njegova manifestacija, očevidni dokaz Njegovog postojanja. Allahovi atributi *~sifati~* obznanjuju se putem naših misli i djela; u nekome je prisutno Njegovo milosrđe, u nekome samilost, a u nekome Njegova velikodušnost.

Dakle, postoji bit Allahova, a postoje i Njegovi osobine. Bit Njegovu je nemoguće razumjeti, ali donekle možemo razumjeti Njegove osobine. U stvari, dio derviškog odgoja znači razotkrivati Njegove osobine u sebi.

Uzvišeni Allah je rekao: "Moji robovi će Me vidjeti Onakvog kakvim Me budu zamišljali." To ne znači da je Allah dž.š. drvo ili planina ako Ga zamišljate takvim. To se ne odnosi na pojavne stvari već na Njegove osobine; prema tome, ako u nama zažive Njegove osobine milosti i ljubavi, takvog ćemo Ga i naći: Milostivog i punog ljubavi. Međutim, ako u nama prevladaju atributi srdžbe i osvetoljubivosti, On će nam se tada takav i prikazati.

Nemoguće je i zabranjeno govoriti o Allahovoj biti *~zatu~*, ali u sufizmu je dozvoljeno govoriti o Njegovim svojstvima *~sifatima~*. Na kraju puta, derviš stiže do postaje *~mekama~* potpune predanosti, tu sva pitanja prestaju.

Električna energija svugdje je prisutna, ali ako imate tri sijalice, na primjer, manifestaciju te energije jasno ćete vidjeti samo u tim sijalicama. Vi morate zaviriti u sebe, postati svjesni svojih mogućnosti, njihovih početaka i krajnjih granica. Prema tome, vi morate spoznati sebe, jer samo tim putem ćete razotkriti izvjesne Allahove osobine u sebi i razumjeti vašu vezu sa njima. Vi morate zaroniti u dubine vašega bića, van sebe nećete ništa pronaći.

Sve stvoreno Božija je manifestacija. No, baš kao što u nekim djelovima ove planete ima više sunčanih dana i sunce ih jače i duže osvjetljava, tako i u nekim ljudima Božanska svjetlost duže i jače sija. Baš kao što su ti dijelovi planete dobili na dar više sunčeve svjetlosti, tako su neki ljudi dobili na dar više Božanske svjetlosti. Od svih ljudi, Poslanici su oni koji su dobili najviše svjetlosti Božanske. Pored kvantiteta, tu se radi i o kvalitetu. Pitanje se postavlja: Koji su se to atributi manifestovali? U nekim ljudima se može manifestovati više Božanskih atributa. U Poslanicima se obznanjuju sve Božanske osobine. Mjesec odražava svjetlost sunca. Sunce je Istina, a mjesec je svaki Poslanik.

Ljubav

Ljubav je Allahova tajna, a Put sufija ~*tarikat*~ je Put ljubavi. Ljubav je teško opisati riječima. To je slično pokušaju da se opiše med, nekome ko ga nikada nije okusio i koji ne zna šta je med u stvari.

Onaj zaljubljeni ~*ašik*~ prepoznaće sve što je lijepo i dobro u svakoj stvari. *Ašik* uči od svih stvari i u svemu vidi Allahovu blagodat, plemenitost i milost. *Ašik* je duboko zahvalan Allahu na svim Njegovim blagodatima.

Zahvalnost je samo prvi korak na Putu do ljubavi Božanske, u zahvalnosti je skriveno sjeme ljubavi. Vremenom će sjeme porasti i donijeti plodove. Potom, ko god okusi te plodove osvjedočit će se i osjetiti šta je to istinska ljubav. Biće veoma teško onima koji su te plodove okusili opisati svoje stanje onima koji te plodove okusili nisu.

Ljubav je poseban, bolni užitak. Tajnu će spoznati onaj kojem se ta bol u srcu pojavi. On će se osvjedočiti da je Istiniti ~*Hakk*~ u svim stvarima i da sve stvari vode ka Allahu Uzvišenom. U biti, nema ničega osim Uzvišenog *Hakka*. U toj spoznaji *ašik* će sebe izgubiti, nestati u moru Istine.

Šta god da ste od ljubavi ~*aška*~ okusili, na bilo koji način i na bilo kojem stepenu, to je samo mali djelić Božanske ljubavi. Ljubav između muškarca i žene je također dio te Božanske ljubavi. Ipak voljena osoba može postati zastor između te prolazne ljubavi i upotpunjenja ljubavi vječne. Jednoga dana inšallah taj zastor će pasti i istinski Voljeni će se pojaviti, naš istinski cilj će se ostvariti u svojoj Božanskoj veličanstvenosti.

Allahove blagodati nam često dolaze preko drugih ljudi, iskrenih Allahovih robova. Na taj način se Božanska ljubav manifestuje među ljudima.

Šejh je onaj koji vino sipa *~sakija~*, a derviš je čaša. Ljubav je vino. Rukama onoga koji vino toči čaša-derviš se puni. Znajte da je ovo prečica. Na taj način, ljubav čovjeku može biti ponuđena iz ruku drugog čovjeka. Ovom stazom ljubavi najbrže se putuje.

Jednom me je jedan od mojih derviša upitao da li je ljubav derviša prema šejhu primjer svjetovne ljubavi. Da biste zaista razumjeli odnos između šejha i derviša, morate imati na umu i ovaj i onaj svijet.

Na Sudnjem Danu svaka duša će biti pitana o djelima koja je sa sobom donijela i da li su ona dovoljna za džennet. Na Božanskoj vagi *~mizanu~* sva naša djela biće na jednoj strani, a svi naši grijesi na drugoj.

Kada vaša djela budu izvagana i kada shvatite, kao što će shvatiti mnogi od nas, da nemate dovoljno dobrih djela za dženneta, obratićete se svome bračnom drugu, u nadi da ćete od nje/njega dobiti broj potrebnih djela i tako se izbaviti iz tog velikog belaja. Međutim, zaokupljeni sopstvenom nevoljom, on/ona će reći: “A šta je sa mnom? Ni ja nemam dovoljno dobrih djela da uđem u džennet. Ko će meni pomoći?” Obratićete se tada svojim roditeljima, međutim, i oni će biti u potrebi za dobrim djelima i neće biti u stanju da vam pomognu. Ophrvani i zapanjeni žestinom Sudnjeg Dana i oni će govoriti: “I mi smo izgubljeni, hoće li nama iko pomoći?”

Tada će se pojaviti vaš šejh ili neko od braće derviša i reći: “Uzmi sva moja dobra djela. Za mene je dovoljno ako ti uđeš u džennet.” Božanska milost i pravda će tada stupiti na scenu. Zbog svoje plemenitosti i ljubavi, i šejh i derviš će biti uvedeni u džennet.

I tako ćemo mi putovati ruku pod ruku, naslanjajući se jedan na drugog.

Niko od nas, u biti, nije od velike vrijednosti, ali zbog onih velikih ljudi prije nas i zbog naše međusobne ljubavi mi ćemo jedni druge, ako Bog da, ponijeti u džennet!

Dakle, ljubav između šejha i derviša ni u kom slučaju nije primjer svjetovne ljubavi!

* * *

Jedan od izuzetnih primjera ljubavi je odnos između poslanika Jusufa a.s. i Zulejhe, Potifarove žene. Za Jusufa a.s. se govori da je bio najljepši od svih Božijih poslanika. Zulejha se zaljubila u njega čim ga je ugledala.

Ona je žrtvovala sve za svoju ljubav prema njemu - novac, ugled i status. Toliko je bila poludjela za Jusufom da je dijelila svoje najvrijednije bisere svakom ko bi joj donio vijest o njemu. Tako je obrukala sebe i izazvala skandal među aristokracijom i uglednicima Egipta - udata žena bestidno zaljubljena u roba svoga muža!

U ovome se krije duboka istina. To nije bila obična ljubav. Kada je ljubav tako snažna, uprkos tome što može sadržavati u sebi nešto zabranjeno ili čak nezakonito, ona nam može pomoći da potpuno zaboravimo na sebe, tj. da se prođemo sebe. Ta ljubav nas može odvesti iznad ustaljenih pravila i ograničenosti društva. Ta ljubav nas može dovesti do istine.

Kada je Zulejha čula da je postala predmet ogovaranja među ženama visokog društva, odluči da im održi lekciju, te pozva svoje poznanice na ručak. Za desert ih je poslužila svježim voćem. Kraj tanjira sa voćem servirala im je oštre noževe da sa njima mogu guliti i sjeći jabuke. Upravo kada su one bile zabavljene svojim desertima, Zulejha u sobu uvede Jusufa. Kada su ga ugledale, zatečene njegovom ljepotom zaboravile su na oštrinu noževa i na voće koje su upravo rezale njima, te se sve redom izporezivaše. Zulejha tada pobjednički povika: ”Vidite šta vam se desilo, možete li me sada kriviti!?”

Godinama nakon toga njihovi položaji u društvu su se izmijenili. Jusuf postade faraonov prijatelj i najbliži savjetnik, drugi po moći u zemlji. Zbog njene skandalozne ljubavi Zulejhu je muž odbacio. Ona je tada bila prepuštena teškom životu; za puko preživljavanje morala je naporno raditi, pa čak i prosjačiti.

Jusuf a.s. ugleda Zulejhu na ulici jednoga dana. Bio je obučen u svilu, jahao na prelijepom vrancu okružen savjetnicima i ličnom gardom. Zulejha je bila obučena u poderine, njena ljepota izblijedila sred tegobnog života i prohujalih godina. Jusuf a.s. siđe sa konja, priđe Zulejhi i reče: ”O Zulejha, ja znam koliko si me prije željela i kolika je bila tvoja ljubav prema meni, ipak, morao sam te odbiti, jer ti bijaše udata žena, a ja rob muža tvoga. Sada si slobodna, a ja nisam više rob; ako me još želiš spreman sam da te uzmem za ženu.

Zulejha ga pogleda, a oči joj blistaše. “Ne Jusufe,“ reče mu, “moja velika ljubav prema tebi bila je samo zastor između mene i vječnog Voljenog. Milošću Njegovom, taj zastor sam pokidala. Sada, kada sam pronašla svog Mašuka, meni tvoja ljubav više ne treba.”

Putem svoje velike ljubavi prema Jusufu a.s., Zulejha je pronašla Ono što svi mi tražimo - Izvor Ljubavi Božanske.

* * *

U Istanbulu ima jedna prelijepa džamija, to je Bajazitova džamija. Od vremena kada je sagrađena, od njenih samih početaka, sufije i derviši su bili prisutni u njoj.

Šejha Džemali Halvetija r.a., jednog od šejhova našega reda, sultan je pozvao da održi propovjed ~*hudbu*~ na dan otvaranja ove veličanstvene džamije. Mudri ljudi Istanbula, uglednici, aristokracija i sultan lično bijahu tamo. Krem Otomanskog carstva skupio se toga dana.

Kada šejh izađe da održi govor ovoj skupini učenih i uglednih ljudi, nekakav prost čovjek iz pozadine skoči na noge i reče: “O šejhu, izgubio sam svoga magarca. Cijeli Istanbul je ovdje, molim te pitaj ih da li je iko vidio moga magarca?!”

“Sjedi dole,” reče mu šejh, “naći ću ti magarca.” Potom se on obrati okupljenom svijetu: “Ima li među vama neko, a da ne zna šta je to ljubav i da nije okusio nimalo ljubavi ni na koji način?” Nakon što je šejh to rekao zavladao je tajac, neko vrijeme narod bijaše kao ukočen. Bijahu potpuno zatečeni onim što se dogodilo kao i samim šejhovim pitanjem. Ali ubrzo potom, jedan po jedan, ustadoše tri čovjeka. Čovjek koji se prvi ustao reče: “Istina je, ja ne znam šta je to ljubav, nisam je nikada okusio, osjećanje ljubavi mi je potpuno nepoznato.” Ostala dvojica, klimanjem glava, potvrdiše isto.

Potom se šejh obrati čovjeku koji je izgubio magarca: ”Ti si izgubio jednog magarca, a ja sam ti evo pronašao tri!”

Ali, čak i magarac voli svježu travu. I on je bolji od ove trojice. Kada ljudi nauče da vole stvarnom, istinskom ljubavlju, njihova postaja ~*mekam*~ nadilazi *mekam* meleka. Ali ako mi bar na neki način ne iskusimo ljubav, onda padamo niže i od magarca.

* * *

To me je podsjetilo na još jednu priču o magarcu. Jednom je jedan od apostola *~havarijuna~* Isaa a.s. držao propovijed u malom gradu. Ljudi su od njega tražili da im pokaže čudo oživljavanja mrtvih, kao što je to Isa a.s. radio.

Tada oni skupa krenuše do gradskog groblja i zaustaviše se kraj jednog groba. Apostol zamoli Allaha da oživi tog mrtvaca. Mrtvac ustade iz groba, pogleda unaokolo i povika: “Moj magarac, gdje je moj magarac?” Za života on bijaše siromah, magarac je bio najvrijednija stvar koju je posjedovao, najvažnija stvar u njegovom životu.

Isto važi i za vas. Ono za šta ste najviše srčano vezani odrediće to što će se s vama dogoditi na dan proživljenja. I na onome svijetu bićete zajedno sa onima koje volite.

Duhovni odgoj derviša

Veliki sufija, Ibrahim bin Edhem k.s., jednom bijaše sultan od Belha. Napustio je vladavinu na ovom svijetu da bi postao kralj na budućem.

Posmatrajući njegov slučaj, mogli bismo pomisliti da smo mi oni koji traže i pronalaze, ali zaista nije tako. Allah Uzvišeni je onaj koji nas poziva, a mi se potom odazivamo.

Budući da smo u neznanju, mi često oklijevamo ne prihvatajući smjesta poziv Allaha dž.š. Mi tako čekamo, razmatramo i razmišljamo.

Ibrahim bin Edhem k.s. također je razmišljao o svom stanju. On je želio da bude derviš i posveti svoj život potrazi za Allahom, ali je bio vezan mnogim stvarima kojih se trebao odreći. Morao je odbaciti svoje kraljevstvo i zvanje sultana. Primio je poziv od Uzvišenog Allaha, ali još uvijek nije bio spreman da kaže: "Odazivam ti se Godpodaru i pokoravam Tvojim naredbama!"

Prisjećanje i spominjanje Allaha *~zikrullah~* jedan je od temelja sufijske prakse. Biti u *zikru* znači biti stalno svjestan prisutnosti Allaha. Ibrahim bin Edhem, u tom trenutku svog života, još nije bio spreman i sposoban za ovaj čin prisjećanja. Ipak Allah je tražio od njega da mu se približi.

Jedne noći, dok je sultan Ibrahim spavao, zavaljen u svoj pernati dušek, svilene plahte i najfinije jorgane, u srcu mu se javi snažno osjećanje: "Ja moram ići, ja moram sve ovo napustiti!" Ubrzo potom začuo je čudnovate zvuke na krovu svoje palate, nešto nalik na organje. On ustade uznemiren, otvori prozor i povika: "Ko je to?! Šta se to gore dešava?!" Odozgo mu se javi glas: "Oremo zemlju!" Ibrahim tada, već prilično ljut i iznerviran povika: "Kakve su to budalaštine? Zar se može orati na krovu palate?" Isti glas mu žustro odgovori: "Zašto da ne, ako ti misliš da možeš pronaći Allaha zavaljen u svoje svilene plahte i jorgane, možemo vala i mi orati po krovu tvoje palate!"

Na putu ka Uzvišenoj Istini moraćete uložiti izvjesne napore i podnijeti izvjesne terete i bol. Allah vam je bliže nego vi sami sebi. On je rekao: "Između vas i Mene postoji 70000 zastora tame i svjetlosti, ali između Mene i vas nema zastora." On vam je bliži nego vi sami sebi!

Ako ne budete na ovakav način razmišljali o Njemu, možete pretražiti i cijeli svemir, ali Ga tako nećete naći; kao i ruski astronaut koji se nadao da će na mjesecu Boga ugledati, pa je na povratku morao izjaviti: "Oh, ja ne vidjeh Boga gore!"

On Ga mora potražiti u sebi...

Teško je vidjeti nešto kad vam je tako blizu. Vi Ga ne vidite upravo zbog Njegove prevelike blizine. S druge strane, ne možete vidjeti ni ono što je predaleko. Jednom neka mala riba priđe velikoj i reče: "Čula sam da ima nekakav okean, da li ti znaš gdje je i možeš li mi ga pokazati?" Velika riba joj odgovori: "Ako želiš sagledati okean, moraš prvo iz njega izaći!"

U biti, nema ničega osim Uzvišene Istine, baš kao što riba ne može izaći iz okeana da bi ga vidjela, i nama je nemoguće izaći iz istine da bismo je sagledali.

Uzvišeni Allah kaže: "Bliži Smo vam od vratne žile kucavice." Allah vam je tako blizu, unutar vas samih i oko vas, okružuje vas sa svih strana. Kud god da se okrenete tamo je Allah, On je svuda oko vas. Vi ste poput riba u moru. No, vi Ga ne možete vidjeti dok On to ne odluči. On će vam se obznaniti na način koji je primjeren vama i različit od iskustva drugih. Prema tome, vi nikada nećete biti u stanju potpuno prenijeti svoje iskustvo nekom drugom. Allaha ne mogu obuhvatiti Zemlja ni nebesa, ali može srce iskrenog vjernika. Božansko iskustvo dolazi iz tvoga srca. Allah Uzvišeni će vam se pojaviti u skladu sa vašim mogućnostima, to je različito za svakog od nas.

Drugom prilikom Ibrahim bin Edhem bijaše krenuo na izlet sa svojim podanicima. Kada su stigli, raznovrsnu hranu prostriješe ispred njega. Međutim, jedna vrana se obruši pravo na sofru i odnese im hljeb. Sultan Ibrahim naredi slugama da slijede tu vranu. Oni odmah uzjahaše konje i počeše je slijediti sve dok nisu stigli do čovjeka koji bijaše vezan za drvo. Oni vidješe kako vrana spusti hljeb u njegova usta.

Garda izvjesti Ibrahima o tome i on se odmah uputi do vezanog čovjeka. Kada stiže, upita ga: "Ko si ti i otkuda u ovakvom stanju?" "Ja sam trgovac," čovjek mu odgovori, "hajduci su me presreli i opljačkali; već danima sam ovdje vezan. Svakog dana me hrani ova ptica, a kada ožednim pojavi se mali oblak, osvježi me kišom i ugasi mi žeđ."

Kao što je govorio Isa a.s., ugledajte se na ptice. One izlaze rano ujutro i Uzvišeni Gospodar im obezbjeđuje opskrbu *~nafaku~*. Potom se one, site, vraćaju u svoja gnijezda noću. Ptice ne moraju da rade za svoju opskrbu. Primjerom vezanog čovjeka, Allah je vidno predočio Ibrahimu da on ne mora biti vezan za svoj sultanat i ovaj dunjaluk, jer onima koji sve zarad Njega napuste, On direktno daje opskrbu.

Isa a.s. je napustio dunjaluk, on se potpuno prošao ovoga svijeta. Na kraju, sve što je Isa a.s. posjedovao bile su dvije stvari: češalj koji je koristio za češljanje brade i čaša iz koje je pio vodu. Jednoga dana on vidje starog čovjeka koji je češljao bradu svojim prstima i tada on baci svoj češalj. Drugom prilikom vidje čovjeka koji je pio vodu iz svojih ruku i tada on baci i svoju čašu.

Sve dok se ne rastaneš sa ovim svijetom i svime u njemu, nećeš se sresti sa svojim Gospodarom. Ovdje morate biti veoma pažljivi. Isa a.s. je primjer potpunog napuštanja materijalnog svijeta. Na drugoj strani vi imate velikog poslanika i vladara Sulejmana a.s.. Bio je bogatiji od najbogatijih i moćniji od najmoćnijih na ovome svijetu. Poslanik Sulejman je bio vladar ljudi, džinna, životinja i prirodnih elemenata. Sve dok u tvom srcu ima ljubavi za ovim svijetom, on će biti zastor između tebe i tvoga Uzvišenog Gospodara. Ako imaš sve što poželiš u materijalnom smislu, a možeš lahko bez toga, to je u redu. U drugu ruku, ako nemaš ništa sem riblje glave, a ne možeš bez nje, onda se još nisi prošao ovoga svijeta. Srcem treba ostaviti ovaj svijet, materijalno siromaštvo nije neophodno.

Ibn Arebi k.s., koji se smatra jednim od najvećih šejhova u tesavvufu, na svom putovanju u Tunis sreo je predanog asketu-ribara. Ribar je živio u kolibi od blata. Lovio je svakog dana i sav ulov bi podijelio siromasima u selu, osim jedne riblje glave koju bi kuhao sebi za večeru.

Ribar postade derviš Ibn Arebije, a vremenom i šejh. Kada se jedan od ribarevih derviša odlučio da krene na put u Španiju, šejh-ribar zatraži od njega da posjeti Ibn Arebiju i zamoli ga da mu pošalje neku duhovnu uputu, jer je već duže vremena osjećao zastoj na duhovnom putu.

Čim je stigao u mjesto gdje je Ibn Arebija boravio, derviš se počeo raspitivati o njemu. Mještani toga grada pokazaše mu veliku palatu na vrhu brda govoreći: "Ono je kuća Šejh ul-Ekbera." Derviš nije mogao povjerovati svojim očima da veliki šejh, Šejh ul-Ekber, živi u pravoj sultanskoj palati, imajući u vidu u kakvoj skromnosti živi njegov šejh.

Oklijevajući, on se približavao palati. Usput je zapazio obrađena polja, bogate voćnjake, stada ovaca, koza i druge stoke. Svaki put kada bi upitao za vlasnika tih polja, voćnjaka i životinja, rekoše mu da sve to pripada Ibn Arebiji. Derviš se u čudu pitao kako može toliki dunjalučar biti sufija i šejh.

Kada stiže do palate, njegovi strahovi bijahu potvrđeni. Tu je bilo bogatstva i obilja iznad svih njegovih očekivanja. Zidovi bijahu od najljepšeg mermera, podovi zastrti skupocjenim ćilimima, sluge raskošno odjevene. Njihova odjeća bijaše skupocjenija od odjeće najbogatijih ljudi iz rodnog sela derviša i njegovog šejha-fukare. On upita za Ibn Arebiju i rekoše mu da je šejh otišao u posjetu kralju i da će se uskoro vratiti. I zaista, ubrzo potom on ugleda povorku koja se kretala prema palati. Na čelu te povorke bila je kraljeva počasna garda, svijetlih oklopa i oružja jahali su na prelijepim arapskim konjima. Za njima je jahao Šejh ul-Ekber, obučen u raskošnu odjeću, na glavi mu bijaše turban od kojega se ne bi ni sultan postidio.

Kada derviša dovedoše pred Ibn Arebiju, sluge im prinesoše kolače i kahvu. Derviš mu kratko prenese poruku i molbu svoga šejha. On je bio šokiran i revoltiran kada mu je Ibn Arebija odgovorio sljedeće: "Prenesi svome šejhu da je njegov osnovni problem u tome što mu je srce još uvijek previše vezano za ovaj svijet."

Kada se derviš vratio kući, šejh-ribar ga sa velikim žarom upita da li se susreo sa Ibn Arebijem. S oklijevanjem derviš priznade da ga je posjetio. "Pa dobro, da li ti je dao neki savjet za mene," upita ga šejh nestrpljivo.

Derviš je na sve načine pokušavao izbjeći da svome šejhu prenese Ibn Arebijine riječi. Za njega su one bile u velikom neskladu sa istinom, uzimajući u obzir Ibn Arebijino bogatstvo i luksuz u poređenju sa siromaštvom i asketizmom njegovoga šejha. Osim toga, Ibn Arebijine riječi bi mogle uveliko povrijediti siromašnog šejha ribara.

No, šejh ribar je bio neumoljiv u svome nastojanju da iz njega izvuče cijelu istinu, te naposljetku on nemade kud već da mu vjerno prenese poruku Šejh Ekbera. Čuvši poruku svoga šejha, šejh ribar briznu u plač. Na to se njegov derviš jako začudi shvativši da su Šejh Ekberove riječi dodirnule najtananije strune njegovoga srca. “On je potpuno u pravu,” reče šejh-ribar, “on uistinu ne mari za svo bogatstvo koje posjeduje, njegovo srce je čisto od vezanosti za ovaj svijet, ali ja svake noći, nakon što pojedem svoju ubogu supu od riblje glave, pustim uzdah iz srca svoga: “Ih da je bila cijela!”

⁂

Svaki od Poslanika je dobio specifično zaduženje. Uloga Isaa je bila da na ličnom primjeru pokaže napuštanje dunjaluka i nehajnost spram njega.

Riječi i djela Božijih Poslanika i Allahovih miljenika ne pripadaju njima. Oni više nemaju sopstvene volje. Oni samo izražavaju volju Allaha. Taj stepen mogu zadobiti i Allahovi prijatelji *~evlije~* nižega ranga. Oni gledaju, slušaju, govore, hodaju i djeluju sa Njime.

U tom smislu ni Isa a.s. nije imao vlastitu volju. On je bio izraz Allahove volje u smislu posebne uloge i cilja koji mu je bio određen. Ovo je moguće za ljude koji vole Allaha i koje Allah voli.

Kod Sulejmana a.s. Božanska snaga se manifestovala preko bogatstva i moći. Isa a.s. je bio sultan srca i duha

~ruha~, dok je Sulejman a.s. u svom namjesništvu objedinjavao ovosvjetsku i duhovnu vlast.

Ako ste vi kojim slučajem sultan u ovome svijetu, teško da će ljudi biti zadovoljni ili u suglasnosti sa vašom vladavinom. To je veoma teško ostvariti. Musa a.s. se žalio Allahu: “Ja se trudim da Tebi robujem i radim za Tebe, međutim svi govore i rade protiv mene.” Allah mu odgovori: “Musa, ti si samo pusto tijelo od krvi i mesa, a Ja sam Tvorac svega. Ja sam Onaj koji sve hrani i održava, a ipak se ljudi stalno žale na Mene, pa čak i otvoreno govore protiv Mene!”

Zbog toga Allah ostaje skriven, bar od većine ljudi, dok su oni rijetki i dan danas kadri Ga vidjeti očima srca! Možete li zamisliti šta bi se desilo kada bi bilo moguće vidjeti Allaha kao što je bilo moguće vidjeti Njegove Poslanike. Svi biste pojurili ka Njemu sa svojim molbama i žalbama: “Gospodaru, ja nemam djece; ja nemam dovoljno novca; ja sam izgubio posao.” Drugi bi se bunili govoreći: “Mi nismo zadovoljni Tvojom pravdom!” Zbog toga se Allah sakrio, sakrio se od onih koji se neprestano žale...

No, da se sada vratimo našoj priči. Ljudska volja je ograničena. Ne zavaravajte se mišlju da ste vi oni koji traže i da ćete svojim snagama nešto pronaći. Ibrahim bin Edhem je bio pozvan od strane Uzvišenog Hakka, ali poduka mu je stigla preko čovjeka koji se pretvarao da ore na krovu njegove palate i preko vrane koja je hranila zavezanog čovjeka. Ali jedno nemojte zaboraviti - i vi morate prepoznati te znakove. Gledati nije dovoljno, jer od vas se traži i da *vidite*, nije dovoljno samo slušati, jer vi morati i *čuti* i *razumjeti*.

Konačno, jednoga dana Ibrahim Edhem napusti svoju palatu i zaputi se u pustinju. Usput je sreo nekakvog siromaha, obučenog u dronjke. Bez obzira što mu je sva odjeća bila iskrpana i pohabana, taj siromah je pronašao svoga Gospodara u samoći pustinje. Njegova nutrina je bila prelijepa i bogata. S druge strane, Ibrahim je bio obučen u samu svilu, ali njegova je nutrina bila bolesna i ruševna, jer nije poznavao istinu. Ibrahim ponudi tom siromahu da razmijene odjeću; tako i učiniše.

Prijašnji sultan, Ibrahim bin Edhem, okrenuo je svoja leđa dunjaluku. Njegovo kraljevstvo, bogatstvo i moć, njegova odjeća i položaj, bijahu samo puki zastori između njega i Njegovog Stvoritelja. On ih izdera i odbaci. Naravno, on je morao te stvari prvo posjedovati da bi poslije bio u stanju da ih odbaci. Prihvatio je poziv Uzvišenog Hakka, odazvao se i krenuo putem koji mu je bio određen.

Ibrahim bijaše upućen ka sultanu istine, šejhu i svom budućem učitelju ~*muršidu*~. Pod njegovim budnim okom on započe najveću bitku ovoga svijeta - bitku protiv svoga nefsa.

U svrhu njegovog derviškog odgoja, šejh ga posla na duhovno putovanje ~*sejahat*~ da bi ga isprobao i da bi Ibrahimu postalo jasno stanje njegovoga srca.

Ova vrsta duhovnog odgoja ~*terbijeta*~ nalikuje čitanju izvjesne knjige. Kada je prvi put pročitate, razumjećete određene stvari; kada je još jednom pročitate, otkriće vam se nešto više, ali kada je po treći put budete čitali, stići ćete na još veći stepen razumijevanja. Šejh posla Ibrahima da čita knjigu svog dotadašnjeg života, ne bi li bio u stanju da je razumije sa višeg nivoa poimanja.

Najobimnija knjiga koja postoji je ovaj svijet i vaš život u njemu koji ste dobili na dar. Čitajte je stalno iznova. Veliki dio ove knjige pripada vašoj prošlosti. Ako je budete čitali, uvijek iznova, naći ćete u njoj mnoge promjene, jasno će vam biti pokazano ono što vi jeste i ono što ste bili. Na taj način ćete biti u stanju da se promijenite. To je veoma prostrana knjiga, ona se prostire od ove zemlje, koja vas drži, pa do najudaljenijih nebeskih prostranstava.

Ibrahim bin Edhem se jedne hladne zimske večeri vratio u svoj rodni grad Belh. Klanjao je noćnu molitvu u velikoj džamiji koju je sagradio dok je još bio sultan. Noć nosi izuzetnu važnost za duhovnog tragaoca. Vrijeme noćne molitve počinje otprilike sat i po poslije zalaska sunca i traje dva i po sata poslije toga. Nakon obavljene molitve ~*namaza*~, neki ljudi odlaze kući da bi bili sa voljenim osobama. Gledaju ih očima iskrenosti, smiruje ih čak i miris njihovih uvojaka. Ljubav prema porodici isto tako spada u vrstu predane ljubavi, ali ne smijemo zaboraviti da ta ljubav ne može biti na višem mjestu od ljubavi prema Allahu Uzvišenom. Poslanici i *evlije* često su provodili noći u djelima pobožnosti ~*ibadetu*~.

Nakon obavljenog noćnog *namaza*, Ibrahim nije imao kuda da ide. Tada pomisli: "Na kraju krajeva, ovo je Allahova kuća i ja sam je sagradio da bude otvorena za svakoga. Pronaći ću neko ćoše i provesti noć ovdje u *ibadetu*."

No, ubrzo u džamiju uđe njen upravitelj ~*mutevelija*~. Igrom slučaja, samo noć prije te neko je ukrao ćilim iz te džamije. Kada je *mutevelija* ugledao derviš-Ibrahima, bivšeg sultana, krenu ka njemu govoreći; "Aha, nije ti bilo dovoljno što si ukrao ćilim prošle noći, već si se sakrio tu da bi mogao i drugi ukrasti!" On uhvati Ibrahima za noge i poče ga vući iz džamije, vani, niz njenih sto stepenika. Glava Ibrahima bin Edhema nije promašila nijednu mermernu stepenicu. Kako ga je čovjek vukao, tako je on i udarao glavom o svaki stepenik. U svakom bolnom udarcu od stepenicu, Ibrahim je činio *hamd* Allahu ~ zahvaljivao je svome Uzvišenom Gospodaru ~ i sa svakim tupim bolom koji mu je zadavao udar o stepenice, a koje su išle naniže, on se sve više i više penjao duhovnim stepenicima pročišćenja. Kada je stigao do samog dna, on potpuno nesvjestan bola i raskrvavljene glave reče: “Ah, kud ne sagradih još sto stepenica!”

Njegov stepen se povećavao sa svakom stepenicom, upravo zbog njegove predanosti Allahu. Napustivši ovaj svijet, Ibrahim je napustio sve njegove brige i boli. Ipak, ni ljudi poput njega nisu pošteđeni od boli u ovome svijetu u svrhu kušnje i povećanja njihovog duhovnog stepena, a samim tim i povećanja osjećaja blizine i osjećaja prisutnosti Uzvišenog Gospodara. Ove kušnje su neminovnost, o njima govore sve svete knjige. Spušteni smo na ovaj svijet da bi bili iskušani. Ovo ćete naći u tradiciji Musa a.s., Isa a.s., Muhammeda a.s..

No, šta znači ta kušnja? Učitelj *~muršid~* testira učenike *~muride~* da bi saznao njihove mogućnosti i nivo njihovog znanja. *Muršid* ne može u svakom trenutku znati koliko su *muridi* napredovali i zato ih provjerava. Međutim, naš Uzvišeni Gospodar to zna i kušnje koje nam od Njega dolaze čisto su zbog toga da bi i mi saznali stanje našega *nefsa* ~ duše koja putuje ka pročišćenju.

Najtežim iskušenjima su upravo podvrgnuti Allahovi Poslanici, Njegovi miljenici i oni koji, u Njegovo ime, vode druge putem spoznaje. Njihova dužnost je da nam zorno prikažu smisao čovječnosti *~insanijeta~* i smisao našeg boravka na zemlji.

Vremenom, Ibrahim bin Edhem je prošao sva iskušenja duhovnog putovanja *~sejahata~*, te se zaputio nazad ka šeheru u kojem je njegov šejh boravio. Njegov šejh je to odmah osjetio - pravi šejhovi mogu znati takve stvari. On naredi svojim dervišima da odu do kapija grada i tamo dočekaju Ibrahima. Naime, on im je rekao sljedeće: “Ne dozvolite Ibrahimu da uđe u grad. Udarajte ga nogama i rukama, pljujte po njemu, tucite ga dok ne padne!”

Kada Ibrahim stiže pred kapije grada, srce mu zaigra od sreće kada ugleda braću-derviše. Međutim, oni počeše da ga zlostavljaju onako kako im je šejh naredio. Jadni Ibrahim bijaše sav u čudu, bježao je od njih, od kapije do kapije, nastojeći da uđe u šeher i sastane se sa svojim šejhom. Ali, na svakoj kapiji ga je čekao isti prijem - batine. Naposljetku Ibrahim povika: "Bez obzira šta vi činili, po cijenu života i smrti nećete me spriječiti u mojoj namjeri da vidim svoga šejha!"

Kada mu je konačno pošlo za rukom da uđe u grad, derviši ga ni tada nisu ostavljali na miru. Pratili su ga, udarajući ga po gležnjevima sve dok nije stigao do kuće svoga šejha. U tom trenutku jedan mladi, entuzijastični derviš zaleti se i udari Ibrahima u petu tako žestoko da mu je kožu zgulio s nje. Sve do tada Ibrahim je šutke podnosio njihovo nasilje, ali onda ne mogaše izdržati a da ne kaže: "Zbog čega mi to radite, zar vam nije jasno da sam vaš brat, derviš kao i vi. Zar me još uvijek držite sultanom Belha!"

Kada derviši prenesoše njegove riječi šejhu, on im reče: "Vidite, on još nije dosegao najviši *mekam*. On još uvijek nije zaboravio ono što je bio. Okus kraljevstva i sultanske moći još uvijek je ostao u njegovim mislima i sjećanju."

* * *

Mnoge godine nakon toga Ibrahim bin Edhem je proveo u putovanju - proseći hranu, uzimajući poduku od ovoga svijeta i podučavajući druge ličnim primjerom.

Jedne prilike mu nekakav čovjek ponudi vreću dukata. Ibrahim mu reče: "Prihvatiću tvoj dar samo ako si imućan čovjek." Čovjek izjavi da je bogataš, te ga Ibrahim poče ispitivati:

"Koliko je tvoje blago?"

"Posjedujem više od pet hiljada zlatnika," odgovori čovjek.

"Da li bi volio da imaš deset hiljada zlatnika?" upita Ibrahim.

"Naravno!" odgovori pohlepno bogataš.

"A da li bi volio da imaš dvadeset hiljada?" nastavi Ibrahim.

"To bi zaista bilo sjajno!" raspali se još veća pohlepa u čovjeku.

"Žao mi je, ali ja ne mogu primiti tvoj poklon," reče Ibrahim, pa nastavi: "Ti nisi imućan čovjek, ti si siromah, jer nisi zadovoljan sa onim što imaš unatoč tome što posjeduješ toliko dukata. Sa druge strane, ja nemam ništa, ali sam imućan čovjek, jer sam potpuno zadovoljan sa onim što mi je Uzvišeni Gospodar odredio i darovao.

* * *

Jednoga dana Ibrahim je želio ući u javno kupatilo ~*hamam*~. Čuvar *hamama* ga zaustavi i zatraži od njega da plati ulaznicu. Ibrahim obori svoju glavu i prizna da nema ni prebijene pare, na što mu čuvar reče: "Ako nemaš da platiš nema ti ni ulaska u *hamam.*" Na te riječi, Ibrahim ispusti bolni uzdah, pade na zemlju i poče gorko plakati. Neki od prolaznika se zaustaviše da ga utješe, imajući simpatija i samilosti za njegovo stanje. Jedan od njih mu čak i ponudi da plati za njegov boravak u *hamamu.*

Vidjevši da ne razumiju uzrok njegovih muka, Ibrahim im reče: "Ja ne plačem zbog toga što mi ne daju ući u *hamam.* Kada mi je čuvar zatražio da platim kartu, prisjetio sam se nečega što me je nagnalo na plač. Baš kao što nema ulaska u *hamam* bez plaćanja, nema ulaska u džennet bez dovoljno dobrih djela. Šta će se sa mnom desiti kada od mene zatraže da svojim dobrim djelima ~*sevabima*~ platim ulazak u džennet. Šta će sa mnom biti kada mi kažu: 'Pokaži sa čime si zavrijedio da uđeš u džennet!' Baš kao što su me ostavili da čamim pred vratima *hamama*, jer nisam imao da platim, odbiće me i sa džennetskih vrata, ako ne budem imao dovoljno dobrih djela. Zbog toga ja zapomažem i plačem."

Kada malo promisliše o sopstvenim životima i djelima, i ljudi kojima se Ibrahim obratio počeše da plaču zajedno sa njim.

Kada je Ibrahim bin Edhem bio u posjeti gradu Basri, žitelji Basre ga upitaše: "Mada je Allah Uzvišeni rekao: 'Zovite me i Ja ću vam se odazvati,' mi zovemo i zovemo, ali nam se molitve ne primaju." Ibrahim im dade sljedeći odgovor: "Vaša srca su mrtva zbog deset loših osobina koje posjedujete. Allah ne prima dove onih čija su srca mrtva." Potom im on nabroja tih deset nedostataka:

1. Vi se pretvarate da uvažavate Uzvišenog Hakka, jer Mu ne dajete ono pravo koje Mu pripada. Morate izgarati u nastojanju da vratite Uzvišenom Hakku ono što Mu dugujete, pomažući siromašne i one sa potrebama.

2. Vi stalno učite Uzvišeni Kur'an, ali ne postupate po njegovim uputama. Morate to znanje sprovesti u praksu, morate djelovati u skladu sa onim što vjerujete.

3. Vi tvrdite da vam je šejtan otvoreni neprijatelj, a ipak mu se pokoravate. Nemojte ga slijediti.

4. Vi sebe smatrate sljedbenicima Muhammeda a.s., a ipak ne nastojite da slijedite njegov primjer.

5. Vi govorite da želite ući u džennet, a ipak ne činite ona djela za koja znate da otvaraju vrata dženneta.

6. Vi želite biti spašeni od vatre, a ipak čvrsto koračate prema njoj, svojim grijesima i lošim djelima sami sebe u nju bacate.
7. Vi svi znate da smrt neumitno dolazi i da će svaka duša, bez ikakve sumnje, iskusiti smrt, a ipak se ne pripremate za nju.
8. Vi zapažate i najmanje greške kod drugih, a slijepi ste za vlastite.
9. Koristite sve blagodati kojima vas Allah. neprestano obasipa, a ipak niste na tome zahvalni, niti Mu izražavate zahvalnost hraneći one koji su u potrebi.
10. Stalno sahranjujete mrtve, kljanjate dženaze, a ipak ne uviđate da će jednoga dana i vama dženazu klanjati.

Allahovi Poslanici i evlije su poput ogledala. Baš kao što ogledalo pokazuje prljavštinu na našim licima, oni ukazuju na prljavštinu u našim srcima, naše obmane i griješenja.

Stara mudrost kaže: "Očistite svoje lice umjesto da krivite ogledalo." Na žalost, većina od nas će radije razbiti ogledalo nego promijeniti svoje loše navike.

Ibrahim bin Edhemove riječi otvarale su oči i srca onih koji bi ih čuli. I dan danas one su inspiracija, duhovno nadahnuće i ohrabrenje za iskrene duhovne putnike ~*salike*~. Sve do Sudnjega Dana njegov primjer će svijetliti onima na duhovnom putu...

Vjera

U ranom periodu Islama mnogi umni ljudi, čiji su očevi obožavali idole ili bili vatropoklonici, počeli su da sumnjaju u vjeru svojih predaka. Bijahu tako, jednom, dva brata vatropoklonika u kojima se rodiše sumnje u ispravnost njihove vjere. Jedan od braće predloži da stave svoje ruke u vatru, pa ako ih ona oprži prestaće da je obožavaju i prigrliće novu vjeru - Islam. I tako se oni počeše moliti vatri tražeći od Boga svojih predaka da im potvrdi ispravnost njihove vjere, tj. da ih vatra ne opeče. Međutim, kada približiše ruke vatri dobro se opekoše.

Prvi brat odmah izjavi da će sada istinu potražiti u Islamu. Drugi brat ustuknu i reče da još nije spreman napustiti vjeru, kulturu i tradiciju svojih predaka.

Prvi brat ode do obližnje džamije. Bio je zapanjen i oduševljen kada je vidio da svi muslimani klanjaju zajedno bez obzira na društveni položaj ili rasu. U istom safu bijahu robovi i ljudi od moći i ugleda, bogati i siromašni; sultan i fukara, stajaše rame uz rame. Potom, kada je došlo vrijeme propovijedi, vatropoklonikovo srce je dotakla, pokrenula i probudila istina Kur'anskih ajeta i način na koji ih je tumačio imam. Pun božanskog nadahnuća, on ustade na kraju zajedničke molitve u petak *~džume namaza~* i pred svima glasno izjavi da želi prihvatiti Islam i postati musliman.

Prisutni članovi te vjerske skupine ~*džematlije*~ bijahu duboko dirnuti njegovom iskrenošću. Uvidjevši da je siromah, odmah mu nekolicina imućnijih ljudi ponudi pozajmicu novca i posao. Čovjek odbi njihove ponude govoreći da mu je Bog pomagao čak kada je bio nevjernik, zasigurno sada kada je stigao do istinske vjere može slobodno nastaviti da se oslanja na Njega.

Čovjek se potom vrati kući i ispriča svojoj ženi o svemu što mu se dogodilo. Ona je bila sretna što joj je muž prihvatio novu vjeru, te i ona rada srca pristade da prigrli Islam.

Sljedećeg dana isti čovjek krenu u potragu za svojom opskrbom. Bio je nosač po profesiji i krvavo je zarađivao svoj hljeb. Čekao je cijelog prijepodneva, ali posla nije bilo. Utom dođe i podne i on ode do džamije da klanja. Nakon namaza, opet je bio obasut ponudama za posao, ali ih on sve odbi. Bio je uvjeren da će mu Allah pomoći. Ipak, ni tog poslijepodneva za njega nije bilo posla. Naposljetku, kada omrknu, praznih ruku vrati se kući. Ne želeći da razočara ženu i djecu, on im reče da je našao posao kod divnog gazde, ali da je on tog dana otišao ranije kući i zaboravio da mu plati. Oni pojedoše skromnu večeru, od ono malo hrane što je preostalo u kući.

Drugog dana desi se ista stvar. Čovjek ne mogaše naći posao unatoč svojim naporima. Klanjao je predano svaki vakat namaza moleći se Uzvišenom Gospodaru da opskrbi njega i njegovu porodicu. Te večeri, na putu kući, pokupio je ostatke hrane ispred neke aščinice i pohitio kući da nahrani djecu. Porodici je rekao da je gazda opet zaboravio da mu plati.

Trećega dana on je još uvijek bio bez posla. U svaki vakat namaza predano se molio za svoju porodicu. Vidio je svoju situaciju kao iskušenje i nije gubio mir niti se pokolebao; u isto vrijeme trudio se, svim svojim snagama, da obezbijedi hranu svojoj porodici.

Predveče toga dana mladi čovjek izuzetne ljepote pokuca na vrata njegove kuće i predade vreću zlata njegovoj ženi s riječima: “Reci svome mužu da je njegov novi Gospodar veoma zadovoljan s njime.” Otvorivši vreću žena bi dirnuta do suza. “O, kakav predivan, velikodušan gospodar!” ona povika. Ona nikada do tada nije vidjela zlatnik u svome životu. Bilo je tu dovoljno novaca da opskrbi porodicu do kraja života.

Žena odnese jedan zlatnik u mjenjačnicu. Procijenivši njegovu vrijednost zlatar je upita odakle joj takav dukat. “Do sada nisam nikada vidio takav!” reče on zapanjeno.

U isto vrijeme naš novi musliman opet nije mogao naći posao cijeli taj dan. Naposljetku, on se zaputi kući, umoran, gladan i očajan. Razdirale su ga brige o ženi i djeci, te kako će oni prihvatiti takvu situaciju. Na putu prema kući zaustavi se i napuni dvije velike maramice - jednu sa pijeskom, a drugu sa kamenjem. “Bar me moje komšije neće ogovarati što se već treći dan vraćam kući praznih ruku, tim prije što su već svi saznali za moj prelazak na Islam,” pomisli on.

Kada stiže kući ugleda svjetlost zapaljenih svijeća na svim prozorima, a kada zakorači u kuću osjeti miris mesa i kuhanog povrća. On bahnu na vrata kuhinje i tamo ugleda svoju ženu i djecu u najljepšoj odjeći - nekoliko lonaca sa hranom se krčkalo na vatri. U prvi mah pomisli da je žena posudila novac i ljutito joj se obrati za objašnjenje: “Odakle ti sve ovo ženo, govori od koga si novac posudila?”

Njegova žena, koja je blistala od sreće, veselo izjavi da je njegov novi gospodar poslao izaslanika koji im je, u njegovo ime, predao vreću zlatnika. U prvom trenutku čovjek je bio u zapanjen i zgranut, a onda, kao da se budi iz sna, trže se, baci za vrata dva zavežljaja sa pijeskom i kamenjem i baci se u zagrljaj ženi i dječici svojoj. Nakon što se svi sretni izgrliše, žena ga naruži što baca hranu na pod. On se okrenu i vidje da se pijesak pretvorio u najfinije brašno, a kamenje u svježe pečeni hljeb!

Isto tako i sve nas Uzvišeni Stvoritelj opskrbljuje i održava. On nas neprestano obasipa svojim darovima i blagodetima. Na veliku žalost tako smo rijetko svjesni toga i tako rijetko smo zahvalni.

* * *

Površno gledano, izgleda nam da su nauka i materijalizam postali prepreka vjeri u modernom svijetu. Međutim, moramo biti ovdje pažljivi i prepoznati dvije vrste vjerovanja. Postoji slijepo vjerovanje, u kojem čovjek jednostavno izjavljuje da ima vjeru, tj. da vjeruje u Boga. Postoji, isto tako, i istinska vjera koja nije samo puko vjerovanje. To je vjera koja je praćena djelima. U tom slučaju, čak i ako za sebe ne tvrdite da ste vjernik, vaša djela će pokazati vaše vjerovanje. Postoje čak i ljudi koji poriču vjeru svojim ustima, ali ne i svojim djelima. Oni vjeruju putem svoje nauke ili umjetnosti, mada neki od njih tvrde da nisu vjernici. Takvi ljudi potvrđuju svoju vjeru svojim djelima, načinom života i kreativnim otkrićima.

Gledajući s vana, oni izgledaju kao oni koji sumnjaju i ne vjeruju u mogućnost spoznaje, ali u biti oni su ljudi vjere. Da li je ta vrsta vjere prihvatljiva Bogu ili nije, nije na nama da kažemo. Samo Allah to zna!

Neki ljudi tvrde da su današnja vremena teška za čovječanstvo, ali ja ne mislim tako. Vremena nisu loša. Vjerovatno su neki ljudi loši. Mjesec, sunce i zvijezde nisu zakazali u njihovim dužnostima. Godišnja doba dolaze i odlaze, kao što su oduvijek dolazila i odlazila. Pravi ljudi i žene se ne mijenjaju. Oni naposljetku pronalaze sebe i okreću se ka Allahu. Pod istinskim ljudima i ženama ja podrazumijevam istinska ljudska bića. Ja ne govorim o životinjama koje se pojavljuju u ljudskom obličju. Ja govorim o ljudskim bićima u punom smislu te riječi. O onima koji su ljudska bića u smislu onoga što bi ljudsko biće trebalo biti. Vidio sam mnoge koji su izgledali kao pravi grešnici - zli i loši ljudi - a potom su postali divni primjeri istinskih ljudskih bića.

Vidjeli ste u cirkusima krotitelje divljih životinja kojima uspije da dresiraju slonove, tigrove i lavove. Svako od nas ima riznicu skrivenu unutar sebe. Kad god da vi ugledate tu skrivenu riznicu unutar sebe - a na kraju krajeva, vi niste ni tigar, ni lav, ni slon - i pronađete to unutarnje blago, onda ćete postati istinska ljudska bića.

Mi se možemo moliti da se broj učitelja i šejhova poveća i da ljudi postanu sami sebi učitelji i pronađu to blago u sebi. Kada ljudi razmišljaju o nekom lošem djelu i namjeravaju da ga učine, odustaće od te loše namjere ako, kojom srećom, u tom trenutku shvate da ih neko posmatra.

Allah šalje Poslanike i učitelje od praiskona. Ako to blago, taj potencijal, nije već u nama, zašto bi nam Allah slao Poslanike? Zar nam On njih ne šalje samo da bi prepoznali to skriveno blago u sebi. Sve dok je Božija riječ na našim usnama, Sudnji Dan neće doći. Šta to znači? Sve dok ima i jedna osoba da vjeruje u Allaha i spominje Njega, Sudnji Dan neće doći. Ali to, ni u kom slučaju, ne znači samo reći 'Allah' kao da kažete dobar dan. To nije isto što i reći 'zdravo'.

Oni koji kažu 'Allah' moraju znati da je cijelo čovječanstvo Allahovo. Svi mi smo Allahovi. Mi pripadamo Njemu. Nismo ni prvi ni posljednji. Mi smo dio istine. Kada ovo zaboravimo, kada ova istina potpuno izlapi iz našeg sjećanja, naći ćemo se u velikoj opasnosti. Ali to se još nije dogodilo.

Da li danas, na ovoj zemaljskoj kugli ima više ljudi i žena koji vjeruju u Boga, ili ima više onih koji ne vjeruju? Bog želi da Ga pronađemo, da Ga spoznamo, ali đavo ~*šejtan*~ želi da Ga zaboravimo i udaljimo se od Njega. Ko je u većini, Božiji ili *šejtanovi* sljedbenici?

Ako kažemo da ima više *šejtanovih* sljedbenika, onda znači da on ima više moći od Boga. Ovim mjerilom vi možete vidjeti da vjernici moraju biti u većini. Postoje mnogi koji misle da oni poriču Boga, ili Njegovo postojanje, ali njihova djela su u biti poput djela onih koji vjeruju.

U komunističkim zemljama mnogi moraju skrivati svoju vjeru, dok u demokratskim zemljama mi vjerujemo da smo slobodni upražnjavati svoju vjeru. U zemljama pod čizmom tiranije zbog pritiska i ugnjetavanja mnogi moraju skrivati svoju vjeru, a ipak ostaju vjernici.

Pogledajte, na primjer, Turkestan u Rusiji. Njima je zabranjeno da kolju kurban za bajram. Uprkos tome, požrtvovani muslimani krišom dolaze do janjadi iz zajedničkih farmi da bi bili u stanju obaviti ovaj vjerski obred rizikujući svoje živote pri tome.

U Vijetnamu, na primjer, prisjetite se samo koliko se budističkih sveštenika demonstrativno spalilo. Ovo je, bez daljnjeg, nešto izuzetno neprijatno za čuti i vidjeti, a kamoli i osjetiti. Pogledajte samo dokle ide njihova vjera. Ovi sveštenici su smogli snage da umru za svoje ideale, da žrtvuju sebe na ovaj užasno bolan način. Izvršiti samoubistvo je veoma ružna stvar, ali ovi budisti su učinili to zarad svoje vjere.

U naša vremena, većina ljudi su vjernici. U svakom slučaju budućnost pripada vjernicima. Vjernici su oni koji čine dobra djela, tj. oni kojima je dato da čine dobra djela. Postoji Bog, Stvoritelj naš. Vjernici su oni kojima je data mogućnost da djeluju, da čine dobra djela, da svojim primjerom, koliko-toliko, naprave neku razliku.

Samospoznaja

Allah Uzvišeni kaže: "Spasiće se oni koji očiste svoju dušu *~nefs~*." *Nefs* nije stvar. Ovaj arapski termin ima sljedeća značenja: dah, duša, suština, ego i priroda. Sve se to odnosi na proces koji nastaje pri spajanju tijela i duha *~ruha~*. Tijelo je sačinjeno od zemlje kombinacijom prirodnih elemenata. *Ruh* je udahnut u nas od Allaha. *Nefs* ili duša ima sedam stanja ili nivoa: mineralna duša, biljna duša, životinjska duša, ljudska duša, anđeoska *~melekska~* duša, duša tajne i duša tajne tajni.

Izvjesni elementi duše mogu se poboljšati. Lijek za ovo se može naći u svetim knjigama *~kitabima~* i u učenjima Poslanika i Božijih prijatelja *~evlija~*. Kako može duša imati bilo kakve nepoželjne ili negativne kvalitete? Na kraju, ona nije zemaljska već dolazi sa nivoa Božanskog prijestolja. Duša postaje prognana kada uđe u tijelo. Ona postaje zatvorenik unutar tijela. Naše tijelo sadrži mnogo različitih organa i instrumenata djelovanja, npr. motorni organi, senzorni organi itd. Ali, tijelo ne sadrži psihološku snagu da ispuni naše prirodne nagone. Duša posjeduje snagu, ali ne i sredstva za djelovanje.

Kada duša ove instrumente djelovanja zloupotrijebi ili ne iskoristi na adekvatan način, tada možemo govoriti o nepoželjnim kvalitetima duše. Allah Uzvišeni nije stvorio ništa loše. Našom zloupotrebom stvari postaju loše. Na primjer, seksualna želja je prirodna i neophodna da bi se produžila vrsta. Također, ona je jedan od puteva kojim se manifestuje ljubav između čovjeka i žene. Međutim, kada se ova prirodna želja pretvori u požudu, to može dovesti do raznih bolnih i štetnih posljedica.

Pitanje se postavlja ko je odgovoran za naša loša djela: tijelo ili duša? Kaže se da će na Sudnjem Danu tijelo okrivljivati dušu, govoreći: "Ja nisam imalo snage da djelujem!" Duša će tada pokušati da okrivi tijelo govoreći: "Ja nisam imala sredstava da djelujem!" Biće im odgovoreno usporedbom o slijepom i snažnom čovjeku koji nosi bogalja na svojim leđima. Bogalj posjeduje vid i rasuđivanje, te usmjerava kretanje slijepca koji ga nosi. Ko je odgovoran? Oboje su krivi...

Nefs nije loš sam po sebi i stoga ga nemojte okrivljivati. Važan dio sufijskih nastojanja ide ka promjeni stanja u kojem se *nefs* nalazi. Najniže stanje *nefsa* je ono u kojem vaše strasti i želje potpuno dominiraju njime. Sljedeća stanica je borba sa samim sobom - nastojanje da se djeluje u skladu sa razumom i višim idealima, a to znači biti kritičan prema sebi i svojm greškama. Mnogo viši stadij je biti zadovoljan sa svime što nam Allah podari. Bilo da nas stigne nešto ugodno ili neugodno, bilo da to znači ispunjenje naših fizičkih potreba ili ne.

Svi ovi nivoi na putovanju duše pripadaju dijelu stvorenog svijeta. Na svakom od ovih nivoa duša je zatvorena u tijelu, prognana od svoga Izvora.

Najveći nivo duše, čista duša *~nefsi safija~* ne pripada stvorenom svijetu. Ona je jedno od ispoljavanja božanskog atributa *Hajj* ~ Vječno Živi. Ne možete mu odrediti mjesto ni unutar ni van tijela. Drugi nivoi su locirani unutar tijela, ali *nefsi safija* je dio beskraja. Kao takvu, ne može je sve stvoreno obuhvatiti. Ona je direktna manifestacija Vječno Živog.

Nefs nastaje u trenutku kada se *ruh* spušta u tijelo. Od tada on boravi u tijelu, sve dok mu ne stigne naredba: "Vrati se svome Gospodaru." Najniži nivoi duše ostaju unutar tijela. Oni ne žele da napuste tijelo u trenutku smrti. Oni se bune zato što su previše postali vezani za tijelo.

A šta je sa dušama Poslanika i *evlija*? Oni su, u stvari, različiti od svih nas. Oni su čišći. Čak i zemljani elementi ovih velikih ljudi su uzeti iz najsvetijih mjesta na zemlji. Njihova tijela su čista i kada duša uđe u takvo tijelo nije uprljana ni na koji način.

Postoji čuvena izreka: "Onaj koji spozna sebe ~*onaj koji spozna svoj nefs*~ spoznaće svoga Gospodara." Postoje dva značenja ovoga. Prvo je to da mi možemo spoznati naše potrebe, naše želje i slabosti, ali isto tako i osvjedočiti se u postojanje Veličanstvene Moći. Nakon toga nam postaje jasno da nam je potreban zaštitnik, neko ko će nas hraniti, odijevati i pružiti utočište u ovome svijetu. Drugo objašnjenje zalazi u dublje sfere. Allah je rekao: "Bliži Smo vam od vratne žile kucavice." Spoznavajući sebe možemo otkriti duboku vezu sa našim Gospodarom. Slijedeći tu nit, mi stižemo do Allaha.

Ovaj put povratka Allahu mogu slijediti samo oni koji žive u skladu sa božanskim naredbama. Oni koji, umjesto toga, izaberu da slijede *šejtana*, bivaju odvojeni i udaljeni.

Ima nešto što nas povezuje sa Allahom Uzvišenim. Mada je On iznad svih sličnosti i poređenja, uslovno govoreći, naša veza sa Njime je poput postojanja pojedinačnih sijalica kojima se ne zna broj, ali samo je jedna struja. Svaka sijalica je različita. Neke su od 10, a neke su od 100 W. Iza svih je ista snaga koja ih pokreće. Pomislite samo na jedan grozd. On će brzo istruhnuti ako se ubere, ali će živjeti ako ostane na lozi.

Kroz tu lozu, svakom grozdu dođe ponešto što ga napaja i održava u životu.

Nemojte biti vezani za ovaj svijet, jer smrću bićete odvojeni od njega i svih stvari na njemu. Prije nego što umrete čućete naredbu: "Vrati se svome Gospodaru!" Sve veze sa ovim svijetom biće pokidane i vi ćete pronaći jedinstvo sa Allahom.

* * *

Sulejman a.s. bio je najbogatiji i najmoćniji vladar, isto tako i najveći Poslanik svoga doba. Mada je imao ogromnu moć i nepojmljivo bogatstvo, nije mario za njega. Smatrao ga je samo teretom i izvorom svih problema.

Svakoga dana on je posjećivao svoga papagaja. Jednoga dana papagaj je bio veoma tužan. Razbolio se od žudnje za rodnim krajem.

Kad smo već kod papagaja, bijaše neki papagaj koji je imao začuđujuće veliki riječnik. Prodavao se u Istanbulu za 2000 $. Kada je Nasrudin to vidio, bio je veoma začuđen. Sljedećeg dana, donio je svoju veliku, ružnu ćurku na pijacu. Najbolja ponuda koju je primio bijaše 6 $. On tada poče da viče na ljude da su nepravedni, jer je njegova ćurka bila mnogo veća od papagaja koji se prodao za 2000 $.

"Ali to je bio izuzetan papagaj i mogao je govoriti baš kao i čovjek," dobaci mu jedan od prisutnih ljudi.

"Ali i ovo je izuzetna ćurka i može razmišljati baš kao i čovjek," odvrati Nasrudin.

Sulejman a.s. je dozvolio svome papagaju da se vrati kući. Put je trajao mjesec dana u odlasku i isto toliko u povratku, pa mu je Sulajman dao dvomjesečno odsustvo.

Upozorio ga je da se vrati na vrijeme, u protivnom će poslati i vjetrove i džinne za njime.

Papagaj je stigao u svoj rodni kraj i bio presretan što je opet sa svojom porodicom i prijateljima. Vrijeme sa porodicom mu je veoma brzo proteklo. Kao što znate, cijela noć može izgledati kao jedan trenutak za dvoje ljubavnika, ali i kao čitava vječnost za nekoga sa zuboboljom.

Kad se papagaj spremio da krene, porodica mu donese bocu vode vječnog života da ponese kao prigodan poklon za vladara Sulejmana. On zaveza flašu za svoje desno krilo i poleti nazad. Čim je stigao, darovao je flašu Sulejmanu.

Sulejman a.s. je pozvao svoje savjetnike i upitao ih da li bi trebao ispiti vodu vječnog života. Sav dvor: ljudi, životinje i džinni rekoše: "Da, mi želimo da nam budeš vladar zauvijek!" Svi osim sove koja reče: "Prije nego što to učiniš bilo bi bolje da posjetiš izvjesnu pećinu i pogledaš šta je unutra."

Sulejman a.s. ode do te pećine i tamo pronađe starca koji je molio za smrt. Sova reče Poslaniku da je taj čovjek probao vodu vječnog života, te ne može umrijeti.

Budite spremni na polazak kada vrijeme dođe za vas. Zar iko želi podnositi beskrajno bolest i nemoć. A nema veće boli nego gledati sopstvenu djecu kako umiru ili ostaju sama i napuštena.

Dok je Sulejman a.s. stajao sa flašom besmrtnosti, ne znajući šta sa njom da uradi, dođe *melek* Džibrail i prevrnu je...

Kur'ani Kerim

Kur'an Časni je objavljen na arapskom jeziku, ali u biti on je napisan Božanskim jezikom. Samo oni koji vole Allaha i oni koji su duhovno osviješteni mogu razumjeti istinsko značenje Kur'ana. Samo oni Allahu bliski razumiju Njegov jezik.

Vjerovati da je Uzvišeni Kur'an knjiga koju možemo obujmiti našim rukama je isto što i vjerovati da je sunce malo okruglo ogledalo. Jezik nije u stanju da iskaže njegovu suštinu. Mi smo prolazni, a Allah je vječan.

Kur'an je neiscrpno vrelo tajni. Kada bi sva mora bila tinta, sva drveća pera, papir Zemlja i nebesa, i sva stvorenja, sve do kijametskog dana, pisala tu knjigu, onda bi se tinta potrošila, olovke presušile, papira bi nestalo, anđeli i sva druga stvorenja od napora bi se iscrpili, a značenje Kur'ana ne bi bilo potpuno objašnjeno.

Sve je u Kur'anu. Sve što je bilo i što će biti - prapočetak ~*evvel*~, kraj ~*ahir*~, vanjsko ~*zahir*~ i unutarnje ~*batin*~. Sve što postoji je u Kur'anu. Ipak, vi morate imati oči koje vide, uši koje čuju, razum koji razumijeva i srce koje ovo osjeća.

Nivo vašeg razumijevanja Kur'ana jednak je nivou vaše blizine Allahu. Veliki sufija Ibn Arebija jednom prilikom pao je sa konja. Kada su njegovi zabrinuti *muridi* stigli do njega, našli su ga kako sjedi na zemlji nepokretan, u dubokom razmišljanju. Ibn Arebi ih pogleda i reče: “Upravo sam razmišljao o tome gdje je u Kur’anu zapisano da ću ja danas pasti s konja. Pronađoh to mjesto u uvodnoj suri.”

Uzvišeni Kur’an je svjedočanstvo. On potvrđuje sve druge objave i Poslanike koji su ih prenijeli. Na jednom nivou on pokazuje istoriju čovječanstva, vjernika i nevjernika. Nagrade vjernika i kazne nevjernika. On nas poziva na predanost i ljubav.

Uzvišeni Kur’an nas podučava kako da postanemo istinski ljudi. On nas podučava o tome šta je dozvoljeno, a šta zabranjeno. On nas podučava o tome šta je to ljubav. Ljubav je svjetlost koju nam On dariva. Ko god posjeduje ovu svjetlost vidjeće šta je ispravno, a šta pogrešno - vidjeće ono jasno i ono skriveno.

Kur’an je objavljen Poslaniku Muhammedu s.a.v.s, dio po dio, u periodu od 23 godine. Kad god bi mu neki dio bio objavljen, on bi zapao u posebno duhovno stanje - znojio bi se i u izuzetno hladnim noćima.

Allah Uzvišeni je objavio da ako bi se objava kakvom brdu spustila, ono bi se raspalo. Ali ljudska bića su izgleda jača i od planina. *Ashabi* Poslanika a.s. su se osvjedočili da su kamile u trenutku primanja objave pod teretom objave posrtale i padale na koljena pod njime.

Čišćenje prljavštine ovoga svijeta dovodi se u vezu sa rođenjem Poslanika Isaa a.s. Njegovo duhovno začeće je nebeski dar. Kur’an nam govori da je on bio Poslanik i da je oživljavao mrtve, liječio gubu i vraćao vid slijepima.

Uzvišeni Kur’an je knjiga uputa, knjiga istine i knjiga ljubavi. On nas podučava o kvalitetima Poslanika. On ukazuje na to da smo mi Allahovi namjesnici ovdje na zemlji. Vi ga ne možete ispustiti iz vaših ruku, pameti i srca. Čitati neprestano neku drugu knjigu bilo bi dosadno, ali ne i Časni Kur'an. Što ga više čitate sve vam se više čita.

Jedno od kura'nskih čuda je to da ga dijete od pet godina može memorisati. On sadrži 114 sura i 6666 *ajeta*. Nijedna druga sveta knjiga ne može se tako lahko memorisati. U svakom vijeku je bilo na hiljade, na stotine hiljada onih koji su ga znali napamet.

Ljudska bića su prolazna, Kur'an je vječan. To je Allahova knjiga. Mogli bi se zapitati: kako je onda iko može memorisati? Kako se prolazni ljudi čak i usuđuju čitati ga? No, Allah je taj koji štiti i čuva Kur'an, riječ po riječ, slovo po slovo, tačku po tačku. Ljudsko srce ga samo memoriše, ali Allah je Onaj koji čuva ovu božansku knjigu u ljudskim srcima. Allah je Taj koji izgovara Uzvišeni Kur'an putem ljudskih usana.

Kur'an nije samo knjiga napisana na arapskom jeziku. Cijeli svemir je Kur'an. On nastaje prije svega i opstaje poslije svega. On je objašnjenje za sve.

Allahovi *ašici* uče Kur'an. Oni iskreni i oni koji se čvrsto drže Allahovog užeta razumijevaju njegovo značenje. Kur'an je poput užeta. Jedan kraj je u Allahovoj ruci, a drugi je spušten u ovaj svijet. Ko god se uhvati za to uže siguran je, zadobiće milost Istinitog i ući će u džennet. Čitajte Uzvišeni Kur'an, u njemu ćete naći lijek za sve probleme.

Nakon što je Poslanik a.s. preselio, zatražili su od Aiše r.a. da ga opiše. Ona je odgovorila da ako neko želi da upozna Poslanika a.s. sve što treba da radi je da čita i uči Kur'an, jer on je bio, po njenim riječima, živi Kur'an.

Muhammed a.s. je rekao sljedeće o prvoj objavi Kur'ana:

"Kada sam napunio 30. godina dato mi je da zavolim samoću. Dato mi je da zavolim osamljivanje na brdu Hira, iznad Mekke. Jednoga dana melek Džebrail dođe pred mene. Bio je u ljudskom obličju, čovjeka izuzetne ljepote. Svjetlost je isijavala iz njega. Ustao sam i krenuo prema njemu. On mi reče: 'Čitaj!' 'Ne znam čitati,' odgovorih. Onda me on zgrabi i privi uz sebe tako jako da sam mislio da će mi se prsa raspasti. 'Čitaj!' reče mi opet. Opet mu rekoh da ne znam čitati. Još jednom me on snažno privi uz sebe i reče: 'Čitaj!' i treći put sam ponovio da ne znam čitati. Ponovo me stegnu tako jako da sam mislio da će mi se prsa raspući. Tada mi je došla prva objava: 'Čitaj u ime Gospodara svoga, Onoga koji stvara, stvara čovjeka od ugruška. Čitaj, a Gospodar tvoj je Svemilostan, On podučava perom, podučava čovjeka onome što ne zna.'

Sav sam se tresao. Potom sam požurio niz brdo. Onda sam čuo glas sa nebesa: 'O Muhammede!' Kada sam podigao glavu i pogledao prema nebu, vidio sam Džebraila čije je tijelo toliko naraslo da je prekrivalo nebesa od istoka do zapada.

Trčeći, vratio sam se kući svojoj ženi Hatidži. Još uvijek sam se tresao pa joj rekoh: 'Pokrij me, pokrij me!' U glavi mi bijaše mnogo toga... Govorio sam Hatidži: 'Vidio sam šta sam vidio, ali šta sam to u stvari vidio? Da li je to bio džinn ili halucinacija ili otkrovenje istine.'

Hatidža mi tada reče: 'Halucinacija ti nije mogla doći, a također ni džinn. Ti si milostiv prema drugima, ti ispunjavaš svoja obećanja, ti brišeš suze onima koji plaču, ti si zaštitnik siročadi. Kako se džinn može pojaviti tako dobrom i milostivom čovjeku? Ono što si čuo i vidio je sa nebesa, od Allaha. Ja sam sanjala da ću se udati za Poslanika, posljednjeg Poslanika koji će doći poslije Isa a.s. Danas se to obistinilo.'

Kasnije, sjedio sam sam, umotan teškim prekrivačem, kada mi melek ponovo dođe. On mi reče: 'O ti pokriveni! Ustani i donesi strah i ljubav prema Allahu svome narodu sa Njegovom veličinom i snagom. Pozovi ih Allahu. Onima koji poriču Allaha donesi vijesti o pravednosti. Prisjećaj se Allaha, prizivaj Ga i moli Mu se. Naređuj vanjsku i unutrašnju čistoću. Ti si čist. Podučavaj čistoći tako da se svo čovječanstvo očisti iznutra i izvana. Tako da se svo čovječanstvo ukrasi vjerom. Ljudsko srce je prijestolje Allahovo.'"

Uzvišena knjiga koja je proizišla iz ovih objava unosi strah u srca poricatelja i nevjernika. Ali iza toga se uvijek krije milost i samilost. Ako otac kaže svojoj djeci da nešto učine i da će ih kazniti ako ga ne poslušaju, to ne znači da će on biti sretan ako kaznu bude morao izvršiti. I ocu ta kazna teško pada zbog njegove ljubavi prema djeci. Ipak očeva ljubav je ograničena, a Allahova ljubav je beskonačna.

Strah koji Allah ulijeva u srca nevjernika daleko je manji od Njegove samilosti. Božija samilost nadvaladava Božiju srdžbu.

Iskrenim vjernicima je obećana velika nagrada. Obećanja nagrada i kazni su sadržana u tom veličanstvenom moru milosti, samilosti i ljubavi. To more bez obala je Kur'an Uzvišeni.

Snovi

Snovi mogu biti veoma važni na derviškom putu, jer oni često nose važne poruke. Postoje dvije vrste značajnih snova: istinski snovi, koji doslovno prenose poruku i simbolički snovi, kojima treba tumačanje.

Snovi su također sredstva komunikacije između Stvoritelja i čovječanstva. Ovo je istina koja važi za svakoga bez obzira da li neko vjeruje u snove ili ne, bez obzira da li neko vjeruje u Boga ili ne.

Tumačenje snova je veoma važno sredstvo odgajanja i podučavanja u mnogim duhovnim sistemima. Za derviše, snovi su veoma značajan pokazatelj njihovog duhovnog stanja. Važno je da šejh i derviš znaju za promjenu koja eventualno nastupi u stanju *~halu~* i postaji *~mekamu~* derviša. Sa promjenom *mekama* mjenjaju se i obaveze, mijenja se i razumijevanje.

Životinje također sanjaju. Turska izreka kaže: Gladno pile sanja sebe u hambaru punom kukuruza.

Snovima se pridaje veliki značaj u životima Poslanika. U stvari, jedan od načina razumijevanja objava koje su dolazile Poslanicima je taj da su objave jednim svojim dijelom čisti i pročišćeni snovi. Nemojte miješati ove snove sa snovima običnih ljudi, a pogotovo ne sa snovima gladnog pileta.

Kako to da vidimo slike u snovima kada nema oka koje gleda? Oči su zatvorene kada spavate. Zjenica ne funkcionira i beonjača ne radi! Ne postoji oko koje vidi san, niti išta ispred oka što bi se dalo vidjeti. Pa šta je to što gleda i šta je ono viđeno?

U biti, to što vidite spada u područje Božanskoga znanja. Ono što je skriveno od vas spoznaje se u domenu Allahovog znanja. Kako vi možete vidjeti i razumjeti ono što je van dosega vaše spoznaje i u nekom posve drugom području realnosti?

Svo znanje se nalazi u domenu Božanskog znanja. Sve što jeste, sve što je bilo i sve što će biti, može se pronaći na tom nivou. Kad se stvari spuštaju u postojanje sa toga područja, šta god da se dogodi projicira se sa Božanskog ekrana. Sve što se dešava zapisano je na njemu.

Pri spavanju duša napušta tijelo, ali ostaje sa njime u vezi poput snopa svjetlosti koji isijava iz baterijske lampe. Ova svjetlost putuje do Božanskog ekrana i na njemu upija informacije koje se odnose na nju. Pri buđenju, svjetlost duše se vraća u tijelo i sliči gašenju baterijske lampe. Kroz ovo putovanje duše, onaj koji spava može doći do saznanja koje je van njegovog uobičajenog spoznajnog kruga. Ovo znanje je unutar Božanskoga područja.

Slike i simbole koje viđamo u snovima mogu čitati oni koji imaju znanje o tome. Ali, ti simboli se mijenjaju od situacije do situacije, od osobe do osobe, od duše do duše. U svakoj osobi postoji sedam različitih duša: mineralna, biljna, životinjska, ljudska, anđeoska, duša tajne i duša tajne tajni. Simboli snova su različiti u zavisnosti od duše na koju se odnose i osobe koja ih sanja. Sultan može sanjati isti san kao i rob, ali to ne mora značiti istu stvar.

Razne duše koje postoje u ljudskom biću nisu odvojene jedna od druge. One su jedna unutar druge i svaka se razvija i kreće ka višoj duši. Konačno, sve ove duše se sjedinjuju u ljudskoj duši ili nekoj od viših duša.

Veoma je bitan nivo duše sa kojega ona sanja. Snovi biljne i životinjske duše ispunjavaju želje i porive. Na primjer, ako ste gladni sanjaćete da jedete. Ljudska duša viđa simbole. Zmija može predstavljati imetak ili, u slušaju derviša, nivo nižeg bića.

Ako duša na najvišem nivou napusti tijelo imaće u snovima jasnu i direktnu viziju. Na ovom nivou duša može stići i do samog prijestolja Božanskog, čitati iz Kitaba i vidjeti jasno šta će se dogoditi. Ta osoba može jasno vidjeti šta će se dogoditi u Americi, Istanbulu ili Japanu. Tih snova se čovjek jasno sjeća nakon što se probudi.

Šejh tumači snove putem nadahnuća. Šejh mora znati *mekam* ili duhovni nivo onoga koji sanja da bi mogao ispravno protumačiti snove. U tom slučaju Allah spušta odgovore na šejhovo srce. Neki šejhovi mogu dati pozitivno tumačenje lošem snu i koji potom može izaći na dobro. Allah se pobrine da to tumačenje postane istina.

San bi se trebao govoriti samo onima koji znaju tumačiti snove. Ovo čuvanje snova u tajnosti od izuzetne je važnosti. Značenje sna se otkriva tumaču dok se san govori. Zaista, ne biste trebali govoriti svoje snove onima koji imaju naviku da govore loše o drugima. Recite svoje snove samo onima koji imaju čista usta.

Neki derviš koji je živio na selu, daleko od grada u kojem je živio njegov šejh, usnio je san. Odmah je osjetio da je to veoma značajan san koji je trebalo šejhu odmah ispričati. Sanjao je da mu se stomak naduo, kao da je trudan. Onda je ogromna zmija izašla iz njegovog stomaka i poslije toga tijelo mu se vratilo u normalno stanje.

Kako je bio previše zauzet da posjeti svoga šejha, pozva svoga najpovjerljivijeg slugu. On mu ispriča san i uputi ga svom šejhu. “Prenesi ovaj san vjerno šejhu, ne govori ga nikome usput i ne razmišljaj o njemu,” reče mu on. Derviš je znao od kolike je važnosti da san bude prenešen, isključivo, iskusnom tumaču snova kakav je bio njegov šejh.

Sluga smjesta pođe u grad. Na putu je sreo poznanika koji je bio poznat kao čovjek koji je volio zabadati nos u tuđa posla. Taj dosadnjaković odmah poče ispitivati slugu o tome gdje se uputio i koja je svrha njegovog putovanja. Sluga je, na sve načine, pokušavao da ge se otarasi i odgovarao je kratko i šturo na njegova pitanja. Međutim, čovjek je navaljivao na njega, uvijek iznova tražeći više i više detalja o njegovom tajanstvenom putovanju. Naposljetku, sluga ne izdrža već mu otkri svrhu svoga putovanja.

Tek tada, ovaj ga poče žestoko opsjedati da mu otkrije šta je to toliko važno njegov gazda usnio. Sluga se očajnički opirao od ovoga nasrtljivca, ali njegova snaga i volja počeše popuštati pred naletima vruće znatiželje njegovog sabesjednika. Nakon dugog i žestokog uvjeravanja ipak na kraju odluči da mu oda tajnu derviševog sna. “Moj gazda je sanjao da se napuhao,” započe on. Međutim nametljivac ne izdrža a da odmah, uz podrugljivi smijeh ne doda: “A onda se raspukao, baš kao balon proboden iglom!” Time je njegova znatiželja bila zadovoljena i tada dosadnjaković ostavi slugu na miru.

Čim stiže u grad sluga požuri šejhu. Kada ga je šejh primio sluga započe: “Moj gazda je usnio san prošle noći i poslao me k tebi da te zamolim da ga protumačiš.” Klimanjem glave šejh mu dade odobrenje da počne kazivati san i on poče: “On je usnio da mu se tijelo nadulo...” U tom trenutku šejh ga prekide: “Stani! Taj san je već protumačen. Ja tu više ništa ne mogu učiniti. Odmah kreni nazad i vidi šta je sa tvojim gazdom!”

Sluga odmah krenu nazad, ali kad stiže kući zateče gazdu mrtvoga. Nekoliko sati nakon što je sluga otišao, tijelo mu se počelo napuhavati, te iznenada preminu.

Ova je priča, priznajemo, ekstreman slučaj. Ona se često koristi da upozori nove derviše o važnosti prenošenja snova isključivo njihovom šejhu. Tek kada šejh protumači san, on može i drugima biti ispričan.

Namjera *~nijet~* od izuzetne je važnosti po pitanju snova, tj. šta se traži od nekoga sna i kakva pitanja se u njemu postavljaju? Neka vrsta meditacije i pripreme je neophodna da bi ti shvatio ili zatražio odgovor na neko pitanje u snu.

Prenosi se od Poslanikovih drugova *~ashaba~* da im je Poslanik a.s. preporučivao da pamte svoje snove, a potom bi ih on tumačio. Na taj način, on ih je učio načinu tumačenja snova i putem snova ih podučavao u isto vrijeme.

Istinit događaj iz vremena Otomanske imperije govori nam o vještini tumačenja snova. U isto vrijeme, on govori o našem derviškom redu Halvetija. U to vrijeme Šejh ul-Islam zauzimao je važnu ulogu u društvu. Sultan je imao ogromne ovlasti, mada je njegova moć bila ograničena islamskim zakonom *~šerijatom~* koji je pokrivao sva područja života. Jedan od glavnih zadataka Šejh ul-Islama bio je da tumači vjerski zakon. Njegove presude *~fetve~* imale su punu zakonsku pravosnažnost.

Tako je jednom, u to vrijeme, Šejh ul-Islam izgubio ključeve svoga sefa u kojem je čuvao svoja najvažnija dokumenta i ostale dragocjenosti. Tražio je ključ na sve strane, ali nije ga mogao pronaći. Pokušavao je na sve moguće načine da ga pronađe, ali nije imao uspjeha. Naposljetku, zatražio je od

Allaha Uzvišenog da mu putem sna pokaže gdje su ključevi. I tako ih je i našao.

Sanjao je da je otišao u voćnjak narandži i ubrao jednu. Razrezao je i u njoj našao ključ. Ali kako mu je to pomoglo da nađe ključeve? Kako protumačiti taj san? Raspitivao se širom Istanbula, koji je tada bio glavni grad Otomanskog Carstva, o tumačima snova. Tražio je pomoć baš kao što je faraon tražio Jusufa a.s. da mu protumači njegov san.

Njegovi savjetnici mu preporučiše halvetijskog šejha, efendiju Abdur Rahmana. Tako ga i pozvaše pred Šejh ul-Islama koji mu ispriča svoj san. Nakon toga, Šejh ul-Islam mu reče: "Tražio sam san koji će mi otkriti mjesto moga izgubljenog ključa. Potom sam usnio ovaj san, ali ne znam mu značenja."

Abdur Rahman se nasmiješi i reče mu da pošalje slugu u svoju privatnu biblioteku i donese mu najdeblju i najveću knjigu iz nje. Sluge ode do biblioteke i donese ogromnu knjigu - Tefsir Kur'ana. Abdur Rahman prouči bismilu pa uze nožić za otvaranje pisama i njime zalomi knjigu. Na mjestu gdje se knjiga zalomila ukazao se ključ.

Šejh ul-Islam je bio zapanjen, te reče Abdur Rahmanu da je i sam proučavao tumačenje snova i čitao mnoge knjige o tome, međutim nikako nije mogao dovesti u vezu taj san sa njegovim tumačenjem. Abdur Rahman mu odgovori: "Allah Uzvišeni je dao dar tumačenja snova Jakubu a.s. i njegovom sinu Jusufu a.s. Na mnogo nižem nivou, moje tumačenje tvoga sna je jedna vrsta manjeg otkrovenja *~kešfa~* ili čak čuda *~kerameta~*."

Ja čvrsto vjerujem u to. I sam sam pročitao mnogo knjiga o tumačenju snova, ima ih veoma dosta na tu temu. Ovakve knjige tvrde da konj ima jedno, jabuka drugo, a riba opet neko treće značenje. Ovo nisu prava tumačenja. Taj pristup nije djelotvoran. To je samo pokušaj, ali i promašaj. Ipak, moguće je ispravno tumačiti snove. Istinsko tumačenje je dar od Allaha koji je darovan Jakubu a.s., Jusufu a.s. i također našem halvetijsko-džerrahijskom redu derviša.

Kao primjer tumačenja simbola, u skladu sa stanjem snivača, navešćemo još jedno tumačenje efendije Abdur Rahmana. Jednoga dana, jedan za drugim, dva čovjeka mu dođoše u posjetu. Prvi čovjek mu reče kako je sanjao da se penje na *minaret* i uči *ezan*. Šejh mu odmah odgovori: "Bilo bi ti najbolje da se počneš spremati za put u Mekku; ove godine ići ćeš na hadždž." Čim je ovaj otišao, dođe drugi čovjek i ispriča potpuno isti san - da se penje na *mineret* i uči *ezan*. Međutim šejh mu reče sljedeće: "Bolje bi ti bilo da vratiš ono što si ukrao, inače ćeš biti uhvaćen i proći ćeš veoma loše." Zaprepašteni čovjek priznade da je tumačenje bilo tačno i obeća da više neće krasti.

Novi derviši mogu imati čudne snove ili čak noćne more. Oni mogu sanjati zmije, škorpije i slične stvari. Takvi snovi se ne tumače. Šejh početnicima daje lijek u skladu sa njihovim stanjem. On im zadaje izvjesne dužnosti - učenje izvjesnih Allahovih lijepih imena, dova itd. Čudni snovi jednostavno pokazuju kako *nefs* početnika vrluda, čas desno, čas lijevo, čineći sve što može da bi izbjegao svoju promjenu na sufijskom putu. Početnici dobijaju pomoć i zaštitu, bivaju vođeni ka ispravnom unutarnjem putu, ali isto tako dobijaju i razne duhovne zadatke i dužnosti.

Kada novi derviš sanja zmije to je najvjerovatnije znak najnižeg stanje *nefsa* - znak želja i sebičnosti koje dominiraju cijelim njegovim bićem. U drugim slučajevima zmija bi mogla predstavljeti nasilnost ili nešto posve drugo.

Prije par godina dođe mi u posjetu uplašen i uznemiren čovjek koga nikada ranije nisam vidio. U to vrijeme imao sam običaj držati predavanja u velikoj džamiji 'Sulejmaniji' u Istanbulu. Ovaj čovjek je slušao moja predavanja i prepoznao me. Prvo sam poručio kafu i čaj za nas. Znao sam da namjerava da me upita nešto značajno.

Čovjek reče da je sanjao užasan san u kojem se pojavila velika rupa na njegovom stomaku i ogromna zmija izašla iz nje. Nasmiješio sam se i rekao: "Ti imaš važan posao sa vlastima. Nadati se da ćeš nešto naslijediti, jer si već podnio zahtjev vlastima u vezi sa nasljedstvom. To će ispasti dobro po tebe. U stvari, postaćeš toliko uspješan da će ti svi prijatelji zavidjeti."

Čovjek je bio šokiran. On spusti ruku u svoju torbu i izvadi neke papire iz nje. Reče mi da je naslijedio ogromnu zemlju u jednom gradu daleko od Istanbula, ali da je postojala opozicija njegovom nasljedstvu. On je podnio zahtjev vlastima i nije bio siguran kakav će odgovor dobiti.

Tumačenje snova je direktna poruka koju čovjek prima dok mu se san govori. Ja ne nastojim da vas ubijedim da činim čuda. Ispričao sam vam ovu priču samo kao primjer onoga o čemu sam vam govorio.

* * *

Veoma je teško razmišljati na simbolički način i razumjeti pojmove koje nalazimo u snovima. Na primjer, zašto se Musaov štap pretvorio u zmiju? Zašto nije postao neka druga vrsta životinje: pas, vuk, lav ili tigar? Zašto se štap pretvorio u zmiju onda kada ga je Musa a.s. bacio na zemlju?

Unutarnji kvalitet Musaa a.s. je poput ogledala. Ova istina važi i za njegov štap i za svaku stvar koju on dohvati.

Kada je faraon ugledao štap, on je vidio u njemu simbol svog vlastitog nižeg bića, svog nadmenog, užasnog *nefsa*.

Da li je štap zaista postao zmija? Da, jeste bez sumnje. Ali onda, šta je to stvarnost?

Tvoje iskustvo stvarnosti zavisi od tvog unutarnjeg stanja. Na onom svijetu to je isto. Uistinu, nema vatre u džehennemu niti bogatstva u džennetu. Sve to ti donosiš sa sobom. Ono što činiš na ovome svijetu ide sa tobom i na onaj svijet. Tvoja djela će postati cigle tvoje palate u džennetu ili gorivo vatre džehennemske. Nemojte ni za trenutak pomisliti da se sve završava kada umrete. Vi zaista spavate na ovome svijetu. Sve što vidite ovdje je san. Kada umrete, tada ćete se probuditi i vidjeti istinu.

* * *

Dozvolite mi da vam ispričam priču koja je povezana sa pitanjem snova i stvarnosti. To je priča o Said paši koji je bio vezir Otomanskog Carstva prije devedeset godina. Kada je Said paša bio dijete, njegov otac ga je slao u posjetu *~zijaret~* starom, mudrom čovjeku, slijedeći stari običaj. U to vrijeme, to je bio neizostavan dio dječijeg odgoja.

Da bi bio siguran da će njegov sin *zijaretiti* dedu, Said paša bi ostavljao sinovljev sedmični džeparac kod njega. Svake sedmice on bi govorio Saidu: “Došlo je vrijeme da odeš po svoj džeparac. Idi svome učitelju.”

Taj običaj je poput studiranja historije. Dedo nije morao imati nekakvu posebnu mudrost. Bitan je bio princip. Ovo tradicionalno obrazovanje, šegrtovanje, bilo je usmjereno da poduči lijepom ponašanju *~adabu~* i uopšteno o životu. Često, samo sticanje profesije bilo je od manje važnosti ako su takvi interesi uopšte i postojali. Oni koji propuste da uzmu poduku iz istorije ili iz života drugih ljudi i sami postaju primjer griješenja.

Dedo koga je Said posjećivao bio je šejh i sufija, a ne običan stari čovjek. Said je primao svoj džeparac kao i obično i jednoga dana, dok je još bio kod dede, mladi cigo pokuca na vrata. Taj cigan je dolazio šejhu svakih nekoliko dana. Obično je govorio o svojim dogodovštinama, a onda bi prodao nešto krpica i tričarija starom, milostivom šejhu koji je radije kupovao tričarije od njega nego mu udjeljivao milostinju.

No, ovoga puta, šejh reče mladom ciganu:

“Dosta! Moja kuća je puna tvojih stvari. Ja ne želim ništa za danas.”

Cigo reče: “O šejhu, ja i ne želim da trgujem s tobom danas. Ja samo želim da ti ispričam svoj san.”

“U tom slučaju, molim te uđi,” reče mu šejh.

Nakon što je saslušao san šejh reče:

“To je izvanredan san. Danas zaista nemam namjeru da kupim od tebe ni komad krpe, ni pero, niti kakvu drugu tričariju, ali da li bi mi ti htio prodati svoj san? Da li bi ti prodao svoj san ovom mladom čovjeku za njegov sedmični džeparac?”

Said paša je primao jedan srebrenjak sedmično što je bilo mnogo novca u to vrijeme.

“Naravno,” reče cigo. On bi obično dobivao od šejha po nekoliko novčića za svaku stvar koju bi mu prodao. Šejh tada reče Saidu da kupi taj san i on, sa oklijevanjem, posluša.

Mnogo godina nakon toga, on je priznao da je bio strašno bijesan na šejha što je njegov cijeli džeparac završio u rukama cigana.

Šejh uze srebrenjak od Saida, dade ga mladom ciganu i upita:

“Dakle, da li si ti prodao svoj san?”

“Jesam,” odgovori cigo.

“Ja sam svjedok ovom kao i drugi ljudi ovdje. Mi smo svjedoci da si ti malom Saidu prodao svoj san.”

Potom mladi cigan ode.

Said je bio skoro u suzama zato što je izgubio sedmični džeparac. "Dijete, ne plači," reče mu šejh, "ti ne znaš šta smo kupili."

"A šta smo to kupili - ništa!" Said odgovori.

"O dijete, san ovog ciganina-prosjaka bi ga učinio vezirom, ali ja sam ga kupio za tebe, jer ti imaš dobru narav i bićeš bolji vezir od njega. Ti ćeš biti budući vezir. Čestitam ti!"

Said paša zaista postade veliki vezir Otomanskog Carstva. Često je pričao svojim prijateljima i poznanicima da je kupio svoj položaj za jedan srebrenjak.

Ipak, vezir poslije njega bio je ciganskog porijekla. Te stvari se, na kraju krajeva, ne mogu u potpunosti prodavati i kupovati. Mada je mladi cigan prodao svoj san i tako propustio da postane vezir, položaj vezira je svejednako došao u ruke ciganskog naroda.

Nadam se da sam vam pojasnio nešto o smislu snova i njihovog tumačenja. U biti, snovi su informacije koje dolaze iz Božanskog znanja koje je pohranjeno u Majki Knjiga, a koje se odražava na ekranu sa kojega duša čita u snu. Snove mogu tumačiti oni koji imaju mudrost i nadahnuće i oni koji su dobili na dar sposobnost razumijevanja snova...

Predanost

Nakon što je Allah dž.š. spasio Poslanika Ibrahima a.s. od Nimrudove vatre, iz zahvalnosti on žrtvova hiljadu ovnova, tri stotine volova i sto kamila. Niko prije toga nije čuo za tako veliku žrtvu.

Kada je upitan zašto je žrtvovao tako ogromno bogatstvo, Ibrahim odgovori: "Bio sam spreman da žrtvujem život zarad Allaha! Zašto onda ne bih žrtvovao svoja dobra? Osim toga, čija su ta dobra u biti? Vlasnik moga života i svega što posjedujem je Allah Uzvišeni. Sve ono čega sam se odrekao je ništa. Žrtvovao bih i ono najdragocjenije za Njega!"

A šta je sa nama? Može li ijedan od nas ustvrditi tako nešto? Pa čak i ako niste na stepenu Poslanika Ibrahima, koliko ste vi voljni da žrtvujete i malo od svojih dobara kojima vas je Allah obdario? Koliko ste voljni podijeliti milosrđe *~sadaku~* onima koji su u potrebi? U biti, ma ko odbija da pomogne drugima ili omalovažava milosrđe drugih, nije pravi čovjek *~insan~*, a daleko od toga da bude Allahov prijatelj.

Nekoliko godina kasnije Allah podari Ibrahimu Ismaila a.s.. Ismail je pokazivao znakove poslanstva od ranog djetinjstva. Putovao je svuda sa svojim ocem. Čak kao dijete učestvovao je u najsloženijim vjerskim raspravama.

Onda Allah dođe Ibrahimu na san i reče: "Ispuni svoje obećanje! Rekao si ako budeš dobio sina da ćeš ga žrtvovati radi Mene. Sada moraš ispuniti svoje obećanje."

Sljedećeg dana Ibrahim je razmišljao o svome snu. Mada mu se Allah i prije javljao putem sna i znao je prepoznati istinsku Allahovu objavu, isto tako znao je i to da je Allah protiv žrtvovanja ljudi i da se od prijašnjih Poslanika nije tražilo da ih žrtvuju. I zato, umjesto da žrtvuje svoga prvorođenog sina Ismaila, on žrtvova stotinu kamila.

Te noći Allah je ponovo došao Ibrahimu na san i opet mu naredio da ispuni svoje obećanje. Ni sljedećeg dana Ibrahim nije mogao povjerovati da Allah zaista od njega traži da žrtvuje svoga sina, te opet žrtvova stotinu kamila.

I treće noći Allah dođe Ibrahimu na san i reče mu da žrtvuje svog jedinog sina. Sljedećeg jutra više nije bilo nikakve sumnje, Ibrahim je shvatio da mora izvršiti Allahovu naredbu.

On pozva svoga sina Ismaila i reče mu da pođe sa njim na mjesto žrtvovanja. Na putu se pojavi šejtan i poče ispitivati Ibrahima o Allahovom naredbi: "Zar ti zaista namjeravaš zaklati svog jedinog sina? Čak ni životinja to ne bi mogla uraditi." Ibrahim a.s. mu odgovori: "Mada to što kažeš može izgledati razumno i logično, ja sam primio naredbu od Allaha i bez daljnjeg je namjeravam izvršiti."

Šejtan pobježe od Ibrahima, ali ne odustade od svojih podlih namjera. On ode do Hadžere, Ismailove majke. Reče joj da Ibrahim samo što nije žrtvovao njihovog sina Ismaila. Hadžera odgovori da je Ibrahim istinski Poslanik koji zna Allahovu volju i izvršava Allahove naredbe. Ona dalje reče da je i ona drage volje spremna žrtvovati svoj život, ako bi Allah tako naredio. Onda ona reče šejtanu da ide i da je ostavi na miru.

Na kraju šejtan pokuša da posije smutnju u Ismailovo srce. Pojavio se pred njim govoreći mu da ga je otac naumio vezati za žrtvenik i prerezati mu vrat. Potom reče da je Ibrahim umislio da mu je Allah naredio da to uradi. Ismail odgovori da je njegov otac istinski Poslanik koji zna Allahove naredbe i da on ne umišlja takve stvari. Potom reče da je potpuno spreman da ponudi svoj život ako je Allah tako naredio.

Šejtan još jednom upita Ismaila da li će zaista dopustiti svome ocu da mu prereže vrat? I tada mu Ismail oštro reče: "Ako je Allah Uzvišeni zaista naredio mom ocu da to uradi, onda sam ja siguran da će on imati snage da izvrši Allahovu naredbu, a i ja takođe!" Potom uze kamen, baci ga na šejtana i oslijepi ga na jedno oko.

Šejtan i nas pokušava iskušati na potpuno istovjetan način. On pokušava uticati na naš razum, nastojeći da nam ulije smutnje, govoreći da Allah ne želi da se mi mučimo i izvršavamo teške i nelagodne dužnosti. On pokušava da utiče na našu mekšu stranu, samilost, potkrepljujući to logikom da su izvjesne dužnosti isuviše bolne ili preteške i da ih nije neophodno izvršiti. On pokušava da nas zbuni bacajući sumnje, čineći nas slabim, neodlučnim i uplašenim da slijedimo Allahovu volju.

Za vrijeme hadždža sve hadžije idu na Minu i tamo bacaju kamenčiće na tri stuba. Na Mini je Ibrahim išao da žrtvuje Ismaila. Tri suba predstavljaju tri nijekanja šejtana, od strane Ibrahima, Hadžere i Ismaila. Kod svakog stuba baca se sedam kamenčića. To simbolizuje hadžijinu borbu protiv sedam negativnih osobina, a to su: samoživost, oholost, dvoličnost, zavist, srdžba, ljubav prema položaju i pohlepa.

Kada su stigli do mjesta za žrtvovanje Ibrahim ispriča Ismailu svoj san. Radije nego da vodi svog sina na žrtvenik u neznanju, Ibrahim upita Ismaila da li je on voljan da ispuni Allahovu volju i ponudi sebe kao žrtvu.

Pokoravajući se svome ocu, Ismail nas podučava idealu spremnosti da se žrtvuje i vlastiti život za ljubav Božju i iz poslušnosti prema svojim roditeljima. Mada bi mi trebali biti spremni učiniti bilo šta iz poslušnosti prema roditeljima, ipak, ako nam roditelji narede da učinimo nešto što nije u Allahovom *raziluku*, dakle nešto sa čime Allah nije zadovoljan, onda ih mi nismo dužni poslušati. Zadržavajući ljubaznost i poštovanje, trebamo odbiti da se pokorimo bilo kome ako od nas traži nepokornost Allahu Uzvišenom.

Ismail se složio da bude kurban Allahov. On reče Ibrahimu da ga čvrsto veže konopom, tako da ga on u smrtnom hropcu ne bi slučajno povrijedio. On je također tražio da ga Ibrahim položi licem prema žrtvenom kamenu da mu Ibrahim nebi vidio lice, što bi moglo prouzrokovati to da mu zadrhti ruka i bude nesposoban izvržiti zapovijed Allahovu. Ismail je još tražio od Ibrahima da podvije svoju odjeću tako da se ne vrati kući okrvavljen njegovom krvlju, a što bi moglo teško pasti njegovoj majci Hadžeri.

Ibrahim sve to prihvati, duboko dirnut vjerom i samilošću svoga sina. On položi Ismaila na žrtvenik i zamoli Allaha da se smiluje njemu i njegovom sinu. Dok je dizao kurbanski nož, Allah reče *melekima*: “Pogledajte vjeru i ljubav moga prijatelja Ibrahima. On je čak spreman žrtvovati svoga jedinog sina pokoravajući se Mojoj naredbi!”

Ibrahim pokuša prerezati vrat sinu Ismailu oštrim kurbanskim nožem. Međutim ništa se ne desi. Nož ga nije čak ni zagrebao. Ibrahim je pokušao ponovo, ali je ishod bio istovjetan. On pokuša i treći put, ali nož prosto nije htio rezati. Onda on udari nožem u obližnju stijenu. Ona se rascijepi od oštrine noža.

Tada nož, voljom Allaha, progovori: “Vidiš Ibrahime, samo Allahova volja omogućava noževima da režu, vatri da prži i vodi da potapa. Sve dok Allah to ne dozvoli, ja ništa ne mogu prerezati. A ako to želi Allah, ja mogu čak i najtvrđu stijenu rascijepiti."

Onda se Ibrahimu pojavi *melek* Džebrail i objavi mu da Allah želi da on žrtvuje ovna umjesto Ismaila i da je On zadovoljan oboma.

Allah zahtijeva žrtvu od svih onih koji žele spoznati svoga Gospodara. Od nas se traži da zarad Allaha žrtvujemo često ono što volimo najviše - našu vezanost za ovaj svijet, naše navike i našu oholost. Veliki Allahovi *ašici* imali su priliku da se osvjedoče da onima koji su spremni da se odreknu svega sem Njega, Allah Uzvišeni podari sva ovozemaljska i duhovna obilja.

Strpljenje

U malom selu u Turskoj, čovjek po imenu Husejn oženio je kćer svoga komšije. Na vjenčanju Husejn je bio opčinjen razgovorom dva učena čovjeka koji bijahu pozvani da obave ceremoniju vjenčanja. Oni navodiše iz svoga pamćenja sure iz Kur'ana, razmjenjivali su složena tumačenja vjerskog zakona i raspravljali o dubljim značenjima Poslanikovog govora ~*hadisa*~. Husejn ih je upitao kako su zadobili i razvili tako bogato znanje i prefinjenost. Rekoše mu da su proveli mnoge godine u proučavanju i obrazovanju na velikoj vjerskoj školi u Istanbulu.

Sljedećeg jutra, nakon prve bračne noći, Husej reče svojoj mladoj ženi: "Ja imam dvadeset godina i osjećam da ne znam ništa od istinske važnosti. Ja želim da idem u Istanbul i postanem učen. Molim te pobrini se za naše imanje i moje roditelje dok se ne vratim. Vratiću se čim završim škole i postanem učenjak."

Husejn tako ode u Istanbul koji je bio nekoliko sedmica putovanja udaljen od njegovog sela. Proveo je sljedećih trideset godina u studiranju, išao je od učitelja do učitelja sakupljajući znanje. U pedesetoj Husejn konačno odluči da se vrati u svoje rodno selo i tako krenu na put kući obučen u počasnu odjeću vjerskog učenjaka ~*uleme*~ najvišega ranga.

Na povratku zaustavio se u malom selu koje je bilo udaljeno dan hoda od njegovog. Bilo je vrijeme jaciji, te ode do džamije da klanja. Seljani su bili oduševljeni što je *ulema* takvoga ranga među njima. Nakon *namaza* zamoliše ga da održi kratak *ders*. Svi bijahu oduševljeni slušajući njegove riječi koje su klizile poput svile. Mada nisu mogli u potpunosti razumjeti njegove učene komentare, bili su presretni što imaju tu privilegiju da čuju tako prefinjene riječi. Nakon *dersa* nekoliko seljana mu ponudi svoje gostoprimstvo. Prvi čovjek koji mu ponudi da bude njegov gost *~musafir~* insistirao je da Husejn prihvati njegovu ponudu i Husejn pristade.

Nakon večere dedo ga je upitao kako to da je postao *ulema*. Husejn mu ispriča sve pojedinosti i kako je napustio svoje selo, nakon prve bračne noći, da bi otišao u Istanbul i pohađao vjerske studije. Prisjetio se da je krenuo u dvadesetoj godini života i da se sada vraća u svojoj pedesetoj godini života. Suze mu navriješe na oči kada se prisjeti svoje porodice i prijatelja koje tako dugo nije vidio.

Tada mu dedo reče: “Da li bih ti mogao postaviti jedno pitanje?”

“Naravno,” odgovori Husejn, “pitaj šta god poželiš.”

“Šta je početak mudrosti,” upita on Husejna.

“Početak mudrosti,” reče Husejn, “je tražiti pomoć Allahovu u svim prilikama.”

“Ne, to nije početak mudrosti,” reče dedo.

“Proučiti Bismilu prije svake aktivnosti,” pokuša još jednom Husejn.

“Ne, nije ni to,” reče mu dedo.

Husejn je pročešljao sve učene rasprave koje je usvojio tokom trideset godina učenja, ali dedo je odbio da prihvati bilo koju od njih kao ispravan i adekvatan odgovor na svoje pitanje. Na kraju Husejn odustade od svojih nastojanja i upita dedu da li on zna odgovor. Dedo reče da zna. Husejn ga zamoli da ga podući šta je to početak mudrosti.

Dedo reče: "Ja te ne mogu podučiti za jedno veče onome što nisi bio u stanju da naučiš za trideset godina školovanja. Ti si iskren i pametan čovjek. Siguran sam da te mogu podučiti ovome u godini dana. Mnogi ovo ne mogu naučiti ma kako dugo pokušavali." Husejn pristade da ostane sa dedom godinu dana i bude njegov učenik.

Sljedećeg dana dedo povede Husejna sa sobom na njivu. Radili su tako naporno da se toga dana Husejn vratio kući potpuno iscrpljen od posla. Ovo se nastavilo tokom cijele godine. Husejn nikada nije radio tako naporno u svome cijelom životu. Sav taj trud uložio je sa ciljem da nauči šta je to početak mudrosti, ali svaki put kada bi pitao dedu da mu otkrije tu tajnu, ovaj bi mu rekao da *saburi* i da čeka.

Konačno, prošla je godina dana. Tog dana, kada su se vratili kući iz njive, Husejn opet zamoli dedu da ga poduči početku mudrosti. Dedo mu reče da će ga podučiti sljedećeg jutra.

"Zar je to tako kratko objašnjenje," Husejn se izdera, izgubivši strpljenje.

"Ja," reče dedo, "kratko je kao objašnjenje, ali treba dugo vremena da se razumije."

Narednog jutra, nakon doručka, dedo zamoli svoju ženu da pripremu vreću žita za njihovog uvaženog gosta, uključujući i opskrbu za njegovo putovanje.

"Ma prođi se ti hrane," izdera se iznervirano Husejn, "reci mi šta je to početak mudrosti!"

"*Sabur*," reče dedo, ne prekidajući da vrši pripreme za Husejnov polazak.

"Ne pokušavaj da me prevariš," pištio je ljuto Husejn, "radio sam godinu dana kao magarac, samo da bih naučio šta je početak mudrosti. Na srijedu s tim!"

"*Sabur,*" ponovi opet dedo.

"Ne, ne, nećeš me se tako lahko otarasiti," Husejn je bivao sve ljući. "Moraš mi sada reći istinu!!!"

Dedo sada odloži posao koji je radio, okrenu se Husejnu i, gledajući ga pravo u oči sa najvećom ozbiljnošću reče:

"Strpljenje ~*sabur*~ je početak mudrosti!"

Husejn nije znao za sebe od bijesa.

"Ti si me namagarčio, iskoristio i napravio budalu od mene. Ja ti mogu navesti bukadar citata u vezi *sabura*. Znam i svaku suru u Časnom Kur'anu u kojoj se strpljenje pominje!"

Dedo ga mirno pogleda i dade mu sljedeći odgovor:

"Jest, tako je, ali kada sam te upitao prije godinu dana šta je početak mudrosti nisi bio u stanju da mi odgovoriš. I kada sam te upitao da li želiš provesti godinu dana sa mnom da bi to naučio, pristao si. Ti nisi bio u stanju da razumiješ taj odgovor prije godinu dana. Cijelu godinu sam te praktično podučavao strpljenju i kako moraš imati *sabura* da bi naučio bilo šta od prave vrijednosti. Ti si iskustveno razumio šta znači imati *sabura*, a iskustveno znanje je jedino istinsko znanje.

Učenjak koji je pun nesvarene mudrosti i koji nije naučio kako da primjeni teorijsko znanje koje posjeduje je baš poput magarca natovarenog knjigama. Te knjige ne mogu pomoći tom magarcu i, sudeći po tvojoj gnjevnoj reakciji, izgleda da ni tebi svo tvoje znanje ne može pomoći.

Strašnu nepravdu ćeš učiniti drugima ako ih budeš podučavao onome što sam nisi primijenio u praksi. Ako te ljudi čuju da navodiš izreke Poslanika i učenih ljudi o vjeri, milosrđu itd., a onda zapaze da tebi samom nedostaju ti kvaliteti, uvidjeće da si običan lažov. Pa čak i gore, mogu prestati da vjeruju u te Božanske istine o kojima si im *vazio*. Šta misliš kakva bi tebe čekala kazna ako oni koje si pokušavao podučiti izgube svoju vjeru zbog toga što se tvoja djela nisu poklapala sa tvojim riječima?

Zbog svega toga zadobivanje *sabura* je od ogromne važnosti. Istinski učenjak je onaj koji primjenjuje ono što zna. Bez toga je običan lažov. Vrati se kući i podijeli svoje znanje sa svojim komšijama, ali nemoj nikada zaboraviti da moraš svoje znanje primijeniti u svakodnevnom životu."

Ovaj dedo, kao što vidite, nije bio običan seljanin. On je bio istinski učitelj i prijatelj Božiji *~evlija~* koji podučava najdublje istine onima koji su sposobni učiti od njega. On je otvorio oči Husejnu za unutarnju nauku, te je ovaj mogao da započne razumijevati i usvajati znanje koje je sakupljao punih trideset godina.

Husejn je polahko išao nazad ka svome rodnom selu razmišljajući o dedinim riječima. Već je bila noć kada je stigao kući. Pogledao je kroz prozor svoje porodične kuće i ugledao svoju ženu kako miluje kosu mladom čovjeku. Isprva bijaše zapanjen i potpuno zatečen, a zatim ga spopade žestoka srdžba. Prvo što je pomislio je to da ga žena vara sa tim mladim čovjekom. On poteže kuburu koju je kupio u Istanbulu da se zaštiti od razbojnika na svom dugom putovanju kući. I kada su upravo spremao da ustrijeli par, prisjeti se svog jednogodišnjeg naukovanja i važnosti *sabura*. Oduzeti nekome život, u svakom slučaju, nije mala stvar.

Odlučio je da se upozna sa činjenicama prije nego li bilo šta učini. Ode do seoske džamije gdje su se ljudi počeli sakupljati da klanjaju jaciju. Seljani su bili impresionirani Husejnovom odjećom *uleme* i ukazaše mu veliko poštovanje. Niko ga nije prepoznao, te ih Husejn poče ispitivati o svojim starim prijateljima i komšijama. Mnogi od starijih ljudi bijahu poumirali, većina njegovih prijatelja su sada bili dede sa djecom i unučićima.

Onda ih on upita: "A šta je bilo sa čovjekom po imenu Husejn koji je otišao u Istanbul prije mnogo godina?" Jedan od ljudi mu odgovori: "Ništa nismo čuli o njemu ima već trideset godina. Njegova žena je imala veoma težak period kada je on otišao, dan nakon njihovog vjenčanja. Prve bračne noći zanijela je i s teškom mukom deverala je sve ove godine podižući sama njihovog sina. Ne znajući šta se dogodilo sa njenim mužem, i da li će se vratiti ili ne, podigla je sama svoga sina obrazujući ga da postane učenjak, baš kakav je Husejn želio biti. On je sada naš učitelj i *imam* i trebao bi se uskoro pojaviti da predvodi molitvu."

Husejn je bio duboko potrešen onim što je čuo. Počeo je tiho plakati razmišljajući o naporima i iskušenjima kroz koja su prošli njegova žena i sin, za čije postojanje nije ni znao do toga trenutka. Upravo tada se pojavi naočit, svijetao, mladić, obučen u odjeću *imama*. To je bio mladi čovjek koga je Husejn vidio kroz prozor svoga doma.

Nakon jacije Husejn izađe iz džamije, okrenu se prema selu svoga učitelja, dede-*evlijaullaha*, duboko se nakloni i kroz suze povika: "Neka je hiljadu hvala i hiljade blagoslova na tebe, moj neuporedivi *muršide*!" Kada su ga seljani upitali o njegovom čudnom ponašanju, on im ispriča cijelu priču: da je on Husejn koji je napustio njihovo selo prije trideset godina u potrazi za znanjem i kako je proveo godinu dana učeći se strpljenju što mu je pomoglo da izbjegne strašnu tragediju. Tada on zagrli svoga sina i njih dva krenuše kući zajedno.

Iskušenja

Za vrijeme Ramazana veliki šejh Abdul Kadir Gejlani r.a. putovao je kroz pustinju sa svojim dervišima. Bili su iscrpljeni vrućinom, gladovanjem i žeđu. Šejh je malo zaostao iza svojih derviša. Iznenada pred njima se ukaza blještava svjetlost i sljedeće riječi se javiše iz te svjetlosti: "Ja sam Allah, vaš Gospodar. Vi ste omiljeni i iskreni sljedbenici Moga voljenoga šejha. Danas sam vam hranu i piće učinio zakonitim. Možete bez bojazni jesti i piti."

Derviši počeše da otvaraju svoje torbe sa hranom i pićem kada ih šejh Abdul Kadir sustiže.

"Stanite! Ne prekidajte post," on povika. Onda se okrenu prema onoj svjetlosti i reče: "*Euzubillahi mineš-šejtanir -radžim* ~ utječem se Allahu od prokletog šejtana!" Odmah potom se ona svjetlost pretvori u mračnu rupu i iz nje iziđe prokleti šejtan i reče:

"Kako si me prepoznao, ja već hiljadama godina uspješno varam ljude na ovaj način."

Šejh mu odgovori: "Prepoznao sam te pomoću tri vrste znanja. Oni koji ovo znanje posjeduju i upražnjavaju neće imati problema da te u svako doba prepoznaju. Oni su kadri raspoznati zakonito od nezakonitog, istinu od laži.

"Prva vrsta znanja je znanje o *šerijatu* ~ zakonu koji nam je Allah Uzvišeni spustio putem Svoga Poslanika. Prema tom zakonu, mi ne možemo prekinuti ramazanski post osim ako je to pitanje života i smrti. Niko u ovoj grupi nije umirao od žeđi. Prema tome, tvoje naređenje je bilo protivno tome zakonu. Allah ne daje zakone da bi ih potom mijenjao.

"Druga vrsta znanja je znanje *akaida* ~ ispravnog vjerovanja. Po tome mi znamo da Allah Uzvišeni nema određeno mjesto boravka. On je mjesto svih drugih mjesta. Poslanici su nam prenijeli da kada im se Allah obraća Njegov božanski glas dolazi sa svih strana u isto vrijeme. Ti si nam se obratio samo iz jednog pravca, iz pravca svoje lažne svjetlosti, pa sam te i po tome prepoznao.

"Treća vrsta znanja je znanje sufija. Sve velike sufije nas podučavaju ovome: ako bi se Allah Uzvišeni manifestovao u našoj blizini, tj. ako bi zastori koji nas odvajaju od Njega pali i mi se našli u Njegovoj blizini, naše unutarnje stanje bi se drastično promijenilo, a naša niža priroda bi sasvim iščezla. Ali niko od nas trenutno nije doživio nikakvu promjenu unutarnjeg stanja. Da nam se Uzvišeni Allah zaista obratio govorom, naša snaga, pa čak i naša svijest, potpuno bi iščezla."

Šejtan tada povika: "O ti si zaista ~*kutbi zeman*~ učitelj ovoga doba. Dozvoli mi da se poklonim pred tobom - *evlijom* punim mudrosti i svetosti. Ti bi zaista trebao imati mnogo više derviša. Mora da si potpuno zadovoljan sa sobom i što si me tako vješto raskrinkao."

No, šejh nije dozvolio da ga šejtan prevari igrajući na kartu njegove sujete.

"Utječem se Allahu od prokletog šejtana!" reče, još jednom tražeći utočište kod Allaha od tog vječnog varalice i lupeža, na što ovaj nesta.

Vidite kako šejtan nikada ne prestaje pokušavati. On nas često hvata u mrežu našeg ponosa i sujete kada iscrpi ostale mogućnosti i kada mu ne uspiju sve druge varke. Šejtan je otvoreni neprijatelj ljudskome rodu i nema šta on neće poduzeti samo da bi nas zavarao i zaveo od pravoga puta. On ponekada vara ljude praveći se da je duhovni učitelj, pa čak se ne libi, kao što smo vidjeli, predstaviti se i kao sami Allah Uzvišeni. Sigurnost leži u zadobijanju vjerskoga znanja, znanja o nezaobilaznim zakonima vjere, te njihovo besprijekorno upražnjavanje; no, valja nam zadobiti i znanja o unutarnjim duhovnim istinama.

Poznavanje vjerskih pravila i propisa služi kao zaštita, to znanje je poput ograde u vrtu. U tom vrtu možda nećete naći samo cvijeće i voćke. U njemu može biti pokoji korov i trn. Ta ograda će štititi vrt od opasnih životinja, međutim, ako pokoja životinja uspije da uđe u taj vrt, ista ograda je može zadržati unutra.

Duhovno znanje može poslužiti kao barijera protiv zla, ali ono ne može potpuno zaštititi vaše srce od pohlepe, srdžbe i nedoličnog ponašanja. Loši uticaji tu ne mogu lahko prodrijeti, ali oni se mogu zadržati jednom kada prodru u nas.

Duhovna praksa bez znanja je poput široko otvorenog i nezaštićenog vrta. U njoj može rasti cvijeće i rađati voće, ali tu nema ničega da zaštiti to cvijeće i voće od opasnih životinja. Trenutačna predanost i nadahnuće mogu lahko iščeznuti ili se čak pretvoriti u licemjerstvo, nadmenost i duhovnu sujetu, ako nisu okruženi visokim zidovima znanja.

Vjerski zakon ~*šerijat*~ i sufijski put ~*tarikat*~ su kao dva krila. Sa jednim krilom se ne može letjeti. Oba su neophodna. Vi se morate pročistiti od vanjskih, materijalnih, nečistoća, ali isto tako morate pročistiti svoju nutrinu od nećistoća i bolesti kao što su ponos, licemjerstvo, nepoštenje, srdžba, pohlepa i ljubav prema časti i položaju u društvu.

Tarikat bez *šerijata* je poput svijeće koja nema zaštite, koja nema staklenke. U ovom svijetu pušu razni vjetrovi koji je mogu ugasiti. Ali ako imate lampu, koja ima zaštitnu staklenku preko svjieće koja tinja u sredini, vaš plamen se neće ugasiti, nastaviće tinjati u sigurnosti.

Ovo se ne smije zaboraviti: i *šerijat* i *tarikat* su neizostavni. *Šerijat* je temelj i on može stajati bez *tarikata* i oni koji ne uđu u *tarikat* ni po koju cijenu ne bi smjeli prestati slijediti put *šerijata*. Voljom Allaha, oni koji žude za Božijom blizinom i žele da pročiste unutrašnjost srca svoga, biće upućeni na tarikatski put pročišćenja.

Allah Uzvišeni ne gleda vanjštinu Svojih stvorenja, On gleda na njihovu unutarnju ljepotu. On motri njihova srca, On posmatra čistoću i ljepotu unutar njihovih srca.

Na višem nivou, morate razumjeti da je očistiti vanjštinu kudikamo lakše od čišćenja vaše nutrine. Nemojte se nipošto prevariti da pomislite da je moguće očistiti srce bez prethodnog pročišćenja onog vanjskoga. Na primjer, ako smatramo novac - koji je simbol dunjaluka - prljavim, mi možemo uvijek oprati ruke nakon što smo ga imali u rukama, ali ako vam je srce zarobljeno hlepnjom za novcem, biće veoma teško očistiti ga od te unutarnje prljavštine. Na tom nivou, nastojati očistititi prvo vašu nutrinu biće veoma, veoma teško. Treba poći od reda.

Ideal je dovesti u sklad ono unutarnje i ono vanjsko. Jedno mora postati ogledalo drugoga. Vaša vanjština mora postati kao i vaša nutrina. Samo tako ćete doći do potpunosti.

Očistiti samo svoju vanjštinu nije dovoljno. Ovaj primjer je pomalo prost, ali neko ko je čist izvana, a prljav iznutra je kao toalet ~*hala*~. Mi je čistimo s vana, ali ona je iznutra jako nečista. U Turskoj u stara vremena ~*birvaktile*~ bilo je vode u svakoj *hali* i bio je đugum s kojim se obavljalo pranje ~*tahret*~. Unutar đuguma bila je čista voda, ali oko njega očito nije bilo najčistije. Ono što se traži je potpuna čistoća i unutra i s vana. Mi moramo postati kao kristalna flaša, čista i providna izvana i iznutra.

Primjer ovome je jedan od *evlija* iz našega reda. Nijazi Misri r.a. bio je poseban Allahov prijatelj, jer mnoge tajne, koje običan čovjek ne može razumjeti, milošću Allahovom, postaju razumljive putem njegove poezije. Ipak, svaki *evlija* na ovome putu mora gaziti po trnju. Nijazi je bio protjeran na grčko ostrvo Lemnos. Mada ga je protjerao, u pismu sultan mu se obraća sa poštovanjem: "Allah Uzvišeni i ti znate zašto ja moram proći kroz ovo iskušenje i zašto te moram protjerati." To je bio veoma uljudan i pristojan trn.

Nijazija su poslali na Lemnos u okovima. On nije mogao održavati čistoću svoga tijela dok je bio okovan u tamnici. Tako je i umro. U stvari, on nije umro, on je 'postao', on se preporodio. Samo životinje umiru, istinski ljudi sa smrću postaju još življi.

Hodža koji ga je *gusulio* zamjerao mu je na njegovoj nečistoći.

"Eh, pogledaj samo kakav si! Smatraju te *evlijom*, a vidi samo kako si prljav!" govorio je.

Na to se Nijazi uspravi i reče:

"Toliko sam se čistio iznutra da nisam našao vremena da očistim svoju vanjštinu."

Kad ga ovo snađe, hodža se istom onesvijesti.

Vidite, *evlije* ne umiru. Oni uvijek iznova 'postaju'.

* * *

Važno je razumjeti da *šerijat* čini da vaše grubo biće, vaša vanjština, postane cijenjena kod Allaha i u očima ovoga svijeta. Ali Allah vidi vašu nutrinu i to ne smijete zaboraviti.

S druge strane, vjernik je vjerniku ogledalo. Zahvaljujući vašoj vanjskoj čistoći, prihvatiće vas u društvo dobrih. Međutim, ako je vaša nutrina nečista, to će se kad tad pokazati i onda ćete iz tog dobrog društva biti izbačeni. Čista vanjština je samo ulaznica - vaš pasoš za ulazak u društvo dobrih.

Kao što dobro znate, postoje različiti nivoi kod ljudi. Svaki nivo ima izvjesnu boju, osim najvišeg nivoa koji je transparentan. To je nivo *~evlija~* Allahovih prijatelja. Na tom nivou, vaša vanjština više nije bitna, jer budući da ste postali providni, svako može vidjeti ko ste i šta ste. Vaša vanjština i nutrina su postali jedno, baš poput kristalne flaše ispunjene čistom izvorskom vodom.

S druge strane, postoje neke sufije koje namjerno puštaju da im propada vanjština. To naravno ne ide po njhovoj volji već voljom Uzvišenog Allaha. To im je iskušenje od Allaha da izazivaju srdžbu i prezir svijeta. To zahtijeva ogromnu unutarnju snagu i naravno pomoć i zaštitu Allaha. Istinski *evlija* može sebi priuštiti i da izgleda poput bezbožnog pijanca.

Sve ove stvari moramo uzeti u obzir ako želimo da odgovorimo na pitanje ravnoteže i sklada između unutarnjeg i vanjskog razvoja. Nema jednostavnih da ili ne odgovora.

* * *

Jednom su se Bajezidu Bistamiji na šejtana žalili njegovi učenici govoreći: “Šejtan odnosi našu vjeru.”

Šejh onda pozva šejtana i poče ga ispitivati. Šejtan mu reče:

“Ja ne mogu nikoga prisiliti da bilo šta uradi. Previše se plašim Allaha da bih to učinio. Većina ljudi odbaci svoju vjeru iz raznoraznih, neopravdanih razloga. Tek tada ja stupam na scenu, pokupim njihovu vjeru i bacam je na smetljište!”

Kod šejtana su sve ljudske osobine, izuzev jedne. Šejtan ne poznaje ljubav. Ljubav mu nije data. Ljubav je nasljeđe Adema.

Jednom neki pobožni drvosječa življaše u šumi sa svojom porodicom. U blizini je živjelo pagansko pleme koje je obožavalo bijeli bor kao svoje božanstvo. Bijeli bor je bio njihov idol kome su se klanjali.

Jednoga dana drvosječa reče: "Vala ću posjeći njihovog idola. Siguran sam da će me Allah nagraditi, a i njima ću pomoći da se kutarišu idolopoklonstva. U isto vrijeme okoristiću se tim drvetom i dobiti lijepu paru za njega na bazaru. Tako ću ubiti dvije ptice istim kamenom."

I tako on krenu, sa sjekirom u ruci, prema tom drvetu, kada mu neki čovjek prepriječi put i upita ga:

"Kuda si krenuo?"

"Ima jedno pleme koje se klanja drvetu kao božanstvu, idem da im posiječem to drvo," odgovori drvosječa.

"Ne, ne, to ne smiješ nipošto uraditi," čovjek mu reče.

"Ko si ti da mi kažeš da to ne uradim," odbrusi drvosječa.

"Ja sam šejtan," odgovori ovaj, "neću ti dozvoliti da to uradiš."

"Ti, ti me ne možeš zaustaviti!" povika drvosječa pa se baci na šejtana. Uhvati ga, obori ga na zemlju, a onda sjede na njegova prsa i prisloni oštru sjekiru na njegov vrat spreman da ga ubije.

"Ti me ne možeš ubiti," reče mu šejtan. "Allah mi je dao da živim sve do Sudnjega Dana. Sve do tada moja dužnost je da zavodim ljude." Ove riječi na trenutak zbuniše drvosječu i šejtan to vješto iskoristi pa mu reče:

"Ja znam da si ti pobožan i odan čovjek, da imaš veliku porodicu i da voliš pomagati ljudima. Koliko novaca zarađuješ?"

“Dva bakrena novčića na dan,” odgovori drvosječa.

“Ti si baš nerazuman,“ reče šejtan, pa nastavi da plete oko njega mrežu smutnje. “Ti želiš da posiječeš ljudima njihovo božanstvo, zar misliš da će ti oni to dozvoliti. Boriće se protiv tebe do zadnjeg. Mogu te lahko i ubiti, tako bi tvoja porodica ostala bez ikakve zaštite i opskrbe. Budi razuman. Prođi se toga. Ja ću s tobom načiniti pogodbu. Kažeš da zarađuješ dva bakrenjaka na dan. Svakoga jutra od sada staviću ti pod jastuk dva zlatnika. Slažeš li se? Ti si brižan čovjek. Umjesto da nastradaš i izgubiš život, sada ti se pruža prilika da dobiješ dva zlatnika na dan i tako, na lahak način, obezbijediš porodici opskrbu. Šta god da ti od tog novca ostane možeš razdijeliti siromasima.”

“Ne vjerujem ti ništa,” reče drvosječa, “sigurno ćeš me prevariti. Svak zna da si ti varalica i lažov. Ti samo želiš spasiti svoju glavu.”

“Ne, neću te prevariti,“ reče šejtan, “isprobaj me ako ne vjeruješ. Ako ne nađeš dva zlatnika svakoga jutra pod svojim jastukom, možeš se uvijek vratiti sa sjekirom i posjeći to drvo, ako si se baš zainatio.”

Naposljetku, drvosječa pristade. Sledećeg jutra zaista pronađe dva zlatnika ispod svoga jastuka. On odmah ode svojoj ženi i pokaza ih.

“Ženo pogledaj, sklopio sam dogovor sa šejtanom. Obećao mi je svakoga jutra dva zlatnika. Od sada ćemo živjeti lahko i ugodno.”

Žena nije bila potpuno uvjerena. “Zar ti ne znaš da je šejtan lažov i varalica,” reče mu ona.

“Jeste ženo, ali pogledaj,“ reče joj drvosječa, pokazujući još jednom zlatnike koji su se sjajili.

Tog dana su jeli odlično. Ono što im je ostalo podijelili su fukari. Sljedećeg sjajnog i sunčanog jutra drvosječa zavuče ruku po jastuk, ali zlatnika nije bilo. On podiže i hasuru, zaviri pod krevet, pa čak izvali i pod svoje skromne kuće, ali ni tamo ništa nije pronašao.

“Jah, prokletnik me je prevario,“ povika, sav u vatri. Odmah se lati svoje sjekire i ljutito se zaputi prema onom drvetu. Međutim, na putu ga je opet čekao niko drugi do li šejtan, ovaj put s osmijehom na svome licu. “Kuda si to krenuo?” upita ga bezobrazno.

“Ti varalico, lažove! Idem da posiječem tvoje lažno drvo!” odbrusi mu drvosječa.

Šejtan mu priđe i dodirnu ga svojim malim prstom i čovjek se prevrnu naglavačke.

“Hoćeš li da te sada ubijem,” šejtan mu reče, “kao što si ti neki dan htio ubiti mene!”

“O ne, nemoj me ubiti, ja više ne želim ništa od tebe. Želim ti samo postaviti jedno pitanje. Samo dan prije bez muke sam te savladao kada si me htio spriječiti da posiječem drvo, odkuda ti sada tolika snaga pa ti mene sada savlada tako lahko?” reče prestrašeni i zbunjeni čovjek.

“Zato što si ti onda bio krenuo da posiječeš drvo zarad Allaha,” šejtan mu reče, “a sada to činiš zarad dva bijedna zlatnika.”

◆

Jednom nekakav okrutni razbojnik usmrti 99 ljudi. Potom se pokaja i ode do hodže, priznade mu svoj zločin i upita ga ima li nade za njega. Hodža mu reče da za tako gnusan zločin nema nade ni oprosta. Razbojnik se ražesti na te riječi i reče: “Ako je tako, šta me sprječava da i tebi otkinem glavu!” Zatim izvadi sablju i skrati nesretnog hodžu za glavu.

Ubrzo potom ovaj razbojnik naiđe na nekakvog mudrog i učenog čovjeka koji je bio osvjedočeni znalac istine. Razbojnik ga upita da li ima oprosta za čovjeka koji je ubio stotinu nedužnih ljudi i on mu odgovori da Allah oprašta svakome ko se iskreno pokaje. On dodade da razbojnik sada mora napustiti svoj rodni grad, koji je bio pun razbojnika, lopova i nemoralnih ljudi, i krenuti ka susjednom gradu u kojem su živjeli mnogi dobri i čestiti ljudi. Društvo dobrih nas vodi ka dobru, a društvo opakih ka opačini.

Razbojnik se odmah vrati kući, spakova se i krenu ka gradu dobrih ljudi. Međutim, samo nekoliko koraka od njegovog rodnog mjesta, stiže ga smrtni čas *~edžel~* i on tu preseli. Odmah se tu pojaviše *meleki* pakla *~zebanije~* spremni da mu iščupaju dušu i ponesu je u džehennem. Međutim, u isto vrijeme tu stigoše i *meleki* raja, smatrajući da on pripada njima. Tu otpoče žestoka rasprava. *Zebanije* rekoše da čovjek koji je ubio stotinu ljudi ne može ništa drugo zaraditi osim džehennemske vatre, dok su meleki dženneta govorili da se on iskreno pokajao i da je čak počeo da djeluje u skladu sa time; naime, već je bio krenuo ka mjestu u kojem bi se očistio od svojih grijeha.

Budući da se nikako nisu mogli dogovoriti, poslaše Džebraila da tu presudi. Džibril zatraži Allahovu pomoć, jer su postojali snažni agrumenti na obje strane. Allah dž.š. mu dade nebeski štap sa kojim je trebao izmjeriti razdaljinu od razbojnikovog tijela pa do oba grada pojedinačno. Ako mu tijelo bude bilo bliže gradu opakih, onda je on za džehennema, a ako je bliže gradu dobrih, neka ga povedu u džennet.

Meleki se povinovaše Allahovoj volji. Džebrail postavi nebeski štap između razbojnikovog tijela i kapije njegovog rodnog grada i izmjeri samo dva metra razdaljine. Onda on okrenu štap prema gradu dobrih i tada se, Allahovom milošću, kapija toga grada primače na samo metar rastojanja od pokajnikovog tijela. Njegova duša pripade *melekima* raja i oni ga ponieše u džennet.

Isto je i sa nama. Ako vi uistinu želite promijeniti svoje loše navike, morate promijeniti društvo u kojem se krećete. A najvažnije je da molite Allaha da vam pomogne da se oslobodite loših navika. Ne smatrajte to vašom zaslugom ako vam to i uspije. Vaše pokajanje je posljedica Allahove milosti, a isto je i sa vašom sposobnošću da djelujete u skladu sa vašim pokajanjem. Ako želite da budete od dobrih, onda tražite dobre ljude. Ako želite da budete od onih koji vole Allaha, onda boravite sa ašicima, onima koji vole Allaha.

◆

Jedan od najvećih izvora zla u svijetu je ogovaranje ~*gibet*~ i kleveta. Ali, znajte da i šejtan može biti veliki učitelj. Sve što treba da učinite je da saznate šta on želi i potom uradite suprotno. Na primjer, ako vidite da je neko uradio nešto loše i pokrijete njegov grijeh, tj. ne prenosite to drugima, Allah će pokriti i oprostiti sedamdeset vaših grijeha.

Allah Uzvišeni jednom upita Džebraila: “O Džebraile, da sam te stvorio kao čovjeka kako bi mi ti robovao?”

“Gospodaru moj, Ti znaš sve što je bilo, što će biti i što će se dogoditi. Ništa na nebesima i Zemlji nije skriveno od Tebe. Ti isto tako znaš kako bih Ti ja robovao,” odgovori Džebrail.

“Tako je,” Allah reče, “Ja zaista to znam, ali Moji robovi ne znaju. Govori, tako da te oni mogu čuti i nešto naučiti.”

Onda Džebrail reče: “Gospodaru moj, da sam ja ljudsko biće robovao bih ti na tri načina. Prvo, napajao bih žedne. Drugo, pokrivao bih grijehe drugih umjesto da pričam o njima. Treće, pomagao bih fukaru.”

Allah onda reče: “Zbog toga što znam da bi ti to činio, tebe sam poslao da preneseš objavu Mojim Poslanicima na zemlji.”

Pokrijte tuđe grijehe pa će i vaši grijesi biti pokriveni; opraštajte drugima pa će i vama biti oprošteno! Ne bacajte ljudima u lice njihove greške, jer se isto može i vama dogoditi.

Vi možda znate neki od tuđih grijeha, ali Allah zasigurno poznaje na stotine vaših. Šta ako On počne otkrivati vaše grijehe? Ko će biti u stanju to da pokrije jednom kada ih On objelodani?

Pomozite onima koji to od vas traže. Ako odbijete da pomognete drugima, može se desiti da izgubite to što niste htjeli dati svojevoljno. Zapamtite da je postaja Džebraila napajanje žednih, pokrivanje tuđih grijeha i pomaganje fukari. Pomozite onima u nevolji sada. Ako propustite tu priliku danas, može se desiti da vam se ona nikada više ne ukaže.

Ogovaranje je užasna navika. Allah mrzi one koji to čine. On kaže: "O vjernici, zar ćete jesti meso vašega mrtvog brata?" Ogovarati brata vjernika, kada nije prisutan i kada nije u mogućnosti da se brani, znači upravo to. Poslanik s.a.v.s. je rekao da je ogovaranje gore od preljube. Napustiti klevetanje i ogovaranje zaista je veliko postignuće i može vam osigurati uspjeh i spas.

Bajezid Bistami r.a. jednom prilikom je ispričao: "Dok sam prisustvovao jednoj dženazi, vidio sam duhovnog i lijepog čovjeka koji je držao prosjačku ćasu *~kaškul~*. Bio sam veoma iznenađen. Smatrao sam da tako lijep čovjek ne bi smio prositi. Te noći usnio sam san. Leš toga čovjeka donešen je pred mene i bi mi rečeno da ga počnem jesti.

'Ja ne jedem ljudsko meso,' rekoh.

'Ali ti si ga jeo danas,' rekoše mi.

Eto to me je snašlo, mada ja nisam u stvari ništa rekao tom čovjeku niti sam ga kritikovao pred kime što prosi. Ja sam samo pomislio da tako lijep i duhovan čovjek ne bi smio prositi."

Za Božije prijatelje i pomisao koja u sebi ima elemente ogovaranja smatra se grijehom. A što se tiče nas, sitne buranije, grijeh nam je ako ogovaramo jezikom ili djelujemo u skladu sa našim nečistim mislima. Vrline pobožnih ljudi grijesi su za one bliske Allahu.

* * *

Velika mudrost je djelovati samo zarad Allaha i odbijati djelovati iz bilo kakvih drugih razloga. Jednom se Hazreti Alija borio sa jednim od najboljih boraca u neprijateljskim redovima. Nakon izvjesnog vremena pošlo mu je za rukom da neprijatelja obori na zemlju. On zamahnu svojom sabljom da pogubi svoga protivnika, ali ga ovaj, u tom trenutku, pljunu posred lica. Musliman - ratnik, Hazreti Ali, svoj mač zaustavi i vrati ga u korice. Njegov protivnik je bio začuđen.

“Ne razumijem te,” reče, “bio si spreman da me ubiješ, ali kada sam te pljunuo ti povlačiš svoju sablju. Zašto?”

“Borio sam se protiv tebe zarad Allaha,” reče mu Alija, ”ali kada me ti pljunu, osjetio sam bijes u sebi. Da sam te u tom trenutku ubio bilo bi to nezakonito ubojstvo, jer bih te ubio u srdžbi, iz ličnih motiva. Ja se rado borim zarad Allaha Uzvišenog, ali ne želim da ubijam zarad svoga *nefsa.*“

Alijin protivnik bio je toliko impresioniran Alijinim postupkom da donese *šehadet* i postade musliman.

* * *

Jezidi ~poklonik šejtana~ jedne prilike dođe u moju knjižaru u Istanbulu. Nisam bio u knjižari i on zatraži od moga pomoćnika knjigu o obožavanju šejtana. Moj pomoćnik mu reče:

“Šta si rekao!? To je najgori oblik nevjere *~kjufra~*!”

Ubrzo se njih dva počeše svađati i među njima izbi prava tuča. U tom trenutku vratih se u radnju. Smirio sam *jezidistu* ispitivajući ga o istoriji njegovog vjerovanja. Nisam posustajao u svojim pitanjima i on me upita: "Da li si ti *jezidi*?"

"Ne," rekoh mu, "ali zainteresovan sam, jer ja ponešto o tome znam."

Čovjek je bio sretan i ponosan da sam znao o njima i da sam mogao sa njime razgovarati bez predrasuda.

Ovo vas može začuditi, ali takvi ljudi zaista postoje. Još čudnije je da su mnogi od nas poklonici šejtana, potpuno pod njegovim uticajem, a da toga nisu ni svjesni. Bez sumnje je da mnogi od nas, svjesno ili nesvjesno, obožavaju šejtana.

No, šejtan može biti veoma koristan. U našem kušanju života na dunjaluku, šejtan je poput soli i začina. Hrana bez soli i začina nema ukusa. Bez šejtana život bi bio bez ukusa. Da nije njega vi ne biste imali nikakvih svjetovnih ambicija i ne biste se borili za raznovrsne nagrade. Ne bi bilo ni policije ni zatvora ni sudija. Sve te profesije postoje zato što ima šejtana. Sve te nepravilnosti nas u stvari podučavaju redu. Mi se učimo proživljavajući suprotnosti.

Jedno od Allahovih svojstava je Onaj koji unizuje *~El Muzill~*, a samim tim i odvodi od pravog puta. Allah upućuje na pravi put koga hoće i odvodi u zabludu koga hoće. Allahovi Poslanici su manifestacija Njegovog svojstva Onaj koji upućuje *~El Hadi~*. Šejtan je manifestacija svojstva *El Muzill* koje je suprotno tome.

* * *

Jednoga dana šejtan reče: "Šta je ovo? Prava nepravda! Kakvo god zlo da ljudi učine i kada god im se desi nešto loše, uvijek okrivljuju mene. A ko mene u biti može za šta okrivljavati? Ja sam nevin. Pogledajte, pokazaću vam kako me nepravedno za sve optužuju."

Snažan ovan bijaše zavezan za kolac. Šejtan malo olabavi kolac i reče: "To je sve što ću ja uraditi."

Ovan potegnu konop i izvali kolac iz zemlje. Vrata kuće njegovog vlasnika bijahu otvorena i u njenom hodniku bijaše veliko, prelijepo, starinsko ogledalo. Ovan ugleda svoj lik u ogledalu i, misleći da je tamo nekakav ovan suparnik, jurnu pravo na njega. Ogledalo se razbilo u hiljadu komada.

Domaćica kuće dotrča niz stepenice i ugleda svoje prelijepo ogledalo u komadićima. Ogledalo je već godinama pripadalo njenoj porodici. Ona zavrišta na poslugu: "Odmah zakoljite toga ovana, otkinite mu glavu!" Tako i učiniše.

Taj ovan bijaše ljubimac njenoga muža, hranio ga i pitao od njegovog rođenja. Kada se vratio kući i ugledao svoju omiljenu životinju preklanu, kako leži u travi, on povika: "Ko je preklao moga ovna? Ko se usudio da učini tako gnusnu stvar?"

"Ja sam ga ubila," reče njegova žena, "Učinila sam to zato što je on razbio moje dragocjeno ogledalo koje je jedino preostalo nasljeđe od mojih roditelja."

"U tom slučaju, otpuštam te," reče joj razbješnjeli muž.

Uskoro, komšije počeše da ogovaraju i njena braća saznaše da ju je muž otjerao zbog jednoga ovna. To ih je žestoko razbjesnilo. Oni sakupiše svoju rodbinu, naoružaše se i krenuša da ga uhvate. On je čuo da oni dolaze pa sakupi svoju rodbinu da mu pomognu da se od njih odbrani. Tako te dvije porodice započeše sukob u kojem mnoge kuće izgorješe i mnogi ljudi izgubiše život.

Šejtan na kraju reče: "Vidite. Šta sam to ja učinio? Samo malo protresao kolac. Zar sam ja odgovoran za strašne stvari koje oni jedni drugima počiniše. Ja sam samo malo olabavio kolac."

Pripazite na vaše kolčeve.

* * *

Istina je da svaki čovjek u svako doba može pobijediti šejtana. Bijaše neki veoma pobožan mladi čovjek koji *namaz* nikada nije propuštao. Naravno, šejtan ne voli takve ljude. Pokušavao je na sve načine da tog mladića zavede sa pravog puta, ali zalud.

Neka stara žena bila je poznata po tome što je imala svog ličnog šejtana u sebi. Ona je očito poznavala i 'velikoga poglavicu'. Jednoga dana ona mu reče: "Ja znam da ti pokušavaš da zavedeš tog mladića sa pravoga puta i vidim da ti to ne uspjeva. Ako želiš, za malu nagradu ja to mogu obaviti za tebe."

"Šta tražiš za to?" šejtan reče, a bio je spreman da da bilo šta.

"Samo par crvenih cipela; ako mi ih nabaviš, upropastiću tog mladića," reče ona.

"U redu, dogovorili smo se," pristade šejtan.

Sljedeće večeri, na svom putu u džamiju, mladić je prolazio pored kuće u kojoj je stanovala stara žena. Baba istrča zapomažući: "Jaoj meni, nema mi kokošaka! Razbježale su se svuda po selu. Ti izgledaš kao fin mladić koji bi mogao zaraditi koji *sevab* na ovoj staroj ženi. Molim te hoćeš li mi pomoći da sakupim kokoške?“

Mladić pristade da joj pomogne i zajedno sa njom potjera kokoške nazad u avliju. Kada je obavio posao ona mu reče: "Oh, ti si zaista divan mladi čovjek! Svjetlost sija sa tvoga lica. Ti mora da si veoma pobožan i veliki miljenik Allahov, dozvoli mi da te zamolim za još jednu uslugu. Moja kći je na spratu i jako je bolesna. Sigurna sam, kada bi ti otišao do nje i uputio samo jednu *dovu* Allahu dž.š., da bi ona ozdravila. Molim te, hoćeš li to učinii za nju?"

Mladić pristade i pope se na sprat. Čim je ušao u sobu njene kćerke, babetina zatvori vrata za njim i zaključa ga unutra. U sobi, prelijepa djevojka je spavala na krevetu. Baba mu se obrati kroz zatvorena vrata:

"Slušaj mladi čovječe. Ti moraš uraditi jednu od tri stvari. U sobi ćeš naći bocu vina, a i dojenče te žene spava u toj sobi. Izbor je na tebi: ili ćeš ispiti tu bocu vina, ili ubiti njeno dojenče, ili počiniti blud sa njome."

Mladić je bio užasnut, ali znao je da je uhvaćen u zamku.

"Ne mogu ništa od toga učiniti," reče, "ja sam pobožan čovjek i nisam zgriješio nikada u svom životu."

"U tom slučaju," reče baba, "ja ću vrisnuti i komšije će odmah pojuriti ovamo, reći ću im da si nasilno ušao u moju kuću i da si pokušao da siluješ moju kći."

"Ne, ne, nemoj to činiti," on se uspaniči. Pogledao je grozničavo oko sebe. Ubistvo, blud i pijanstvo. Najmanji od tih grijeha je opijanje. I tako on pristade da popije flašu vina. Kada je ispi, žena mu se učinila još privlačnijom. Vino ga je skroz uzelo i nije više vladao svojom pameti, te se baci na nju. Čim ju je napao, dijete poče da vrišti. On ga udari i na mjestu ga usmrti.

Na kraju su ga uhvatili i objesili kao čovjeka koji je bio pijanica, ubica i bludničar.

Šejtan tu dođe i donese par crvenih cipela, zavezanih na dugom štapu. Iz daljine on pruži štap prema toj babi i reče:

"Evo ti tvoje cipele."

Ni šejtan joj nije htio prići bliže nego što je morao.

Jednoga dana faraon se kupao. Neko mu je pokucao na vrata. Šejtan mu je bio došao u posjetu. Faraon upita: "Ko je to?"

"Ti tvrdiš da si bog, a ne znaš ni ko ti je pred vratima," reče mu šejtan.

Kada je vidio šejtana pred vratima, faraon reče: "Ja nisam Bog, to dobro znamo i ja i ti. A ni ti nemaš moć koju tvrdiš da posjeduješ. Allah nam je dao ove loše osobine da vršimo nasilje nad ljudima i budemo sebični. Sad pošto znamo ko smo i šta smo, pitam se ima li neko u svijetu da je gori od nas dvojice?"

Šejtan mu tada ispriča priču o babi i pobožnom mladiću.

Priča je imala i nastavak. Nakon što je uzela cipele od šejtana, baba mu zatraži još jednu uslugu, jer je obavila jedno takvo 'dobro' djelo za šejtana, za tričavi par cipela. Ona mu reče: "Ja imam komšinicu koja je veoma pobožna. Ona ima dvije krave i svake večeri one se vraćaju s paše s vimenima nabreklim od mlijeka. Ona pomuze krave, napije se mlijeka, i što je još gore, podijeli ostatak sirotinji. Želim da ti povedeš te krave do litice i gurneš ih u provaliju."

Šejtan reče toj babi: "Zašto, zar ta komšinica ne daje i tebi mlijeka?"

"Daje," reče baba, "ali to mi je od svega najgore. Najviše zbog toga i želim da te krave nestanu."

Šejtan joj predloži sljedeće: "Umjesto da želiš njihov nestanak, dozvoli mi da ti poklonim dvije krave. Ukrašću ih odnekle i tebi pokloniti. Onda i ti možeš činiti što i ona, ako to želiš."

"Ne, nikako," reče baba, "ja ne želim dvije krave, ja samo želim da njene krave postradaju."

"Eto vidiš," šejtan reče faraonu, "ova baba je gora od mene i tebe zajedno."

◆

Allah dž.š. je rekao: "Stvorio sam čovječanstvo kao Moju uzvišenu kreaciju. Stvorio sam ga bolje od bilo čega drugoga, uključujući i *meleke*." No, ovo se odnosi na one koji su ukrasili sebe Allahovim ukrasima i svojstvima koji su im darovani. To su oni koji slijede Kur'anske upute i koji su slijedili upute izvornih svetih knjiga i primjere svojih

Poslanika. Ali kada ljudi ne ulažu napore da slijede Božansku uputu, koja nam je spuštena putem Poslanika, onda su oni, kao što Allah Uzvišeni također kaže: "Najniži od najnižih."

Ponekada takve osobe izgledaju kao ljudska bića, ali oni su, u biti, životinje, i gore od toga. Razmislimo na trenutak o najnasilnijim životinjama mesožderima: kobri, tigru, lavu. Nakon svega, koliko oni zaista učine štete? Mogu ubiti, ako im se pruži prilika, samo nekolicinu ljudi i žena. Ali ljudsko biće koje postane poput životinje može poubijati na milione drugih ljudi.

Ne postoji samo jedan šejtan. Šejtan je stvoren prije Adema, ali on tada nije bio šejtan. Kada je Adem stvoren on je postao to što sada jeste i njih dva su zajedno spušteni u ovaj svijet. Kad je Adem stvoren, Allah dž.š. je naredio svim *melekima* da mu se poklone, svi tako učiniše osim Iblisa koji reče:

"Ja sam bolji od njega..."

Zbog toga je on istjeran iz dženneta. Ubrzo potom je i Adem bio spušten u ovaj svijet.

Kao što smo svi mi potomci Adema a.s., tako i Iblis ima svoje potomke. Jedna šejtanova noga je muškog roda, a jedna ženskog; on sam je hermafrodita. I on se porađa, tako da svako od nas ima svoga ličnog šejtana.

Šejtan se prikazuje u ljudskom obličju. Zabavlja ga to što ga svi zamišljaju ružnog, sa rogovima i repom. Šejtan nije ružan. Šejtan je izuzetne ljepote. On se pojavljuje čovjeku u obličju prelijepe žene. I naravno, pojavljuje se ženama u obličju prelijepog muškarca. Svi mi imamo svoje šejtane, za svakog od nas su u drugačijem obličju.

Kasno jedne noći Poslanik Muhammed s.a.v.s. izađe iz kuće svoje mlade žene Aiše. Ona je bila ljubomorna i slijedila ga je. On se okrenu, nasmiješi i reče: "Aiša, vidim da si povela svog šejtana sa sobom."

“Ja ne vidim nikoga,” reče Aiša.

“Svako ima svoga ličnog šejtana,” reče Poslanik a.s..

“Pa čak i ti Allahov Poslaniče, zar i ti imaš svoga ličnog šejtana?” upita ga Aiša.

“Imam,” odgovori Poslanik a.s., “ali ja sam svoga preobratio. Učinio sam ga muslimanom."

* * *

Kada se ljudska bića prisjećaju Allaha, rađaju se anđelčići, a kada ogovaraju, kleveću i čine druga loša djela, rađaju se šejtančići. Ovi anđelčići i šejtančići, koji su proizvod našega djelovanja, su poput odraza stvarnih *meleka* i šejtana. Daću vam jedan primjer: kada ljudi proklinju jedni druge, bore se, ubijaju jedni druge. To su djela šejtanska. Međutim, vaša predanost Allahu, čestitost, milosrđe i djelovanje putem tih dobrih svojstava, ima za proizvod samo dobro koje čak može poslužiti kao uzor i poduka drugima. Tako su vaši anđelčići stvoreni. To nisu tjelesni anđelčići ili šejtančići, oni su poput odraza *meleka* i šejtana u ogledalu.

Šejtan nikada nije bio u vrtu Edena. Zmija koja je bila u Edenu, bila je izuzetne ljepote. Imala je četiri noge koje su joj oduzete nakon poznatog događaja sa Ademom a.s. Allah dž.š. joj je tada naredio da se kreće na svom trbuhu. Pa čak i sada je zmija lijepa. Žene prave torbe i cipele od njene kože. Zmija nije bila šejtan. To se sve moralo dogoditi. Adem a.s. je morao probati voćku sa zabranjenog drveta, Allah dž.š. je u jednom trenutku postavio šejtana na vrh zmijskog jezika.

Postoji veoma suptilno tumačenje u tome. Šejtan je bio otrov, ali ne i zmija. Čak ni njen jezik nije bio šejtanski, samo otrov na vrhu njenog jezika. To vam je dobar znak *~išaret~*. Ono što vas odvodi u propast je to što se nalazi na vrhu vašeg jezika - otrov šejtanski.

Kada je Adem a.s. protjeran iz Edena, Allah dž.š. je rekao: “Silazite! Vi ste neprijatelji jedni drugima.”

Vidjeli ste da se to i dogodilo već u prvoj generaciji. Kabil i Habil postadoše neprijatelji zbog otrovnog govora. Izvor sveg zla je to što ljudi govore jedni protiv drugih i što jedni druge proklinju.

Često su me pitali kada će vječni mir biti uspostavljen na ovoj zemlji? Od Adema a.s vidimo da su svaki čovjek i žena morali proći sijaset nevolja, a to nas isto čeka i u budućnosti. Šejtan je bio protiv Adema, Faraon protiv Musaa, Juda protiv Isaa. To je naša sudbina.

Šejtan je prvo bio *melek*; u stvari, vođa *meleka*. Zvao se Haris, što znači ambiciozan. Bio je ambiciozan u namazu. Molio se Allahu dž.š. svuda po svemiru. Nema mjesta na kome on nije padao na sedždu. Ali kada je Allah stvorio Adema, šejtan je smatrao da mu njegov predani *ibadet* daje povlašteno mjesto. Stoga se uzoholio. Kada mu je Allah naredio da učini *sedždu* Ademu, odbio je. Ta oholost, koju je zadobio svojim *ibadetom*, protjerala je šejtana od milosti Allahove.

Kada ga je Allah istjerao iz dženneta i naredio mu da ide u džehennem, Iblis je zamolio da mu da odgodu. “Padao sam ti na sedždu hiljadama godina, diljem ovoga prostranog svemira,” on reča Allahu.

Tako mu Allah dž.š. dade odgodu do Dana Sudnjega. Onda se šejtan zakleo da će iskoristiti to vrijeme da vara potomke Ademove i da ih odvodi sa puta istine.

“Biću ispred i iza njih, s njihove lijeve i desne strane,” šejtan reče.

Allah dž.š. mu to dozvoli i reče: “Svi oni koji te budu slijedili biće poslani u džehennem. Ali Ja ću Se manifestovati iznad i ispod svih.”

Vidite, šejtan je zaposjeo samo četiri pravca, ostavljajući iznad i ispod Allahu dž.š. Zbog toga mi, u *namazu*, dižemo svoje ruke 'gore' prema nebu i spuštamo naše glave 'dolje' prema zemlji.

* * *

Jednoga dana šejtan se šetkao potpuno go ulicama Bagdada. Džunejd Bagdadi r.a. naiđe kraj njega te mu reče: "Pogledaj se samo, zar te nije stid?"

"Stid? Od čega?" reče šejtan.

"Pogledaj koliko je ljudi oko tebe, cijeli Bagdad te gleda," reče mu Džunejd.

"Ti ih zoveš ljudima," šejtan reče, "ali oni za mene ne predstavljaju ništa. Igram se sa njima kao žongler sa svojim lopticama. Ono što me uznemirava su ona dva čovjeka u džamiji. Ne mogu im se čak ni približiti. Ako se samo malo približim toj džamiji, njihov dah me počne pržiti poput vatre."

Džunejd Bagdadi postade znatiželjan da sazna ko su ta dva čovjeka pa ode do džamije. U njoj zaista bijahu samo dva čovjeka koja su učila *zikr La ilahe illallah* ~ nema boga do Allaha. Njihova lica bijahu pokrivena. Jedan od njih spusti svoj *nikab* i nasmiješi se. Bio je to prelijep mladić, toliko mlad da su mu brkovi tek počeli rasti. On se okrenu, nasmiješi velikom sufiji i reče:

"O Džunejde, zar i ti vjeruješ svemu što ti šejtan kaže?"

Plemenitost

Bijaše to prije mnogo ljeta kada neki umorni putnik stiže u malo mjesto. Običaj u ta vremena bio je da se vrata otvaraju svakome ko naiđe kao Allahov *musafir* ili putnik namjernik. Kada bi neko pokucao na vaša vrata i rekao: 'Ja sam Allahov *musafir,*' vi biste ga trebali pozvati unutra, nahraniti ga i dati mu smještaj za tri dana.

Dakle, naš *musafir* je naišao na grupu ljudi iz toga mjesta i upitao ih:

"Znate li ovdje neku ljubaznu osobu koja bi me mogla primiti noćas na konak? Sutra ujutru ja nastavljam svoj put."

"Znamo," oni odgovoriše, "ima jedan čovjek ovdje koji rado prihvata *musafire*. On će te primiti, nahraniti i biti veoma nagodan prema tebi. Međutim, moramo te upozoriti da on ima jednu čudnu naviku. Ujutro, kada se budeš spremao da kreneš dalje, on će te dobro premlatiti."

Bila je zima i bilo je veoma hladno. Putnik namjernik reče: "Šta bude da bude, ne želim provesti ovu noć na ulici izložen žestokoj hladnoći i gladi. Glavno je da ovu noć provedem sit, u toploj sobi, a ako sutra budem morao dobiti batine, pa neka tako i bude."

Ti ljudi ga onda uputiše prema kući toga čovjeka i on uskoro pokuca na njegova vrata. Vrata se otvoriše i on pred sobom ugleda veoma prijatnog čovjeka.

"Ja sam *musafir*," putnik mu reče.

"Bujrum, efendija, dobrodošao mi," čovjek ga srdačno pozva u svoj dom.

Ponudi mu najbolje mjesto u svojoj kući i ponudi mu najbolje jastuke.

"*Ejvallah* ti," *musafir* mu reče.

Ejvallah znači kako ti želiš, a doslovce, kako hoće Allah. Taj izraz označava spremnost da se prihvati sve što nam je dato, bilo ono dobro ili loše, ukusno ili neukusno, sjećajući se da sve u biti dolazi od Allaha Uzvišenog.

Ovako je tekao dalje razgovor između ljubaznog čovjeka koji ga je primio i našeg *musafira*.

"Mogu li staviti jastuk iza tebe, da ti bude udobnije."

"*Ejvallah*."

"Jesi li gladan?"

"*Ejvallah*."

Domaćin mu iznese ukusnu večeru i onda ga upita da li bi još malo mogao jesti.

"*Ejvallah*," reče musafir.

"Može li kahva," upita ga poslije večere.

"*Ejvallah*."

"Pušiš li?"

"*Ejvallah*."

"Mogu li ti sada pripremiti postelju?"

"*Ejvallah*."

Domaćin mu pripremi udobnu i mehkanu postelju sa toplim perjanim jorganom.

"Hoćeš li malo vode prije nego što kreneš na spavanje?" upita ga.

"*Ejvallah*."

Ujutro domaćin se ustao veoma rano. On upita *musafira*:

"Jesi li za doručak?"

“*Ejvallah,*” za sva pitanja postojao je samo jedan odgovor.

Domaćin mu prinese bogat doručak. Nakon doručka *musafir* je shvatio da je došlo vrijeme njegovom polasku. Prisjetio se onoga što su mu ljudi rekli i pripremao se na najgore, mada poslije tako ljubaznog prijema ništa mu se tu nije poklapalo.

‘Hoće li me zaista sada ovaj ljubazni čovjek izdegenečiti?’ mislio je.

“Ja bih krenuo sada,” on reče domaćinu bojažljivo.

“*Ejvallah,*” sada domaćin ponovi ove magične riječi, pa dodade:

“Izgledaš mi kao čovjek koji nema baš mnogo novaca. Hoćeš li mi dozvoliti da ti dam nešto dukata da ti se nađe za puta?”

“*Ejvallah,*” reče *musafir,* sav u čudu.

Domaćin mu darova deset zlatnika, na šta *musafir* pomisli:

‘Nakon svega ovoga ima da me krvnički izdegeneči!’

Međutim, domaćin ga isprati do vrata i reče mu:

“*Allah emanet,* dobri čovječe.”

Musafiru ništa više nije bilo jasno. Zakorači preko praga, zastade, još jednom s nevjericom pogleda domaćina koji mu se ljubazno smješkao. Krenu par koraka, pa se opet okrenu i ništa, domaćin ga je pratio s smiješkom. Onda se on vrati i reče svom dobročinitelju:

“Slušaj, moram ti nešto kazati.”

“Bujrum,” reče mu ovaj.

“Ljudi u ovom gradu te ogovaraju, a ja u životu još nisam sreo plemenitijeg čovjeka. Oni govore da ti postupaš ljubazno sa svojim gostima, ali da ih ujutro izmlatiš. Pošto sam se uvjerio da nije tako, mogu li i drugima ispričati o tvojoj ljubaznosti, ne bih li zataškao te glasine?” reče mu iskreno *musafir*.

"O ne, ne, to što su ti oni rekli istina je," reče domaćin.

"Ali prema meni nisi tako postupio," reče začuđeni gost.

"Ti si drugačiji," čovjek mu reče, "drugi gosti su samo velika nevolja.

Kada im ponudim najbolje mjesto u svojoj kući kažu mi:

'O ne, ne, hvala ti, ti tu sjedi.'

Kada im ponudim kahvu kažu mi:

'Ne znam, ne želim da ti dosađujem.'

Kada im ponudim večeru kažu:

'Ma nemoj se *zahmetiti*, nema potrebe.'

Takve ljude ja zasigurno izdegenečim ujutro, prije nego što odu."

* * *

Prije mnogo ljeta nekakav sufija otišao na hodočašće *~hadž~*. Na kraju svoga hodočašća, putem otkrovenja u snu, saznao je da je te godine *hadž* svima bio primljen zbog savršeno obavljenog *hadža* jednog trgovca iz Bagdada, po imenu Abdullah ibn Ibrahim. To je bilo veliko postignuće. Pravila *hadža* su mnoga i složena. Skoro je nemoguće za svakog čovjeka da ga obavi savršeno i bez ijednog propusta. Stoga svaki *hadžija* upućuje *dovu* Allahu Samilosnom i Milostivom da mu primi *hadž*, pa makar on i ne bio potpun.

Naš sufija odluči da se uputi u Bagdad i upozna Abdullaha ibn Ibrahima, čiji je *hadž* bio tako potpun da su sve ostale *hadžije* hajrovale od njega.

Ranije, te iste godine u Bagdadu, sin se požalio svome ocu. Naime, dok je bio u kući svoga najboljeg prijatelja služila se večera, ali njemu ništa ne ponudiše. Njegov otac je bio zatečen. Takvo nešto je nezamislivo sa stanovišta islamskih pravila lijepog ponašanja. Takva vrsta negostoprimstva lahko bi se mogla poistovjetiti sa grijehom.

Njegov otac ode do svoga komšije sljedećeg dana i upita ga o tome.

“Molim te halali mi,” on započe , “što ću ti ovo reći. Ja znam da si ti pobožan čovjek dobre naravi i ne mogu te nikako povezati sa onim što se desilo prošle noći. Siguran sam da postoji dobar razlog zbog koga niste poslužili večeru mome sinu.”

Ovaj čovjek je bio u pravu. Ako primijetimo da neko od naših poznanika ili prijatelja učini neku grešku, dužnost nam je da mu ukažemo na to i ponudimo svoju pomoć da je prevaziđe ako smo, na bilo koji način, u stanju da to učinimo. Ako vidite slijepca da ide prema jarku, zar nije vaša ljudska dužnost da ga upozorite na to. A ako vaše upozorenje ne pomogne, dužnost vam je da ga zgrabite i spriječite od nesreće.

“Pošto me pitaš o tome,” komšija reče, “objasniću ti o čemu je riječ. O ovome nisam nikome govorio, ali moji poslovi su išli veoma loše ove godine. Već mjesecima moja porodica kuburi jedva sastavljajući kraj s krajem. Već mjesecima smo na rubu gladi.

Juče sam naišao na mrtvu kamilu na putu. Otkinuo sam komad njene noge i donio je kući. Ja znam da je takvo meso nedozvoljeno ~*haram*~ u Islamu, osim ako se radi o opasnosti po život zbog nedostatka hrane. Mi smo zaista bili u očajnoj situaciji i to nam je bio jedini izbor, to meso nama je bilo dozvoljeno ~*halal*~, ali ne i za tvoga sina i zato mu ga nismo ponudili.”

“Zaista mi je žao što me nisi prije upoznao sa svojom situacijom,” reče mladićev otac, “ja imam novca i na pretek, molim te dozvoli mi da ti sada pomognem.”

“Ne mogu,” reče komšija, “Allah dž.š. zna moje stanje. Ja se, za svoju opskrbu, uzdam u Njega. Ni ovo ti ne bih rekao da nisam bio primoran na to.”

“Molim te, zarad Allaha, prihvati moju ponudu,“ reče ovaj drugi, “zar me nije sam Allah uputio tebi? Zar ti možeš sa sigurnošću tvrditi da On ne želi da ja postanem onaj preko koga će se Njegova milost spustiti na tebe? Osim toga, uštedio sam veliku svotu novca s namjerom da idem ove godine na *hadž*. Ja sam, kao što znaš, već jednom bio na *hadžu* i prema tome već sam ispunio svoju islamsku dužnost da posjetim Mekku i obavim hodočašće. Nije prijeka potreba da idem opet, te insistiram da primiš taj novac od mene, jer ste ti i tvoja porodica u prijekoj potrebi za njime!”

Već pogađate da se ovaj plemeniti čovjek zvao Abdullah ibn Ibrahim, zbog njegove plemenitosti *hadž* je bio primljen mnogim *hadžijama*. Kada ga onaj sufija nađe i ispriča mu svoju *ruju* ~ san, Abdullah reče sav u suzama: “Hvaljen neka je Allah, Gospodar svih svjetova, On uzdiže koga hoće i spušta Svoju blagodat na koga hoće. Samo On zna vrijednost naših djela, samo On zna srca naša. Imao sam namjeru da obavim *hadž* ove godine, ali novac je otišao u ruke potrebnoga čovjeka. Čudnovati su Allahovi putevi. Ja koji nogom nisam išao na *hadž*, obavio sam *hadž* savršeni!”

* * *

Poslanik Ibrahim a.s. je simbol plemenitosti i gostoprimstva. On nikada nije jeo, a da nije poslužio gosta za svojim stolom. Jednom prođe mjesec dana a da niko ne svrati do njega. Nije bilo nikoga da podijeli hranu sa njime pa on jedva da je taj mjesec išta okusio. Konačno, on uputi *dovu* Allahu: “Gospodaru! Darovao si me ovom prelijepom navikom da ne jedem ako nema nikoga s kim bih podijelio svoju hranu. Ima već mjesec dana kako nisam jeo. Pitam se ima li ljudi sličnih meni, po ovome pitanju?”

“Idi i putuj svijetom,” odgovori mu Allah dž.š., “pa ćeš vidjeti ima li u njemu ljudi sličnih tebi.”

Allah Uzvišeni nam je preporučio da putujemo. Samo putovanjima, mi Božija stvorenja, možemo jedni druge upoznati. U tim susretanjima naših razumijevanja i naših i srca, svi nesporazumi nestaju i prijateljstva započinju.

Tako je Ibrahim a.s. krenuo na svoje putovanje. Nakon dužeg lutanja, sreo je čovjeka koji ga je molio da prihvati njegovo gostoprimstvo govoreći: "Već tri mjeseca nisam jeo, jer me Allah za to vrijeme nije počastio *musafirom*." Ibrahim je gladovao mjesec dana, a Allah mu je sada pokazao čovjeka koji zbog iste stvari nije jeo puna tri mjeseca.

On radosno prihvati poziv toga divnog čovjeka. Nakon večere Ibrahim je uobičavao *ibadetiti*. On reče svom domaćinu da će ga se sjetiti u svojim *dovama*, a i da se on njega prisjeti. Međutim, čovjek mu reče da je on prestao da upućuje *dove* Allahu dž.š. Naime, on je već godinama tražio od Allaha jednu stvar, ali Allah mu tu želju nije ispunio. Stoga je sebe smatrao nedostojnim da traži bilo šta od Njega.

"Možeš li mi reći šta si tražio od Allaha?" upita ga Ibrahim.

"Čuo sam," reče čovjek, "da je trenutno na zemlji veliki Allahov Poslanik, Njegov odabranik i miljenik po imenu Ibrahim. Već godinama molim Allaha da se susretnem sa njime. Ali moja je želja ostala neispunjena. Zato smatram da moja usta nisu vrijedna da čine *dovu* Allahu. Molim te, ti uči *dovu* umjesto mene."

⁂

Nakon nekoliko godina putovanja, Ibrahim a.s. se vratio kući. Ubrzo potom čuo je da neko kuca na njegova vrata. Kada ih je otvorio, ugledao je zapuštenog putnika koji bijaše prekriven prljavštinom i prašinom. Ibrahim a.s. odmah uvidje da ovaj čovjek ne može biti od vjernika, pa ga upita koje je vjere.

"Ja sam vatropoklonik," čovjek reče.

Kada je to čuo, Ibrahim odmah pomisli da bi trebao ovoga čovjeka uputiti na pravi put i osloboditi ga obožavanja idola. I tako on odbi toga čovjeka od svoga praga govoreći mu:

"Ja ne pomažem nevjernicima i vatropoklonicima. Priđi pravoj vjeri - predanosti Allahu Uzvišenom. Onda ću te ja rado ugostiti."

Te noći, u snu, Allah se obrati Ibrahimu:

"O Ibrahime, Ja nisam uskratio opskrbu tom čovjeku, mada Me on niječe i odbija da slijedi Moje naredbe. Pa kako onda ti, Moj rob, možeš odbiti da ga nahraniš? Idi odmah i dovedi ga za svoju *sofru*!"

Čim se probudio, Ibrahim se zaputi da pronađe vatropoklonika. Putovao je mjesecima dok konačno nije pronašao tog čovjeka u Medini. On reče čovjeku ono što mu je Allah dž.š. naredio i zamoli ga da pođe s njime. Čovjek pristade i Ibrahim mu priredi kraljevski doček. Dodirnut i pokrenut čistim dokazom Božanske milosti, vatropoklonik prihvati Ibrahimovu vjeru.

* * *

Jednoga dana Hazreti Ebu Bekr, bliski prijatelj Poslanika a.s. i prvi *halifa*, ugledao je svježe hurme na bazaru. On odmah kupi nekoliko grana i ponese ih Poslaniku. Poslanik Muhammed s.a.v.s. je volio svježe hurme. Ebu Bekr ih stavi pred njega. Poslanik a.s. krenu da se posluži hurmama, kada nekakav prost beduin, koji je sjedio straga, reče:

"O Allahov Poslaniče, ja strašno volim svježe hurme. Mogi li ih ja imati?"

Poslanik a.s. tom beduinu dade sve hurme. Omer r.a., drugi *halifa*, kupi te iste hurme od tog beduina i ponovo ih donese Poslaniku a.s. Međutim, beduin ih opet zatraži od

Poslanika i on mu ih opet dade, a da nije probao ni jedne. Tada hazreti Alija otkupi hurme od tog napasnog beduina i ponovo, po treći put, one se nađoše pred Poslanikom a.s. Beskrupulozni beduin ih i po treći put zatraži od Poslanika a.s. te mu on na kraju reče:

"O beduine, da li ti zaista voliš svježe hurme ili si ovdje radi trgovine?"

* * *

Nakon što je Omer r.a. postao halifa, jednom prilikom je sjedio sa svojim prijateljima, kada im priđoše tri mlada čovjeka. Dvojica su, u stvari, držala trećeg. Halifa ih upita zbog čega su došli. Dvojica mladića odgovoriše da im je treći ubio oca, te su ga doveli kod *halife* da mu presudi.

Omer r.a upita tog mladića da li je to istina i on mu odgovori:

"Jeste, istina je. Niko to nije vidio sem Allaha Uzvišenog i, ako mi dozvolite, ja ću vam reći kako se sve to odigralo i prihvatiću potom vašu presudu, ma kakva ona bila. Stigao sam ovoga jutra u Medinu da posjetim *mezar* Poslanika a.s.. Vezao sam svoga konja u voćnjaku hurmi i sprao sa sebe prašinu puta. Prije nego sam završio s time, moj konj je počeo da jede hurme. Kada sam to vidio, ja ga povukoh i on se naglo trgnu i slomi hurminu granu. Upravo tada ugledah starog čovjeka kako trči prema meni. U bijesu, taj čovjek uze veći kamen i baci ga na moga konja. Taj kamen je smrskao lobanju konju i moj voljeni vranac pade na zemlju mrtav. Tada i ja, u srdžbi, izgubih prisebnost. Podigao sam kamen kojim je moj vranac ubijen i bacio ga nazad na starca. Nažalost, kamen ga je pogodio pravo u glavu, te se i on sruči na zemlju mrtav. Mogao sam tada pobjeći, jer nikoga nije bilo u blizini i niko nije vidio šta se dogodilo, ali radije ću primiti kaznu na ovom nego na onome svijetu. Nisam imao namjeru da ga ubijem. Izgubio sam glavu od bijesa kada mi je konj bio ubijen."

Hazreti Omer mu reče sljedeće:

"Ti si priznao veliki grijeh. U skladu sa šerijatskim zakonom kazna za to je smrt."

Mada je bio osuđen na smrt, mladić je ostao miran.

"Kao vjernik ja se moram povinovati šerijatu." reče on, pa nastavi: "Ipak, ja sam zadužen skrbništvom jednog siročeta. Novac sam sakrio u svome selu, na mjesto koje samo ja poznajem. Ako bi vi odmah izvršili presudu nada mnom taj novac bi bio izgubljen. Molim vas dajte mi tri dana odgode da bih mogao vratiti taj novac njegovom vlasniku i da to siroče ne bi ostalo uskraćeno."

"Ne mogu," reče Omer. "Mogu te pustiti da ideš, samo ako će neko garantovati za tebe svojim životom."

"O *halifo,*" mladić reče, "ja nisam pobjegao kada sam ubio starca. Nisam mogao onda, a neću to uraditi ni sada, jer strah od Allaha je ispunio moje srce."

"Sine moj," reče Omer, "vjerujem ti da nećeš pobjeći, ali zakon mi zabranjuje da te oslobodim bez jamca."

Mladić pogleda oko sebe na *ashabe* koji su bili prisutni. Tada on pokaza na Ebu Zerra r.a. i reče:

"On će garantovati za mene."

Hazreti Omer se okrenu prema Ebu Zerru i upita ga da li se slaže sa time.

"Slažem se," reče Ebu Zerr, "garantujem da će se ovaj mladi čovjek vratiti i predati sebe pravdi u roku od tri dana."

Ovome niko nije mogao protivrječiti, jer je Ebu Zerr r.a. bio jedan od najvoljenijih i najpoštovanijih Poslanikovih *ashaba*.

Mladić se odmah zaputi u svoje selo. Potom prođoše tri dana i sinovi ubijenog čovjeka dođoše pred *halifu*. Mladić još nije bio stigao.

"Ebu Zerre!" povikaše oni, "gdje je osoba za koju si ti garantovao? Jamčio si za nekoga koga nisi poznavao, čovjeka koga si prvi put vidio. Ako se on ne vrati zahtijevaćemo da se pravda do kraja ispoštuje."

Ebu Zerr im odgovori:

"Još nisu istekla tri dana, ako se mladić ne vrati na vrijeme ja ću ga zamijeniti..."

Prisutni ashabi su svi bili u suzama kada Hazreti Omer reče:

"O, Ebu Zerr, mladić može zakasniti, a ti si garantovao samo za tri dana; pošto mi je Allah dž.š. svjedok moraću izvršiti kaznu nad tobom."

Ashabi su plakali jer je Ebu Zerr bio jedan od najodabranijih i najpredanijih članova Muhammedove zajednice. Svi su bili ophrvani dubokim osjećanjima, mješavinom bola i tuge. Mnogi ponudiše da plate krvarinu, ali sinovi ubijenog čovjeka insistiraše na smrtnoj kazni.

Iznenada, onaj mladić se tu pojavi, prašnjav i umoran, malo prije nego što su istekla tri dana. Sunce samo što nije bilo zašlo. U islamskom kalendaru dan se mjeri od akšama do akšama. Iscrpljen do kraja, mladić reče:

"Nadam se da se niste zbog mene brinuli. Vratio sam se što sam brže mogao. Povjerio sam siroče mom dobrom prijatelju. Napisao sam svoj testament i požurio nazad. Nisam uspio da se vratim prije zbog pustinje i velike vrućine. Sada sam spreman da platim za svoj grijeh."

Svi bijahu zadivljeni mladićem koji je bio tako odan i pošten. Uvidjevši to, mladić reče:

"Čovjek mora održati svoju riječ. Vjernik ispunjava svoja obećanja. Čovjek koji ne ispunjava svoja obećanja nije drugo do licemjer. Zar sam ja mogao dozvoliti da se kaže: Nije ostalo vjernosti u islamu."

Kada su pitali Ebu Zerra da li je poznavao ovog mladića, on reče:

"Ne, nisam ga nikada ranije sreo. Ali da sam odbio njegovu molbu pred Omerom r.a. i drugim *ashabima,* bilo bi zaista uskogrudno. Zar sam mogao dozvoliti da se kaže: Nije ostalo plemenitosti u Islamu."

Na ove riječi pokrenuše se i srca sinova ubijenog čovjeka. Oni se pred svima odrekoše svojih zahtjeva za mladićevim životom. Nisu čak htjeli prihvatiti ni krvarinu.

"Mi ne želimo," rekoše, "da budemo uzrokom da se kaže: Nije ostalo samilosnih ljudi u Islamu. Odustajemo od našeg zahtjeva sa namjerom da zaradimo zadovoljstvo Uzvišenog Allaha!"

Budite dosljedni svojoj riječi! Ispunjavajte svoja obećanja! Iskreni vjernik će obećanje svoje ispuniti po cijenu svog života!

* * *

Zun-nun r.a. bio je na putu u Mekku kada ugleda psa koji je bi toliko žedan da je lizao stijene u pustinji. Pošto nije imao vode pri sebi reče svojim saputnicima: "Sedamdeset puta sam obavio *hadž*. Daću *sevabe* od sedamdeset *hadževa* onome ko napoji ovoga jadnog psa."

Kada je ovaj Allahov prijatelj bio spreman toliko žrtvovati da spasi žeđi jedno Božije stvorenje, tačnije jednoga psa, zamislite koliko vrijedi ugasiti žeđ jednome čovjeku.

* * *

Nekakav tvrdica sjedio u bašči kafane i pio svoju jutarnju kahvu kada mu neki bezumnik priđe i zatraži novac da kupi jogurt. Tvrdica se pravio da ga ne primjećuje, ali ovaj nastavi da mu dosađuje i napravi tu pravu gungulu. Neki ljudi ponudiše novac ovome ludaku, ali on je zahtijevao novac isključivo od tvrdice. Napokon, tvrdica mu dade nešto novca za jogurt. Onda mu ovaj čovjek poče tražiti novac za hljeb koji bi jeo uz jogurt. To je bilo isuviše za tvrdicu i on, apsolutno, odbi da mu da novac.

Te noći tvrdica usni da je u džennetu. Bilo je to prelijepo mjesto, puno cvijeća i drveća, ispod kojih su vode tekle. Nakon izvjesnog vremena, tvrdica je ogladnio, ali među tom rajskom ljepotom nije bilo hrane.

Upravo tada, tu se pojavi čovjek izuzetne ljepote. Tvrdica ga upita da li je zaista u džennetu i ovaj mu odgovori da jeste. Onda je tvrdica htio znati gdje se može naći ta divna hrana i džennetska ambrozija, o kojoj je toliko slušao. Čovjek mu se izvini i ostavi ga. Ubrzo se vrati sa nešto jogurta. Tvrdica zatraži malo hljeba uz jogurt, ali prelijepi čovjek mu reče:

"Sve što si poslao ovamo je jogurt. Da si poslao i hljeb, dao bih ti ga. Ono što si posijao na dunjaluku ovdje ćeš požnjeti."

Sljedećeg jutra tvrdica se probudio sav u znoju. Od toga dana postao je jedan od najdarežljivijih ljudi, neumorno je hranio je sve prosjake i sirotinju u gradu.

◆

Jedan od drevnih Poslanika a.s. prisustvovao je vjenčanju. Nakon ceremonije on reče svojim sljedbenicima da je sudbina mladoženje da preseli iste noći. Međutim, mladoženja se pojavi sljedećeg jutra i poselami se sa Poslanikom, na veliko iznenađenje njegovih sljedbenika. Poslanik ih tada sve povede do mladoženjine kuće. Zatraži da ga odvedu do njegove sobe i tamo, svojim štapom, prevrnu njegov dušek. Ispod dušeka, sklupčana, bijaše zmija otrovnica. Poslanik upita zmiju šta radi tu ispod dušeka i zmija mu odgovori: "Poslana sam da ugrizem gazdu ove kuće, ali nisam to mogla učiniti. Jednostavno sam se ukočila i nisam se mogla pokrenuti, kao da sam bila okovana."

Poslanik onda upita mladoženju da li je učinio nešto posebno na noć svoga vjenčanja. Čovjek reče da mu je prosjak zakucao na vrata upravo kada se spremao da se povuče sa svojom mladom u *džerdek*. Dao mu je čašu mlijeka za *sadaku*. Poslanik se tada okrenu svojim sljedbenicima i reče:

"Vidite li sada vrijednost *sadake*. Samo jedna čaša mlijeka ovom je čovjeku spasila život."

* * *

Jedna od vrijednosti putovanja je upoznavanje raznih ljudi i učenje od njih. Prije nego što sam napustio svoju zemlju, mislio sam da je gostoprimstvo specifičnost muslimana, a posebno turaka. Ali kada sam došao u Evropu i Ameriku uvidio sam da vi prevazilazite ono što sam ja smatrao izričito našim.

Staro otomansko gostoprimstvo bilo je čuveno. Moj dedo je bio halvetijski šejh u Jenbolu, današnjoj Bugarskoj. Jednoga dana njegov brat je zatekao stranca pred svojim vratima. Odmah ga je primio u kuću kao *musafira*. Naredio je svojim slugama da zakolju jagnje i ispeku ga za večeru. *Musafira* je on lično služio. To je bio jedan od otomanskih običaja da gazda kuće lično služi *musafira*, pa makar on bio i lutalica bez prebijene pare. Brat moga dede nije znao da li je taj čovjek musliman, jevrej ili hrišćanin, to nije bilo važno.

Ugledavši cijelo pečeno jagnje ispred sebe, *musafir* reče:

"Ovo je zaista divno, ali ovo jagnje se ne može jesti samo tako."

"Samo reci šta bi ti još bilo po volji, efendija," reče mu domaćin.

"Ih, kada bi neko donio jednu litru vina uz ovo," odgovori *musafir*.

Možete li samo zamisliti, to je bila kuća šejhovog brata. U islamu nije samo zabranjeno piti alkohol, već i nuditi ga drugima. Međutim, moj amidža ovoga čovjeka nije mogao odbiti. On izađe iz kuće da ode po vino. Bila je noć i morao je otići do obližnjeg bugarskog sela. U gradu u kojem su živjeli uglavnom muslimani nije bilo vina na prodaju. On se popeo na konja i bio spreman da pođe. Zamislite samo, on je bio turčin, musliman i šejhov brat, ali ipak je pristao da ide u bugarsko selo usred noći da bi kupio vino. Tolika je bila vrijednost gosta.

On je kretao polahko kada njegov gost izađe na vrata i povika:

"Samo neka bude dobro staro vino!"

Tako on ode postiđen i donese vino iz bugarskog sela. Međutim, kada se vratio, *musafira* tu više nije bilo. Ali pečeno jagnje je oživjelo i sada je hodalo po stolu, a posuđe sa sirćetom se pretvorilo u gust med koji je previrao preko krajeva posuđa, ali se nije prelivao.

Usput rečeno, to je simbol obilja. Zato sam ja nakon večere prošle noći molio: "Neka se pojede, ali neka se ne smanji i neka previre, ali neka se ne prelijeva."

* * *

Još jedan primjer gostoprimstva u stara otomanska vremena bilo je to da je svako, bio on bogat ili siromašan, imao malu *musafirhanu* ~ posebnu kuću za goste. Gosti bi mogli doći i boraviti neko vrijeme u toj kući kao da je njihova. Dobivali bi hranu i ostale potrebštine. Na kraju, kada su trebali poći, običaj je bio da im se da i nešto novca za puta.

Gosti ili *musafiri* su se tako osjećali komotnim, jer u glavnoj kući domaćina morali bi slijediti običaje kuće i to bi im moglo pričiniti nelagodu. *Musafirhana*, kuća za goste, ni u čem nije oskudijevala. Iz glavne kuće je u nju slana hrana i sve ostalo što je bilo neophodno...

* * *

U kasnom devetnaestom vijeku sultanova žena bila je francuskinja koja je primila Islam. Ona je bila veoma darežljiva žena. Sagradila je više džamija i ogromnu bolnicu koja je ostala u upotrebi do današnjega dana. Nakon što je ta bonica sagrađena, ona je uspostavila nadležno tijelo koje je imalo za zadatak da se brine o svim potrebama bolnice i o tome da svrha te ustanove ostane nepromijenjena.

U dvadesetim godinama ovoga vijeka, dakle ranim godinama turske republike, direktor bolnice je odlučio da izmijeni neke stvari. U bolnici je postojala tradicija da svaki pacijent, koji je bio otpušten iz bolnice, dobije trodnevnu opskrbu.

“To je besmisleno,” novi direktor je mislio, “mi već ovdje liječimo ljude besplatno, ovaj zastarjeli običaj nema nikakvoga smisla. Nakon svega, mi smo sada u dvadesetom vijeku...”

Tako je on ukinuo ovaj običaj. Međutim, on je i dalje dobijao sav potreban novac za bolnicu od nadležnog tijela koje je uspostavila sultanija, uključujući i novac za trodnevnu opskrbu pacijentima koji su završili svoje liječenje u njoj. Noć nakon što je to učinio, sanjao je sultaniju. Došla je sa kišobranom u ruci i počela je da ga udara njime po glavi govoreći:

“Sram te bilo bijedniče! Šta misliš ko si ti. Odakle ti pravo da ukineš jedan lijep i plemenit običaj. Bolje ti je da odmah vratiš stvari u prijašnje stanje!”

Ustao je sljedećeg jutra sa čvorugama na glavi i nije mu bilo druge nego da taj lijepi i plemeniti običaj opet u bolnicu uvede.

* * *

Ponekad nam Allah dž.š. omogući da postignemo u našim dovama to što nismo postigli u stvarnom životu. Na primjer, većina nas nema sredstava da sagradi bolnicu, ali Allah dž.š. nam može dati da sagradimo bolnicu u našim snovima i zaradimo istu nagradu kao da smo je sagradili u stvarnom životu.

Isto tako, ako vas je Allah dž.š. zavolio, onda patnja koja vam je suđena može vas zadesiti u snovima umjesto na javi.

Namjera je isto važna kao i samo djelo. Na primjer, vi možete proći ispred bolnice i reći:

"Ah, i ja bih želio sagraditi bolnicu poput ove."

Za ovu iskrenu namjeru *~nijjet~* Allah dž.š. vas može nagraditi kao da ste je i sagradili. Poslanik s.a.v.s je rekao: "*Nijjet* vjernika *~mu'mina~* je bolji od djela nevjernika *~kjafira~*."

Kada sam bio mladić, neke od bogatih porodica koje su živjele u vilama, imale su poslugu koja bi stajala na kapiji i pozivala ljude na večeru. Ovo bi se ponavljalo svakog ponedjeljka i petka uveče i svake večeri za *iftar* u mjesecu Ramazana. Posluga je skoro prisiljavala prolaznike da uđu i večeraju. Ovih dana, zbog ekonomske situacije, stanje se promijenilo, mada još uvijek naša vjera smatra da je služenje gostu u biti služenje Allahu. Gostoprimstvo je važan princip u Islamu.

Poslanik s.a.v.s. je jednom rekao:

"Oni koji vjeruju u Allaha dž.š. i vjeruju u Sudnji Dan, neka budu velikodušni prema svojim gostima."

Vaše gostoprimstvo prema nama, ovdje u Americi, je znak predivne vjere i povjerenja. Allah dž.š. otkriva ogledala vaših srca. Moja molitva ide ka tome da se On pojavi u čistim ogledalima vaših srca i da vaša plemenitost bude nagrađena...

Rječnik manje poznatih riječi

A

adab	nepisana pravila lijepog ponašanja u tekiji, džamiji ili vani, po uzoru na ponašanje poslanika Muhammeda a.s.
ah	uzdah čežnje, uspio je onaj koji ima *ah* na Istinu i Uzvišenog Allaha.
ahbab	prijatelj, blizak drug.
ahmak	neznalica, glupan, tikvan.
Ahir	Allahovo lijepo ime, Onaj posljednji, Onaj koji ostaje nakon svega.
alim	učenjak, upućeni u (vjerske) znanosti.
arif	gnostik, prosvjetljeni, onaj koji je zadobio spoznaju.
ašk	ljubav, ljubavni zanos, privrženost Uzvišenom Allahu dž.š.
ašik	zaljubljenik, Božanskom ljubavlju opijeni.
azab	kazna, patnja, muka.

B

Batin	bit, unutrašnjost, tajna, jedno od Allahovih imena.
bereket	blagodet, blagostanje

D

ders	lekcija, predavanje, propovijed
derviš	onaj koji je svoje poslove prepustio Allahu dž.š, onaj koji bdije pred vratima Uzvišenog Allaha, skroman i pobožan čovjek koji žudi za spoznajom istine, pripadnik jednog od derviških redova, sufija, mistik.
din	vjera, religija.

dirhem	dinar.
dova	molitva, zaziv Uzvišenom.

DŽ

džan	duša.
džahil	neznalica, agnostik, analfabet.

E

efendija	gospodin, ugledník.
emir	predvodnik, vođa.
em(e)r	naredba, nalog, dekret.
evlija	Allahov prijatelj, bogougodnik.
ezel	praiskon.

F

fajda	korist, dobit.
fakir(luk)	siromah, ubog.

H

hadž	hodočašće Kabe u gradu Mekki.
Hakk	Istiniti, ime Uzvišenog Allaha dž.š.
haram	(vjerski) zabranjeno, nedopustivo djelo
hrka	gruba ruta derviša.

I

ibadet	bogoslužje.
Iblis	šejtan, đavo.
iman	vjerovanje, uvjerenje.
inšalah	ako Bog da.

K

kadija	sudac.
Kevser	ime jedne od rajskih rijeka.
kibur	nadmenost, uobraženost, bahatost.
kutarisati	osloboditi, spasiti.

kuvvet	moć, snaga

M

Mašuk	Voljeni, Ljubljeni.
mekam	stanište, postaja, nivo na duhovnom putovanju.
mizan	božanska vaga, na kojoj će se vagati dobra i loša djela.
mu'min	vjernik, pravovjerni.
munafik	licemjer.
musafir	putnik.
musafirhana	kuća za putnike, mjesto gdje su se putnici primali na trodnevni, besplatan konak.
muršid	učitelj, duhovni predvodnik, uputitelj.
murid	učenik, onaj koji žudi za znanjem, sljedbenik sufijskog reda

N

nafaka	opskrba.
Nazar	pogled, može biti blagoslovljeni pogled Allaha Uzvišenog ili pogled nekog od Njegovih prijatelja.
naj	frula, sviralo od spaljene trstike.
nefs	niski ljudski prohtjevi, porivi, jat, nefs prolazi kroz sedam **mekama** ili stanica pročišćenja. To su: **Emara** ~ komandujuća, požudna, duša sklona zlu, **Levama** ~ pokajnička duša, duša koja sebe kori, **Mulhima** ~ nadahnuta duša, **Mutmeina** ~ smirena duša, **Radija** ~ duša zadovoljna Allahom dž.š., **Merdija** ~ duša sa kojom je Allah dž.š. zadovoljan, **Safija** ~ pročišćena, čista duša.
nijjet	namjera srca, djela će se suditi prema nijjetima.

nur	svjetlost, blještavilo.

P

padišah	car, kralj, monarh.
pejgamber	poslanik, izaslanik, glasnik.

R

Rabb	Gospodar, Uzvišeni Bog.
Rahman	Milostivi, ime Uzvišenog.
rahmet	milost, milosrđe, Božija milost.
ruh	duh.

S

sabur(iti)	strpljivost, strpiti se.
saf	red, linija.
sakija	onaj koji toči vino ljubavi, može se odnositi na šejha, a može i na Allaha Uzvišenog.
salik	putnik duhovnog puta.
sejahat	duhovno putovanje, putovanje samo zarad blizine Allahove.
sifati	atributi, svojstva, osobine.
sohbet	razgovor, prisnost, prijateljstvo.
sufija	derviš.

Š

šeher	grad, naselje.
šejh	duhovni učitelj, vodič sufijskog reda, pročelnik tekije.
širk	idolopoklonstvo, teški grijeh, smatrati nekoga Bogu sličnim.

T

tarikat	idejni sistem načina života zasnovan na šerijatu, kako ga je shvatio i primjenjivao neki vjerski velikan ~**pir**~, takvi vjerski velikani bili su osnivači tarikata, islamsko duhovno bratstvo, red, put.

terbijet	duhovni odgoj derviša, šejh terbijeti, odgaja derviše.
tekija	tarikatska ustanova, duhovno odgajalište.
teslimijet	pokornost, predanost Allahu, ali i čovjeku koji nam može približiti tajne Njegove, sa zadovoljstvom primiti svaki udar sudbine.
tespih	brojanica sa trideset i tri ili devedeset i devet bobaka koja se koristi u muslimanskoj Molitvi.

Z

zat	ličnost, biće, o Allahovom Biću se ne može govoriti.
zijaretiti	posjetiti, obilaziti.
zikr, zikrullah	sjećanje i spominjanje Uzvišenog Allaha.

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovina, Sarajevo

141.336

OZAK, Muzaffer
Ljubav je vino : predavanja sufijskog Šejha u Americi / Muzaffer Ozak ; sakupio i uredio Ragib Frager ; prijevod sa engleskog jezika Ahmed Ananda. - Sarajevo : A. Ananda, 2007. - 135 str. ; 21 cm

Izv. stv. nasl.: Love is wine. - Predgovor / Ahmed Ananda: str. 9-11. - Rječnik manje poznatih riječi: str. 131-135
1. Frager, Ragib
COBISS.BH-ID 15503622

Šejh Muzaffer se u svojim predavanjima američkim dervišima, pa i slušaocima drugih vjerskih denominacija, dotakao mnogih suptilnih stvari sufijskog puta. On na kratak ali veoma slikovit način govori o ljubavi, snovima, strpljenju, plemenitosti, predanosti i izazovima na duhovnom putu. U ovoj kratkoj knjizi sakupljena su hiljaduvjekovna znanja duhovnog pregalaštva. Svi mi, u ovoj buri dešavanja i promjena, vapimo za daškom olakšanja i osvježenja koji može donijeti samo vjetar ljubavi, tolerancije i širine. I nije slučajno što jedan istočnjak, poimenice šejh Muzaffer, govori grupi zapadnjaka. I nije slučajno što su oni uspjeli uspostaviti jedan ljudski topao i duhovan odnos - odnos dva različita svijeta koji, u svojoj biti, ne mogu biti dvoje; ipak, ovo je jedini svijet koji mi kao ljudi imamo dijeliti i stoga moramo u njemu naći mjesta za razumijevanje i ljubav...

Šejh je onaj koji sipa ~sakija~, derviši su čaše, ljubav je vino...